

**POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W SKARŻYSKU-KAMIENNEJ**

**STAN SANITARNY
POWIATU
SKARŻYSKIEGO
W ROKU 2023**

**SKARŻYSKO-KAMIENNA
MARZEC 2024**

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	3
I. Ocena zagrożenia epidemiologicznego.	4
II. Stan sanitarny podmiotów prowadzących działalność leczniczą.....	25
III. Jakość wody do spożycia.....	30
IV. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej i kąpielisk.....	39
V. Stan sanitarny obiektów żywności i żywienia.	54
VI. Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy.....	67
VII. Nadzór nad placówkami nauczania i wychowania oraz placówkami wypoczynku dzieci i młodzieży.....	73
VIII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny.....	79
IX. Promocja zdrowia i oświata zdrowotna.	80
X. Działalność Laboratoryjna.	94
XI. Zakończenie.....	96

WSTĘP.

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Skarżysku – Kamiennej działa w oparciu o Ustawę z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Realizuje zadania z zakresu zdrowia publicznego poprzez sprawowanie bieżącego nadzoru nad warunkami:

- higieny środowiska;
- higieny w zakładach pracy;
- higieny procesów nauczania i wychowania;
- higieny wypoczynku i rekreacji;
- zdrowotnymi żywności żywienia i przedmiotów użytku;
- higieniczno-sanitarnymi zakładów, w których udzielane są świadczenia zdrowotne;

jak również sprawowanie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego, który dotyczy prowadzonych inwestycji na terenie powiatu oraz inicjowanie działań promujących zdrowie i szerzenie oświaty zdrowotnej.

W ramach nadzoru sanitarnego Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku - Kamiennej prowadzi czynności kontrolne i badania laboratoryjne, zgodnie z funkcjonującym systemem jakości. Procedury ogólne tego systemu są jednolite w całym województwie świętokrzyskim, natomiast procedury kontrolne są jednolite dla całego kraju, opracowane i nadzorowane przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku – Kamiennej, posiadający certyfikat jakości przyznany przez PCA w 2006 roku, wykonuje badania wody, żywności, materiału biologicznego od pacjentów oraz czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy. Oddział działa w zintegrowanej bazie laboratoryjnej województwa świętokrzyskiego, wykonuje również badania dla powiatu starachowickiego i koneckiego.

Powiat skarżyski zamieszkuje ok. 70 tysięcy osób, zajmuje on powierzchnię około 395 km².

W minionym roku przeprowadzono 2042 kontrole, wydano 139 decyzji. Ponadto nałożono 18 mandatów na łączną kwotę 6000 złotych (1020 kontroli dotyczyło spraw związanych z pandemią COVID – 19 oraz zachorowaniami na inne choroby zakaźne).

Do badań pobrano łącznie 371 prób wykonując łącznie 3145 badań, w tym 308 oznaczeń chemicznych, 3445 oznaczeń fizycznych i 5476 oznaczeń mikrobiologicznych.

Niniejsze opracowanie przedstawia sytuację epidemiologiczną oraz stan sanitarny naszego powiatu w oparciu o wyniki prowadzonego nadzoru i przeprowadzonych badań.

I. Ocena zagrożenia epidemiologicznego.

„ Musimy uzmysłwić sobie fakt, że choroby zakaźne są zagrożeniem powszechnym, które wymaga niezwłocznej uwagi, szczególnie w czasie, kiedy międzynarodowy transport i handel zbliżyły do siebie ludność całego świata. Choroby zakaźne nie respektują granic. Musimy więc wszyscy wspólnie pracować nad ich opanowaniem”.

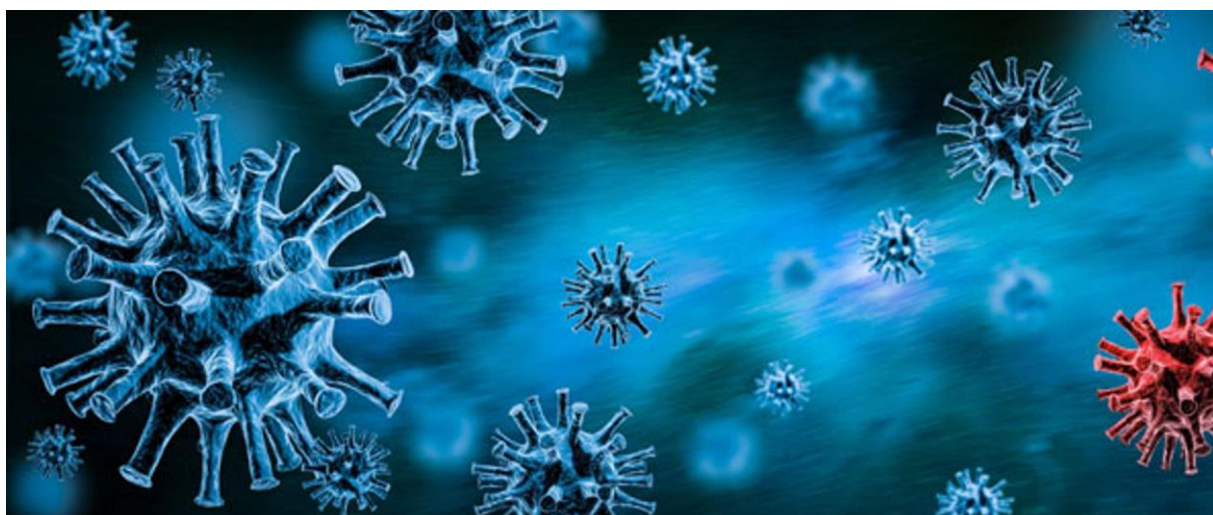
(Doktor Hiroshi Nakajma)

W roku 2023 działalność przeciwepidemiczna skoncentrowana była na monitorowaniu zachorowań na choroby zakaźne, podejmowaniu działań związanych z ich zapobieganiem i zwalczaniem polegającym między innymi na:

- prowadzeniu dochodzeń epidemiologicznych,
- przestrzeganiu przepisów prawa dotyczących standardów higieniczno-sanitarnych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą oraz zasad profilaktyki zakażeń szpitalnych,
- sprawowaniu nadzoru nad realizacją systemu szczepień ochronnych.

Z dniem 16.05.2022r. ze względu na poprawę stanu epidemiologicznego zachorowań na COVID-19 w Polsce został zniesiony stan epidemii i ogłoszony do odwołania stan zagrożenia epidemicznego. Stan zagrożenia epidemicznego w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV2 trwał do 01.07.2023r. i został odwołany Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14.06.2023r.

W celu usprawnienia nadzoru nad chorobami zakaźnymi pracownicy korzystali z systemów informatycznych takich jak: SEPIS, EWP, SRWE, Epibaza, ESNDS.

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku -Kam. sprawował nadzór sanitarno-epidemiologiczny nad 68 596 mieszkańcami powiatu skarżyskiego (w tym **9701** dzieci i młodzieży).

Ocena sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych powiatu skarżyskiego została sporządzona w oparciu o dane o przypadkach zachorowań i zakażeń jakie zostały zgłoszone do PPIS w Skarżysku - Kam. przez podmioty świadczące usługi w zakresie ochrony zdrowia, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi t.j. ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (tekst jednolity Dz. U. z 2023 poz. 1284 z późn.zm.).

1. Sytuacja epidemiologiczna w zakresie chorób zakaźnych w powiecie skarżyskim.

W 2023 roku zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 oraz definicjami chorób na potrzeby nadzoru epidemiologicznego zarejestrowano ogółem **1767** chorób zakaźnych (w roku 2022 - 5304). W obowiązujących sprawozdaniach z chorób zakaźnych MZ-56 zarejestrowano – **1757** chorób zakaźnych oraz zgłoszono **10** zachorowań na gruźlicę płuc (w roku 2022- 9).

Z powodu zachorowań na choroby zakaźne hospitalizowano **302** osoby (w roku 2022- 619). Ogółem przeprowadzono **1020** dochodzeń epidemiologicznych.

W omawianym roku zarejestrowano **918** zachorowań na COVID-19 (roku 2022 -4641 zach.), spośród których **66** osób z powodu ciężkiego przebiegu choroby wymagało hospitalizacji (w roku 2022- 340) , zmarło **12** osób (w roku 2022-80). Oprócz zachorowań na COVID-19 rejestrowano inne zachorowania na choroby zakaźne, między innymi takie jak: zatrucia pokarmowe o etiologii salmonellozowej, styczność i narażenie na wściekliznę z potrzebą szczepień p/wściekliznie, wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy i norowirusy, bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez Clostridium difficile, bakterie Campylobacter, biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, boreliozę, listeriozę, gruźlicę, grypę, zakażenia wirusem, RSV, posocznice, zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych. Z chorób inwazyjnych rejestrowano zachorowania wywołane przez: Neisseria meningitidis, Streptococcus pneumoniae, Streptococcus pyogenes. Z chorób wieku dziecięcego odnotowano zachorowania na ospę wietrzną, świnkę, różyczkę i szkarlatynę. Nadal nadzorowany był jeden nosiciel pałeczek duru rzekomego Paratyphi B. Ogółem w roku 2023 zarejestrowano **16** zgonów pacjentów z rozpoznaniem choroby zakaźnej (w 2022 zarejestrowano 83 zgony).

COVID-19.

W 2023 roku na bieżąco była monitorowana sytuacja epidemiologiczna zachorowań na COVID-19 w powiecie, w kraju i na świecie. W omawianym roku do dnia 01.07.2023r. obowiązywał stan zagrożenia epidemicznego, gdzie z obostrzeń stanu epidemii pozostawiony był obowiązek noszenia maseczek w placówkach ochrony zdrowia i aptekach.

Ponadto, w celu zmniejszenia rozprzestrzeniania się wirusa SARS-CoV-2 nadal przypominano chorym o podstawowych środkach ostrożności takich jak higiena rąk, przestrzegania zasad higieny podczas kichania i kaszlu, unikania bliskiego kontaktu z osobami zdrowymi, wietrzeniu pomieszczeń, zadbania o profilaktykę szczepień przeciw COVID-19 .

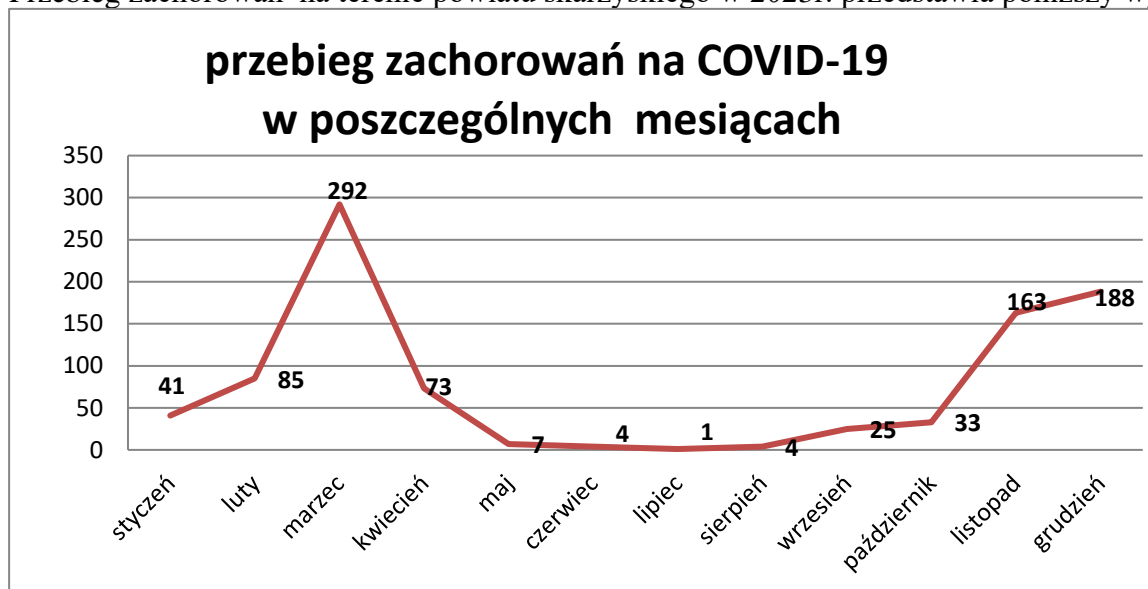
Koronawirus SARS-CoV-2 może ewaluować i zmieniać swój kod genetyczny, a zmiany w tym kodzie sprawiają, że wirusy łatwiej przenoszą się między ludźmi unikając odpowiedzi układu odpornościowego. W poszczególnych falach pandemii dominowały różne warianty wirusa od wariantu Alfa, po wariant Delta do aktualnie zakażającego wariantu Omikron. W naszym powiecie jego obecność została potwierdzona w grudniu 2021 roku. Dotychczas nie został wyparty przez żaden kolejny, jednak pojawia się coraz więcej jego podwariantów, które mają wyjątkową zdolność do omijania naszej odporności nabytej zarówno w wyniku szczepienia, jak i wcześniejszej infekcji. Zdolność do unikania odpowiedzi immunologicznej stwarza większe ryzyko reinfekcji. W roku 2023 wykonano jedno sekwencjonowanie badania pobranego od pacjenta zamieszkałego na terenie powiatu skarżyskiego, które potwierdziło zakażenie wariantem Omikron podtypem BQ.1. Od stycznia 2023r. dominującym wariantem Omikrona stał się najnowszy super wariant XBB.1.5 Kraken, który wykazuje się wyższą zakaźnością niż inne formy Omikrona. Od dnia 06.12.2023r. wprowadzono szczepionkę Nuvaxovid firmy Novavax, która skupia się bezpośrednio na dominującym podwariantcie, co czyni ją efektywnym narzędziem w walce z Krakenem. Szczepionka jest dostępna dla osób powyżej 12r.ż.. Europejska Agencja Leków (EMA) uznała szczepionkę za skuteczną i bezpieczną. Szczepionkę Nuvaxovid można przyjąć w ramach podstawowego szczepienia albo jako dawkę przypominającą. Osoby, które jeszcze nie szczepiły się przeciw COVID-19 powinny przyjąć dwie dawki szczepionki w odstępie 3 tygodni. Nuvaxovid jako kolejna dawka przypominająca zalecana jest osobom z tzw. grupy ryzyka czyli osobom w wieku powyżej 60 r. z., osobom powyżej 12 r.ż. z niedoborami odporności lub chorobami współistniejącymi, pracownikom ochrony zdrowia, którzy mają bezpośredni kontakt z pacjentem lub materiałem zakaźnym. Na terenie powiatu szczepienia prowadzone są w czterech podmiotach leczniczych: SPZOZ Przychodnie Miejskie w Skarżysku - Kamiennej Przychodnia Rejonowa nr 2 ul. Legionów 104, w Międzyzakładowym Ośrodku Medycyny Pracy w Skarżysku-Kam. ul. Ekonomii 4, Obwodzie Lecznictwa Kolejowego Samodzielnym Publicznym ZOZ w Skarżysku-Kam. ul. Sokola 50 i Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Promyk” w Suchedniowie ul. E.Peck 9.

Szczepienia nadal są bezpłatne i dobrowolne.

W 2023 roku zarejestrowano 918 zachorowań na COVID-19 (w roku 2022-4641 zachorowań), dwa zachorowania niepotwierdzone badaniami laboratoryjnymi i zgłoszone jako możliwe. Hospitalizowano 66 chorych, zmarło 12 pacjentów z powodu COVID-19 i chorób

współistniejących). Liczba potwierdzonych zakażeń może być kilkakrotnie wyższa niż oficjalne dane wskazują ze względu na zmniejszoną diagnostykę w kierunku koronawirusa SARS-CoV-2. Na terenie powiatu nie wszystkie podmioty lecznicze potwierdzały badaniem testu zachorowanie na COVID-19. Nie odnotowano ognisk zakażeń.

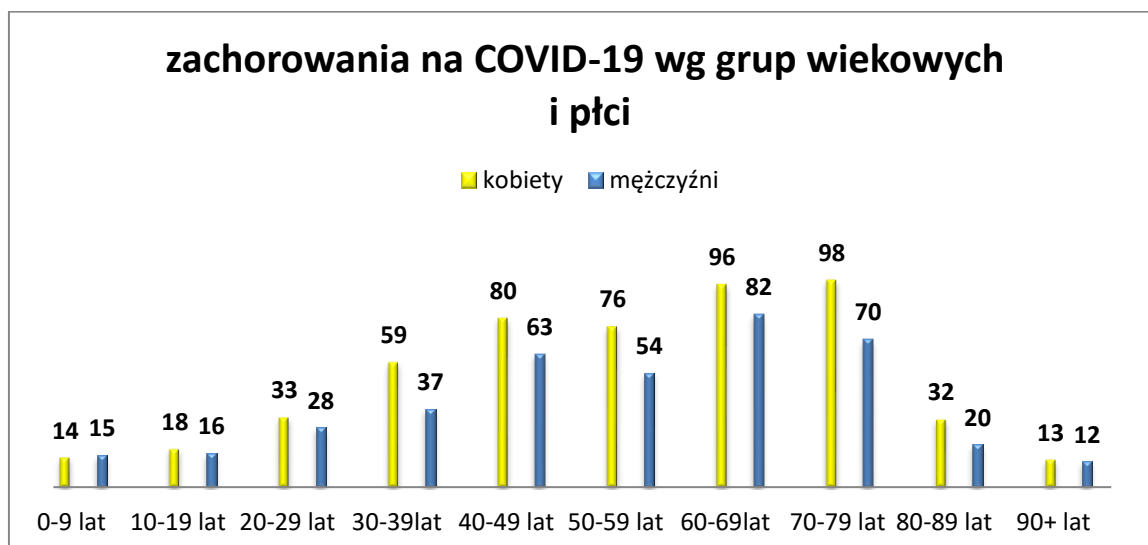
Przebieg zachorowań na terenie powiatu skarżyskiego w 2023r. przedstawia poniższy wykres.

Ryc. 1. Przebieg zachorowań na COVID-19 w powiecie skarżyskim w 2023r.

Najwięcej zakażeń wystąpiło w miesiącach zimowo-wiosennych i jesienno- zimowych. Chłodniejsza i bardziej wilgotna aura sprzyja chorobom wirusowym. We wrześniu, powrót do szkół dzieci i młodzieży był również czynnikiem wpływającym na wzrost zakażeń.

Poniżej zaprezentowano jak przedstawiały się zachorowania na COVID-19 w grupach wiekowych wg płci.

Ryc. 2. Liczba zakażeń w poszczególnych grupach wiekowych wg płci w 2023r.

Zakażenia wystąpiły w każdej grupie wiekowej, najwięcej - 37,77% w grupie wiekowej 60-69 lat i 70-79 lat. Najmłodszy zakażony pacjent miał 8 miesięcy, a najstarszy 100 lat. Zachorowało więcej kobiet niż mężczyzn. Ogółem zachorowało 520 kobiet i 396 mężczyzn.

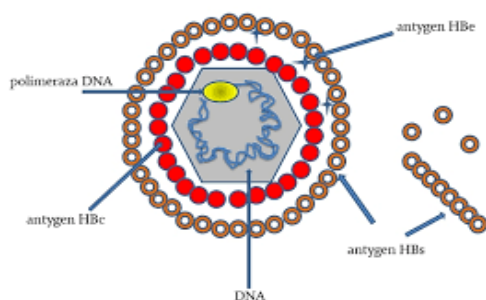
Z powodu ciężkiego przebiegu COVID-19 hospitalizowano 66 pacjentów. Wskaźnik zapadalności na COVID-19 wyniósł 1338,27/100tys.mieszk.

Zmarło 12 chorych, w tym 3 kobiety i 9 mężczyzn. Najmłodszy pacjent, który zmarł miał 55 lat, a najstarszy 97 lat. Najwięcej zgonów było w grupie wiekowej około 90 lat. Wskaźnik śmiertelności w roku 2023 wyniósł 1,30%.

W 2023 roku oprócz zachorowań na COVID-19 rejestrowano też zachorowania na inne choroby zakaźne podlegające obowiązkowi zgłaszania. Poniżej zaprezentowano jak przedstawiały się zachorowania na inne choroby zakaźne w naszym powiecie.

Zakażenia wirusami hepatotropowymi:

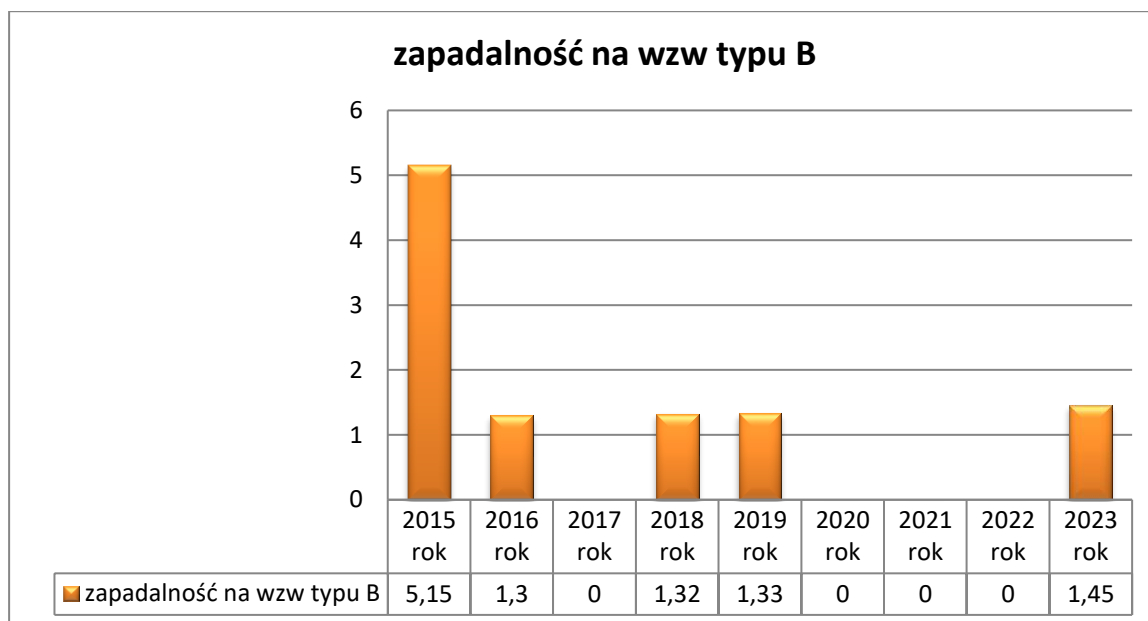
W roku 2023 nie rejestrowano zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A.

Zarejestrowano natomiast zachorowanie na wirusowe zapalenie wątroby typu E w fazie ostrej, typu B w fazie przewlekłej i typu C w fazie przewlekłej.

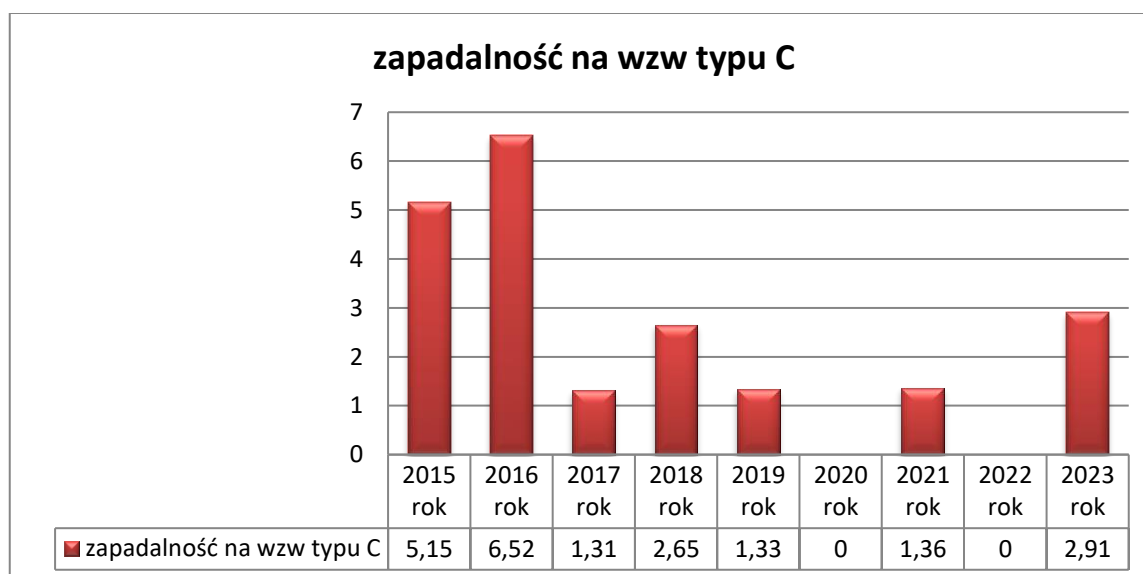
Wirus HEV, który wywołuje wirusowe zapalenie wątroby typu E zidentyfikowano w 1983r. Podobnie jak wirus zapalenia wątroby typu A przenosi się głównie drogą pokarmową. Jako jedyny ze wszystkich typów wzv typ E dotyczy nie tylko ludzi ale i zwierząt, które są rezerwuarem tego wirusa. Chory był hospitalizowany, w okresie miesiąca przed zachorowaniem był uczestnikiem biegu Wings for Life 2023 w Poznaniu, gdzie korzystał z toalet o niskim standardzie higienicznym.

Ryc. 3. Zapadalność na wzv typu B .

Mimo, że w roku 2023 zarejestrowano jeden przypadek przewlekłego wirusowego zapalenia wątroby typu B to nadal sytuacja epidemiologiczna utrzymuje się na dobrym poziomie. Pacjent nieszczepiony, podobnie jak wcześniej rejestrowane zachorowania. Dobra sytuacja epidemiologiczna utrzymująca się od 2020 roku świadczy o wysokiej skuteczności szczepień p/wzv typu B, jak również o wyższym standardzie świadczonych usług medycznych.

Ryc. 4. Zapadalność na wzv typu C.

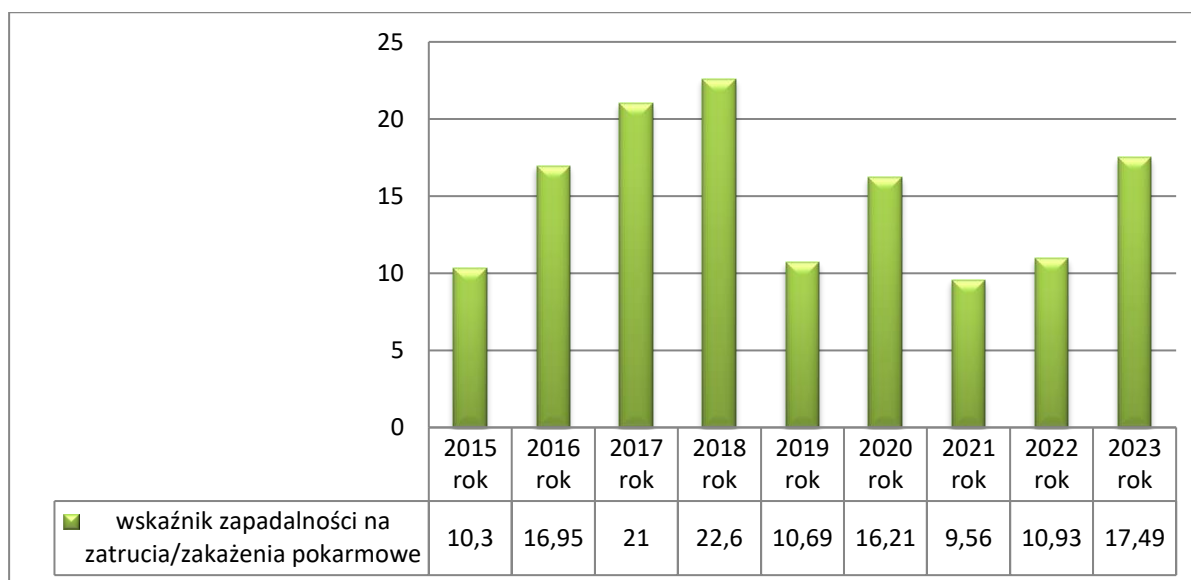
Od 2020 roku sytuacja epidemiologiczna wirusowego przewlekłego zapalenia wątroby typu C jest dobra. W 2023 roku odnotowano dwa zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu C przewlekłe. Pacjenci hospitalizowani, jeden z nich był obywatelem Ukrainy.

Zatrucia/ zakażenia pokarmowe:

W roku 2023 podobnie jak w poprzednim roku notowano wzrost zachorowań na zatrucia/zakażenia pokarmowe wywołane przez pałeczki z grupy Salmonella. Ogółem zarejestrowano 12 zachorowań, wszyscy chorzy byli hospitalizowani. Salmonella Enteritidis odpowiedzialna była za prawie wszystkie zachorowania, tylko w jednym przypadku czynnikiem etiologicznym była Salmonella Thomson. W czterech przypadkach odnotowano zakażenie pozajelitowe w tym trzy przypadki posocznicy wywołanej przez pałeczki Salmonella oraz jedno inne zakażenie pozajelitowe. 33% zakażeń wystąpiło u dzieci od 1 r.ż. do 4 r.ż.. Pojedyncze zachorowania rejestrowano w każdym miesiącu i we wszystkich gminach powiatu. Wskaźnik zapadalności dla tej jednostki chorobowej wyniósł 17,49/100 tys. mieszkańców.

W omawianym roku nie rejestrowano ognisk zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych wywołanych przez pałeczki z grupy Salmonella.

Ryc. 5. Wskaźnik zapadalności na zatrucia/zakażenia pokarmowe spowodowane pałeczkami Salmonella.

Listerioza.

W omawianym roku odnotowano jeden przypadek listeriozy. *Listeria monocytogenes* zwana też bakterią lodówkową jest groźna dla zdrowia niemowląt, osób starszych i chorych. Powikłaniem zakażenia może być uszkodzenie płodu u kobiet ciężarnych. Zachorowała pacjentka w wieku 90 lat, obciążona chorobami współistniejącymi, była hospitalizowana.

Wirusowe zakażenia jelitowe.

W omawianym roku w porównaniu do roku ubiegłego obserwowano widoczny spadek wirusowych zakażeń jelitowych. Ogółem zarejestrowano 23 zachorowania (w roku 2022-93 zach.). 40,90% wirusowych zakażeń jelitowych wywołanych było przez rotawirusy, 27,27% przez norowirusy, pozostały odsetek to inne określone i nieokreślone wirusowe zakażenia jelitowe. Zachorowania wystąpiły od 2 m.ż. do 38r.ż. Trzy zachorowania wywołane przez rotawirusy dotyczyły dzieci od 2 życia do 8 miesiąca życia, które nie były szczepione p/rotawirusom. Do zakażeń dochodziło przez cały rok, rejestrowano je w każdej gminie. Wszyscy chorzy byli hospitalizowani. Dzieciom od 6 tygodnia życia do ukończenia 36 tygodnia życia od 01.01.2021r. wprowadzone zostały do PSO obowiązkowe szczepienia ochronne p/rotawirusom. W omawianym roku zaszczepiono 234 dzieci.

Bakteryjne zakażenia jelitowe

Bakteryjne zakażenia jelitowe w porównaniu do ubiegłego roku uległy obniżeniu. Bakteryjne zakażenia jelitowe w 2023 roku wywołane były przez *Clostridium difficile* - 41 zachorowań oraz *Campylobacter* - 3 zachorowania, jedno zachorowanie wywołane przez *E.coli* biegunkotwórczą.

Najważniejszym czynnikiem ryzyka rozwoju zakażenia *Clostridium difficile*, czyli Gram (+) laseczek beztlenowych jest przyjmowanie antybiotyku, który znacząco niszczy mikroflorę jelitową. Znaczenie ma również wiek pacjenta, szczególnie predysponowane są osoby powyżej 65 roku życia. Hospitalizacja stanowi również wysoki czynnik ryzyka kolonizacji szczepami *C.difficile*. Zachorowania wystąpiły w przedziale wiekowym od 37 r.ż. do 95 r.ż.. Hospitalizacji wymagało 87,80% chorych. Zachorowania dotyczyły mieszkańców wszystkich gmin.

Bakterie *Campylobacter* występują w przewodzie pokarmowym wielu zwierząt dzikich, jak i domowych. Spożycie surowych lub niedogotowanych produktów żywnościowych oraz bezpośrednia styczność z zakażonymi zwierzętami prowadzi do zachorowania u ludzi wywołując ostre biegunki zwane kampylobakteriozami. W 2023 roku zachorowały trzy osoby w wieku od 1 r.ż. do 95r.ż. Wszystkie osoby chore wymagały hospitalizacji. Ponadto odnotowano jedno zakażenie wywołane przez *E.coli* biegunkotwórczą u 91 letniego pacjenta.

Ryc. 6. Wskaźnik zapadalności na wirusowe i bakteryjne zakażenia jelitowe.

Ponadto w omawianym roku odnotowano znaczny wzrost biegunek i zapaleń żołądkowo-jelitowych BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. Ogółem 37 zach. (w roku 2022-31 zach.). Zachorowania rejestrowano w każdej gminie. 18,91% dotyczyło dzieci do 2 roku życia, 76% osób było hospitalizowanych. Przedział wiekowy chorych od 1 roku życia do 19 roku życia. Zachorowania notowano przez cały rok, nie mniej jednak najwięcej w miesiącu marcu- 24,32%.

Choroby pasożytnicze.

Z chorób pasożytniczych odnotowano jeden przypadek giardiozy. Zachorowało 8 letnie dziecko zamieszkałe na terenie wiejskim.

Choroby inwazyjne.

Choroby wywołane przez **Streptococcus pyogenes** – paciorkowiec wywołujący zakażenia o różnym stopniu ciężkości. Ogółem odnotowano i zgłoszono 9 zachorowań w tym jako możliwe zarejestrowano 5 przypadków róży, pozostałe 4 zachorowania zarejestrowano jako posocznice. Dwa zachorowania w wieku 55 lat i 68 lat zakończone zgonem pacjentów. Chorowali pacjenci w wieku od 45r.ż. do 84 r.ż. Wszystkie zachorowania były hospitalizowane.

Choroby wywołane przez **Streptococcus pneumonia** – pneumokok, dwoinka zapalenia płuc najczęściej jest przyczyną chorób inwazyjnych takich jak : zapalenie płuc, ZOMR (zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych) i często prowadzi do sepsy. Odnotowano ogółem 6 zachorowań w tym dwa zachorowania rozpoznane jako zapalenie płuc. Jedno zachorowanie zakończone zgonem pacjenta w wieku 74 lat. Pozostałe 4 zachorowania rozpoznane jako posocznica, zakończone wyzdrowieniem pacjentów. Najmłodszy chory pacjent miał 9 miesięcy, najstarszy liczył 93 lata. Wszystkie zachorowania były hospitalizowane.

Choroba inwazyjna wywołana przez **Neisseria meningitidis**, której jedynym rezerwuarem jest człowiek. Bakterie te kolonizują nosogardło i są wykrywane u około 10% zdrowych ludzi.

Opracowano i zarejestrowano jeden przypadek inwazyjnej choroby meningokokowej przebiegającej pod postacią ostrej posocznicy u dziecka w wieku przedszkolnym. Chemioprophylaktyką objęto ogółem 27 osób w tym 21 dzieci z bezpośredniego kontaktu z chorym dzieckiem. Choroba wywołana przez meningokoki serogrupy B. Szczep potwierdzony przez Krajowy Ośrodek Referencyjny ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń Ośrodkowego Układu Nerwowego. Dziecko hospitalizowane, zachorowanie zakończone wyzdrowieniem.

Choroby infekcyjne Ośrodkowego Układu Nerwowego

W omawianym roku odnotowano jedno zachorowanie na wirusowe zapalenie mózgu w przebiegu półpaśca u pacjenta 49 letniego, hospitalizowanego. Zachorowanie zakończone wyzdrowieniem.

Sześć zachorowań na wirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, w tym dwa zachorowania o etiologii nieznannej i cztery zachorowania w przebiegu neuroboreliozy. Zachorowania dotyczyły pacjentów od 33r.ż. do 70r.ż. Zachorowania hospitalizowane i zakończone wyzdrowieniem pacjentów.

Ponadto odnotowano jedno zachorowanie na bakteryjne zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, gdzie z płynu mózgowo-rdzeniowego wyhodowano *Escherichia coli*. Pacjent 69-letni, hospitalizowany, wyzdrowiał. Odnotowano też dwa zachorowania na nieokreślone zapalenie opon-mózgowych u 11-letniego dziecka i 57-letniego mężczyzny. Chorzy hospitalizowani.

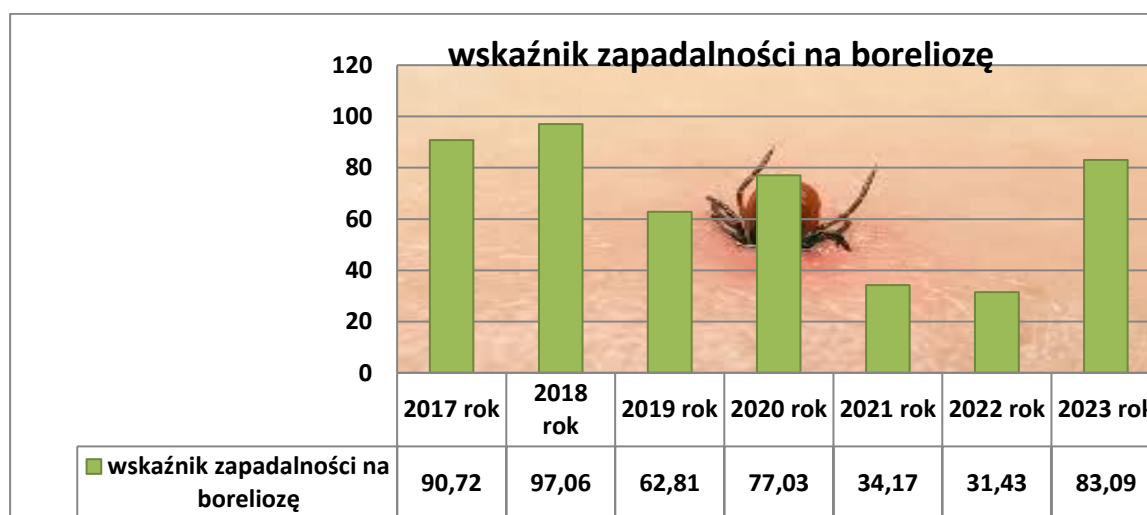
Borelioza (choroba z Lyme).

W 2023 roku obserwowany był wzrost zachorowań na boreliozę (bakteryjną chorobę wywołaną przez krętki *Borrelia burgdorferi*, przenoszona przez kleszcze). Ponad 80% zachorowań wystąpiło w fazie wczesnej boreliozy, która charakteryzuje się między innymi wystąpieniem rumienia wędrującego, pojawiającego się od kilku dni do miesiąca po ugryzieniu przez zainfekowanego kleszcza. Rumień utrzymuje się przez ok. 3-4 tygodnie i zanika bez leczenia. Rumień wędrujący obserwuje się u 50- 70% chorych. W przypadku tej choroby ważne jest wczesne jej rozpoznanie i wdrożenie właściwego leczenia. U pacjentów nieleczonych

antybiotykami dochodzi do stadium rozsianego, które najczęściej daje objawy reumatologiczne, neurologiczne i kardiologiczne. W tym stadium odnotowano 8 przypadków neuroboreliozy (w 2022 roku -1 zach.). W omawianym roku odnotowano 57 zachorowań na boreliozę w tym 8 przypadków neuroboreliozy. Hospitalizowano 11 pacjentów. Zachorowania wystąpiły w grupie wiekowej od 2 r.ż. do 74 r.ż. Zachorowania odnotowano w każdej gminie.

Do zakażenia dochodziło w trakcie grzybobrania, pobytu na działkach rekreacyjnych i spacerów w pobliżu terenów zalesionych, a także na działkach przydomowych. Najczęściej do narażenia dochodziło w miesiącach od maja do września. Brak możliwości czynnego uodpornienia przeciw boreliozie powoduje konieczność podnoszenia świadomości w społeczeństwie w zakresie stosowania odpowiednich zabezpieczeń chroniących przed kleszczami. Szczepieniom p/kleszczowemu zapaleniu mózgu poddało się 67 mieszkańców powiatu.

Ryc. 7. Wskaźnik zapadalności na boreliozę.

Styczność i narażenie na wściekliznę.

Tabela 1. Liczba osób zaszczepionych p/wściekliznie po narażeniu

Liczba osób zaszczepionych p/wściekliznie po narażeniu w latach 2017- 2023						
rok 2017	rok 2018	rok 2019	rok 2020	rok 2021	rok 2022	rok 2023
28	15	15	6	10	17	16

Wścieklizna jest odzwierzęcą neuroinfekcją, która spośród znanych chorób zakaźnych wyróżnia się najwyższym współczynnikiem śmiertelności. Czynnikiem etiologicznym choroby jest wirus wścieklizny. Wściekliwość zapobiega się tylko przez szczepienia ochronne. W omawianym roku liczba osób zakwalifikowanych do szczepień p/wścieklicznie utrzymywała się na podobnym poziomie jak w roku 2022. Ogółem poddanych profilaktyce przeciw wścieklicznie było 16 osób, z których 8 zostało pokąsanych przez nieznaną psę, 7 przez nieznaną koty i jedna osoba została pogryziona przez kunę. Do zakażeń dochodziło we wszystkich gminach. Ponadto kontynuowano szczepienia rozpoczęte w Tajlandii u osoby pogryzionej przez dziką małpę. Pacjenci byli poddani szczepieniom p/wścieklicznie w Konsultacyjnych Punktach Szczepień p/Wścieklicznie w Kielcach i Starachowicach.

W zakresie chorób odzwierzęcych Inspekcja Sanitarna utrzymuje ścisłą i dobrze układającą się współpracę z Inspekcją Weterynaryjną.

Grypa.

Wirusy grypy występują na całym świecie. Nadzór nad grypą prowadzony jest przez cały rok. Sezon grypy trwa od października do maja. Szczyt zachorowań występuje w sezonie epidemicznym grypy między styczniem a marcem. W porównaniu do ubiegłego roku odnotowano wzrost podejrzeń i zachorowań na grypę. Ogółem zarejestrowano 684 zachorowania w tym 653 podejrzenia grypy i 31 zachorowań potwierdzonych badaniami. Spośród przeprowadzonych badań dominował wirus grypy typu A, tylko u 4 pacjentów potwierdzono zakażenie wirusem grypy typu B. Zachorowania wystąpiły u pacjentów od 1r.ż. do 95r.ż. Hospitalizowano z powodu grypy 17 pacjentów. Odnotowano jeden zgon pacjenta w wieku 83 lata. Zachorowania wystąpiły we wszystkich gminach. Najwięcej zachorowań odnotowano w miesiącach od grudnia do maja.

Skuteczną metodą profilaktyki czynnej p/grypie są szczepienia. Bardzo ważną rolę w profilaktyce odgrywa również coraz większa świadomość społeczeństwa w zakresie higieny kaszlu i kichania, częstego i dokładnego mycia rąk, unikania przebywania w dużych skupiskach ludzkich oraz izolacji chorych.

W omawianym roku w porównaniu do lat ubiegłych ilość osób zaszczepionych p/grypie wzrosła. W roku 2023 p/grypie zaszczepiło się 1581osób (w 2022 roku zaszczepiono p/grypie 1439 osób). Szczepienia przeciwko grypie są w grupie szczepień zalecanych i są płatne.

RSV (Respiratory Syncytial Virus)

Ogółem w roku 2023 zarejestrowano 13 zachorowań spowodowanych tym wirusem. Prawie wszystkie zakażenia dotyczyły dzieci od 6m.ż. do 2r.ż. – 11 zchorowań. Wszystkie zachorowania u dzieci wymagały hospitalizacji. Pozostałe dwa zachorowania dotyczyły osób dorosłych w wieku

33 i 73 lata. Zachorowania notowano w listopadzie i w grudniu. Obecnie od lipca 2023r. jest dostępna pierwsza szczepionka na RSV czyli syncytialnego wirusa oddechowego o nazwie Arexvy. Szczepienia zalecane, w roku 2023 otrzymały ją dwie osoby powyżej 20r.ż.

Gruźlica.

Gruźlica jest zaliczana do bakteryjnych chorób zakaźnych, a rozwija się w wyniku zakażenia prątkami gruźlicy. Prątki należą do bakterii wyjątkowo opornych na wysuszenie i w cząsteczkach kurzu mogą przeżywać długie miesiące, są natomiast wrażliwe na działanie promieniowania ultrafioletowego. Gruźlica jest nadal uznawana za chorobę społeczną, bowiem jej występowanie w głównej mierze jest powiązane z trudnymi warunkami życia ludności. Nieleczona gruźlica prowadzi do stopniowego wyniszczenia organizmu i w efekcie końcowym do niewydolności narządu, w którym toczy się proces chorobowy. Główną przyczyną śmierci w przebiegu gruźlicy jest niewydolność oddechowca.

W roku 2023 odnotowano minimalny wzrost zachorowań na gruźlicę. Ogółem odnotowano 10 zachorowań (w 2022r. -9 zachorowań) Zachorowania wystąpiły w grupie wiekowej od 51 r.ż. do 86 roku życia. Chorowali zarówno mężczyźni jak i kobiety. Zachorowań na gruźlicę nie notowano w gm. Skarżysko-Kościelne. Wszystkie zachorowania były hospitalizowane, a po okresie hospitalizacji leczenie kontynuowano w poradniach p/gruźliczych. Bardzo ważną rolę w zapobieganiu szerzenia się gruźlicy odgrywa odpowiednio wczesne jej wykrycie, zdiagnozowanie i natychmiastowe leczenie, objęcie nadzorem osób z kontaktu z chorym na gruźlicę (poddanie badaniom wykluczającym gruźlicę). Działania profilaktyczne obejmują również szczepienia przeciw gruźlicy, którymi zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych objęte są noworodki w ciągu 24 godz. po urodzeniu. W roku 2023 zaszczepiono BCG 296 na 299 urodzonych *noworodków (2022 zaszczepiono BCG 311 na 313 urodzonych noworodków)*.

W roku 2023 odnotowano dwa zgony z powodu gruźlicy i chorób współwystępujących (COVID-19) pacjentów w wieku 71 lat i 86 lat. W zakresie nadzoru prowadzonego nad gruźlicą PPIS prowadzi stałą i dobrze układającą się współpracę z Poradnią P/Gruźliczą, lekarzami POZ, MOPS i w sytuacjach trudnych z Policją.

Choroby przenoszone drogą płciową.

Nie rejestrowano chorób przenoszonych drogą płciową takich jak kiła, rzeżączka i Chlamydie.

Zakażenia HIV.

W omawianym roku nie zarejestrowano zakażeń HIV i zachorowań na zespół nabytego upośledzenia odporności (AIDS).

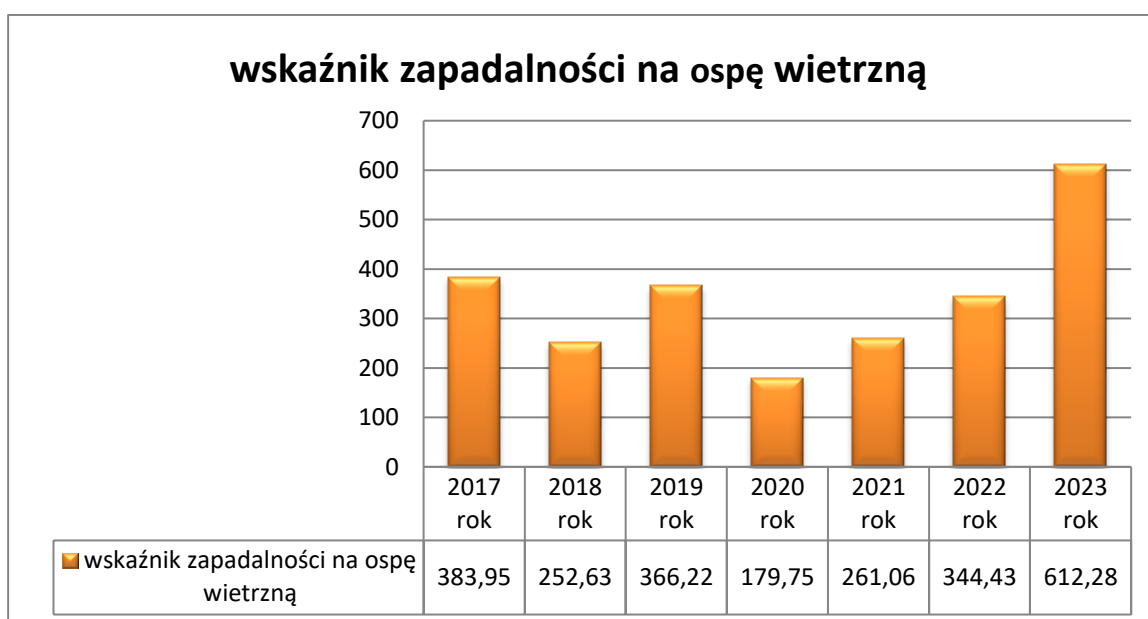

Choroby zakaźne wieku dziecięcego.

Ospa wietrzna.

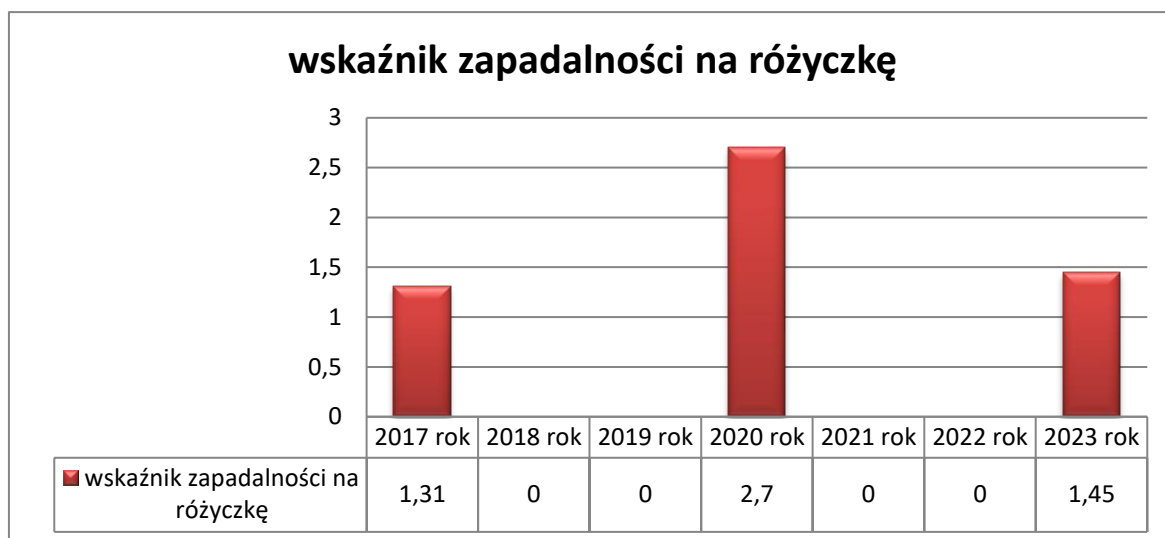
W roku 2023 w porównaniu do ubiegłego roku nastąpił prawie 100% wzrost zachorowań na ospę wietrzną. Ogółem zarejestrowano 420 zachorowań. Zachorowalność na ospę wietrzną wzrasta raz na kilka lat ze względu na tzw. epidemie wyrównawcze. Zjawisko takie ma miejsce wówczas gdy znaczna część populacji nie jest odporna na zakażenie. Odnotowane zachorowania występowały zarówno wśród dzieci, młodzieży jak też u osób dorosłych. Wystąpiły w przedziale wiekowym od 1 roku życia do 64 roku życia. Hospitalizowano z powodu ciężkiego przebiegu choroby 3 osoby. Najwięcej zachorowań odnotowano w grupie dzieci w wieku przedszkolnym - 46,42% zachorowań, a następnie w grupie dzieci szkolnych do 14 roku życia- 38,09% zachorowań. Zachorowania rejestrowano przez cały rok, nie mniej jednak szczyt zachorowań odnotowano w październiku i listopadzie, najmniej wystąpiło ich w miesiącach letnich w czerwcu i lipcu. W roku 2023 w ramach szczepień obowiązkowych zaszczepiono 45 dzieci, natomiast w ramach szczepień zalecanych 85 osób w tym 78 osób do 11r.ż.

Ryc. 8. Wskaźnik zapadalności na ospę wietrzną.

Różyczka.

Dobra sytuacja epidemiologiczna zachorowań na różyczkę utrzymuje się od 2021 roku. W omawianym roku zarejestrowano jedno zachorowanie na różyczkę. Zachorowała osoba dorosła mająca 35 lat, która była zaszczepiona tylko jedną dawką szczepionki w wieku 12 lat.

Ryc. 9. Wskaźnik zapadalności na różyczkę.

Świnka.

Sytuacja epidemiologiczna świnki w porównaniu z rokiem ubiegłym utrzymuje się na podobnym poziomie. Zarejestrowano 5 zachorowań (w roku 2022-6 zach.) Zachorowania wystąpiły w grupie wiekowej od 5 do 36 lat. Jedna osoba nigdy nie była szczepiona, trzy osoby otrzymały jedną dawkę szczepionki i jedna z chorych osób otrzymała dwie dawki szczepionki. Jena osoba wymagała hospitalizacji. Przypadki zgłoszone jako możliwe.

Ryc. 10. Wskaźnik zapadalności na świnkę.

Płonica.

Szkarlatyna, tak potocznie nazywa się płonicę, jest zakaźną chorobą bakteryjną, głównie wieku dziecięcego, wywoływaną przez paciorkowce z grupy A. W 2023 roku nastąpił wysoki wzrost zachorowań na płonicę. Zarejestrowano 96 przypadków (w roku 2022-23). Zachorowania wystąpiły w przedziale wiekowym od 1 r.ż. do 49 roku życia. Zachorowania występowały przez cały rok, najczęściej w miesiącach od lutego do kwietnia- 47,42% zachorowań. Trzy zachorowania wymagały hospitalizacji, pozostałe leczone były ambulatoryjnie. Zostały zgłoszone jako możliwe, w których rozpoznanie oparto na podstawie obrazu klinicznego zachorowań.

Ryc. 11. Wskaźnik zapadalności na płonicę.

OPV-ostre porażenia wiotkie u dzieci od 0-14 lat.

W roku 2023 nie rejestrowano OPV.

Od 1990 roku Polska uczestniczy w światowym programie eradykacji zachorowań na poliomyelitis. Celem tego programu jest szybkie wykrycie zachorowań na poliomyelitis oraz izolacja szczepów wirusów polio. Obejmuje on nadzór kliniczny, epidemiologiczny i wirusologiczny nad przypadkami ostrego porażenia wiotkiego z osłabieniem mięśni szkieletowych u dzieci. Taki rodzaj nadzoru jest najbardziej czułym wskaźnikiem potwierdzającym lub wykluczającym występowanie w danym kraju i regionie dzikich szczepów poliovirusów.

2. Realizacja Programu Szczepień Ochronnych (PSO)w 2023 roku.

Szczepienia ochronne są uważane za jedno z najcenniejszych osiągnięć medycyny, które corocznie zapobiega milionom zgonów. Dzięki powszechnemu wdrożeniu szczepień udało się wyeliminować groźnego wirusa polio, ospy prawdziwej i zredukować do minimum zapadalność na liczne choroby zakaźne.

Państwowa Inspekcja Sanitarna nadzoruje, planuje, udziela instruktaży, zaopatruje placówki wykonujące szczepienia w preparaty szczepionkowe, sporządza sprawozdania z wykonawstwa szczepień.

W 2023 roku Programem Szczepień Ochronnych na terenie powiatu skarżyskiego było objętych 9701 dzieci i młodzieży w wieku od 0 do 19 roku życia. Szczepienia ochronne nadal wykonywane były w 13 placówkach ochrony zdrowia z 15-oma punktami szczepień. Wszystkie Punkty Szczepień świadczą usługi w zakresie szczepień ochronnych w tym 13 w zakresie obowiązkowych i zalecanych w ramach kontraktu z NFZ.

Realizacja nadzoru nad szczepieniami w 2023 roku związana była z zaplanowaną działalnością kontrolną obejmującą wszystkie punkty szczepień, z uwzględnieniem oddziału noworodkowego szpitala, SOR funkcjonującego wyłącznie w szpitalnej opiece zdrowotnej oraz stacji dializ. Skontrolowano wszystkie nadzorowane Punkty Szczepień, które spełniały wymagania, jakim powinny odpowiadać gabinety o charakterze zabiegowym oraz zapewniały i spełniały odpowiednie warunki przestrzegania zasad łańcucha chłodniczego wymaganego podczas transportu i przechowywania szczepionek. Pracownicy medyczni punktów szczepień mają odpowiednie kwalifikacje i duże doświadczenie zawodowe w wykonywaniu szczepień ochronnych. Posiadają opracowane i wdrożone procedury postępowania w celu minimalizowania zakażeń. Wszystkie punkty szczepień posiadają urządzenia chłodnicze do przechowywania preparatów szczepionkowych wyposażone w całodobowe, elektroniczne systemy monitorowania temperatur z sms-owym powiadamianiem o przerwach w przepływie prądu. Posiadają opracowane procedury postępowania na wypadek awarii tych urządzeń bądź przerw w dopływie energii elektrycznej. Cztery spośród wszystkich podmiotów świadczących usługi zdrowotne w zakresie szczepień ochronnych posiadają agregaty prądotwórcze uruchamiane automatycznie w przypadku awarii energii elektrycznej. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przechowywania i gospodarki preparatami szczepionkowymi.

Wciąż aktualny jest problem niedopełniania obowiązku poddania swoich dzieci obowiązkowym szczepieniom ochronnym przez rodziców lub prawnych opiekunów dzieci. Sytuacja w tej kwestii nie zmieniła się na korzyść w stosunku do lat ubiegłych i liczba dzieci niezaszczepionych nieco wzrosła. W 2023 roku na terenie działalności PPIS w Skarżysku - Kam. odnotowano 80 dzieci z rodzin uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

W omawianym roku wysłano do opiekunów prawnych uchylających się od zaszczepienia swoich dzieci 8 pism interwencyjnych i pouczających w sprawie zrealizowania obowiązku szczepień ochronnych. Należy zaznaczyć, że w analizowanym roku 19 dzieci dotychczas mających statut „uchylających się” uzupełniło lub rozpoczęło uzupełnianie brakujących szczepień.

Ponad 85 % rodziców nie podaje powodów, dla których podejmują decyzję o nie szczepieniu swoich dzieci, zaś 10 % uzasadnia to wpływem ruchów antyszczepionkowych. Dwie rodziny uchylają się z powodu odrębności kulturowej, etnicznej lub religijnej. Natomiast w dwóch przypadkach dzieci nie są szczepione z powodu wystąpienia wcześniejszego niepożądanego odczynu poszczepiennego.

W omawianym roku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Skarżysku - Kamiennej zgłoszono ogółem 5 przypadków Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych. Jest to nieco więcej niż w roku poprzednim. Wszystkie NOP-y miały charakter łagodny i dotyczyły niemowląt w pierwszym roku życia. Zostały one opracowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi.

Wyszczepialność w roku 2023 szacuje się na poziomie 80,2 % i jest znacznie wyższa w stosunku do roku ubiegłego o 6,7 %. Wykonawstwo szczepień ochronnych wśród dzieci i młodzieży objętych Programem Szczepień Ochronnych jest nadzorowane przez Powiatową Inspekcję Sanitarną i jest na poziomie zadowalającym.

Poniższa tabela obrazuje poziom wszczepienia dzieci i młodzieży w powiecie skarżyskim przeciwko chorobom zakaźnym ujętym w kalendarzu PSO.

Tabela 2. Wykonawstwo szczepień obowiązkowych w powiecie skarżyskim w 2023 roku.

Rodzaj szczepienia	Rocznik	Rodzaj uodpornienia	Wykonawstwo %
BCG	2023	Szczepienie noworodkowe	99,0%
Szczepienie p/wzw typu B	2023	Szczepienie pierwotne + uzupełniające	85,2%
	2022	Szczepienie pierwotne + uzupełniające	94,8%
	2021	Szczepienie pierwotne + uzupełniające	98,0 %
P/rotawirusowi	2023	Szczepienie podstawowe	85,3%
	2022	Szczepienie podstawowe	98,6 %

DTP (p/ błonica, tężec i krztusiec)	2022	Szczepienie pierwotne + uzupełniające	97,6%
P/odrze, śwince i różyczce	2022	Szczepienie podstawowe	84,0%
	2018	Szczepienie przypominające (6 rok życia)	39,2 %
P/Haemophilus influenzae b	2022	Szczepienie pierwotne + uzupełniające	97,6%
	2021	Szczepienie pierwotne + uzupełniające	90,6%
P/Polioomyelitis	2022	Szczepienie pierwotne + uzupełniające	97,6 %
	2018	Szczepienie I przypominające	50,8%
dTpa (p/ błonica, tężec, krztusiec)	2010	Szczepienie II przypominające	60,0%
Td (p/ błonica, tężec)	2005	Szczepienie III przypominające	48,0%

U dzieci do 2 roku życia do szczepień były wykorzystywane szczepionki skojarzone, obowiązkowe i zalecane do uodpornienia.

Nadal utrzymuje się niekorzystne zjawisko rezygnacji ze szczepień szczepionką p/ błonicy i tężcowi u młodzieży 19-letniej.

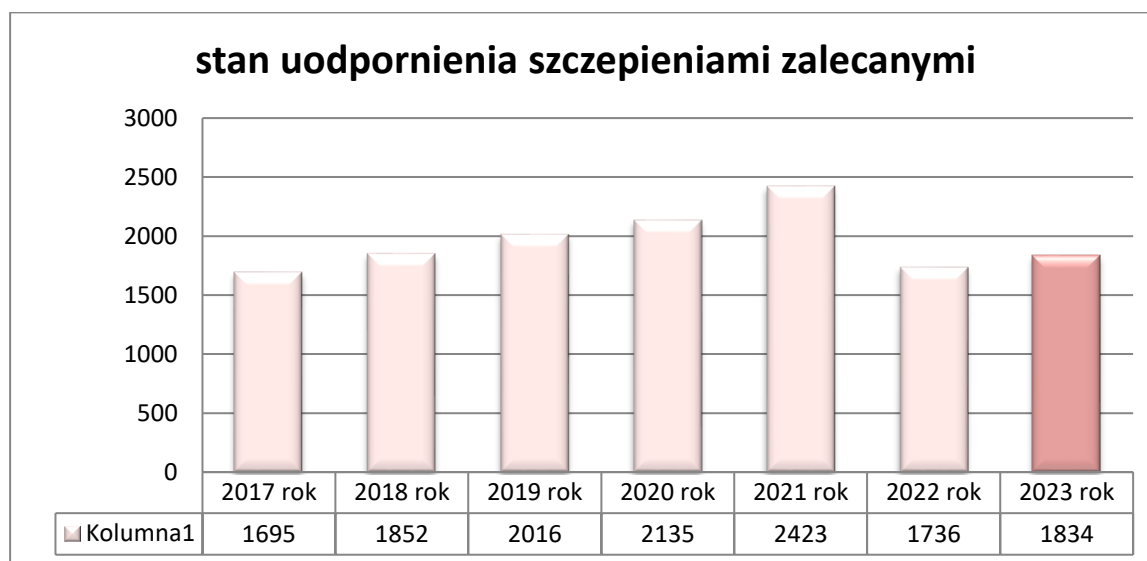
W 2023 roku uodporniło się przeciwko ospie wietrznej, w ramach szczepień obowiązkowych osób narażonych w sposób szczególny na zakażenie 45 dzieci uczęszczających do żłobków lub klubów dziecięcych, przebywających w zakładach opiekuńczych, wychowawczych, pielęgnacyjnych, leczniczych. Przeciwko ospie wietrznej szczepionką zalecaną pełnopłatną zaszczepiło się 85 osób.

Poza obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi istotną rolę odgrywają szczepienia zalecane, za które pacjenci ponoszą koszty. Poniżej, w tabeli przedstawiono stan zaszczepienia ludności powiatu skarżyskiego szczepieniami zalecanymi.

Tabela 3. Analiza szczepień zalecanych w latach 2016 - 2023.

Choroba, przeciw której wykonano szczepienie	Liczba zaszczepionych osób w roczniku							
	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
p/zakażeniom <i>Neisseria meningitidis</i>	456	32	170	230	181	128	146	63
p/WZW typu A	23	18	6	5	56	4	8	12
p/zakażeniom wirusem brodawczaka ludzkiego	6	6	4	16	12	14	27	54
p/grypie	1423	1345	1444	1462	1393	1849	1439	1581
p/zakażeniom <i>Streptococcus pneumoniae</i>	320	206	487	50	124	90	41	39
p/RSV (Respiratory Syncytial Virus)	-	-	-	-	-	-	-	2
p/bieguncie wywołanej przez rotawirusy	127	145	133	64	164	0	0	0
p/kleszczowemu zapaleniu mózgu	16	29	95	185	199	101	54	67
p/durowi brzuszemu	40	14	0	4	6	4	21	16
Razem	2411	1695	1852	2016	2135	2190	1736	1834

Graficzny obraz stanu uodpornienia szczepieniami zalecanymi prezentuje poniższy diagram.

Ryc.12 . Stan uodpornienia szczepieniami zalecanymi w latach 2016-2023.

W 2023 roku znacznie zwiększyła się liczba osób decydujących się na szczepienia ochronne zalecane, nie finansowane ze środków znajdujących się w budżecie ministra właściwego do spraw zdrowia.

Od 1 czerwca 2023 roku rozpoczęto realizację powszechnego programu szczepień przeciwko HPV. Program realizuje założenia i cele Narodowej Strategii Onkologicznej na lata 2020 i 2030, i jest skierowany do dziewcząt i chłopców w wieku 12 i 13 lat. Szczepienie dzieci p/HPV jest dobrowolne i bezpłatne. W omawianym roku uodporniono 218 dziewcząt i chłopców.

Podsumowanie.

W porównaniu do roku 2022 w omawianym roku odnotowano poprawę sytuacji epidemiologicznej w zakresie takich chorób zakaźnych jak:

- COVID-19 gdzie nastąpił 80% spadek zachorowań, a tym samym spadek hospitalizacji, 85% spadek zgonów z powodu COVID-19 i chorób współistniejących, wskaźnik śmiertelności dla tej jednostki chorobowej spadł do 1,30%. Nadal obserwowano większą śmiertelność wśród mężczyzn jak wśród kobiet mimo mniejszego odsetka zachorowań wśród mężczyzn. Chorowały zarówno osoby szczepione jak i niezaszczepione, rejestrowano też dużo reinfekcji.

- współczynnik umieralności na COVID-19 dla powiatu w roku 2023 wyniósł 0,17% (w roku 2022 wynosił - 1,72%, w roku 2021 wynosił - 5,2),

- od grudnia 2023r. dostępna jest tylko jedna nowa szczepionka p/COVID-19 o nazwie Nuvaxovid, szczepienia są bezpłatne i dobrowolne,

- odnotowano ponad 4-krotny spadek zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe ponad 2-krotny spadek na bakteryjne zakażenia jelitowe,

- na podobnym poziomie utrzymywała się liczba osób zakwalifikowanych do szczepień p/wścieklicznie,

- na podobnym poziomie utrzymywała się liczba chorych na gruźlicę,

- nie rejestrowano chorób przenoszonych drogą płciową,

- nie rejestrowano nowo wykrytych zakażeń HIV i zachorowań na AIDS,

- nie rejestrowano OPV

Odnutowano wzrost :

- zakażeń wirusami hepatotropowymi, w tym przypadek wzw typu E,

- wzrost 77,9% zachorowań na choroby OUN- zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych o bakteryjnej, wirusowej i nieokreślonej etiologii,

- wzrost o 60,1% zachorowań na grypę, wzrost zakażeń wirusem RSV,

- wzrost zachorowań na choroby wieku dziecięcego- o 40,1% ospa wietrzna, o 66,7% - płonica,

- wzrost zachorowań na boreliozę w stadium późnym – neuroboreliozę,

- wzrost przypadków posocznicy spowodowanej pałeczkami Salmonella, Streptococcus pneumoniae , Neisseria meningitidis,
- wzrost Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych łagodnych (ogółem 5),
- nieznaczny 2,40% wzrost liczby osób decydujących się na szczepienia zalecane, za które koszt ponosi pacjent,
- nastąpił wzrost wyszczepialności - w 2023 wyszczepialność wynosiła 80,02% ,
(w 2022 roku wyszczepialność wynosiła -73,5%),
- wzrost liczby opiekunów nie dopełniających obowiązku szczepień ochronnych dzieci.

Czas globalizacji sprzyja migracji patogenów na nowe kontynenty, a tym samym sprzyja rozprzestrzenianiu się zakażeń.

- w 2023 roku monitorowano stan zdrowia 2 osób mających kontakt z chorym na cholere w czasie powrotu z Kenii, nadzorowano szczepienia ochronne p/wścieklicznie osoby pogryzionej przez małpę w Tajlandii, udzielano informacji rodzicom powracającym z zagranicy w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci, udzielano informacji w sprawie szczepień ochronnych osobom podróżującym do różnych krajów świata.

- wskaźnik zapadalności na choroby zakaźne dla powiatu wyniósł 2,56/100 tys. m.

Mimo wzrostu zachorowań na niektóre choroby zakaźne sytuacja epidemiologiczna powiatu skarżyskiego nie budziła niepokoju i była bezpieczna.

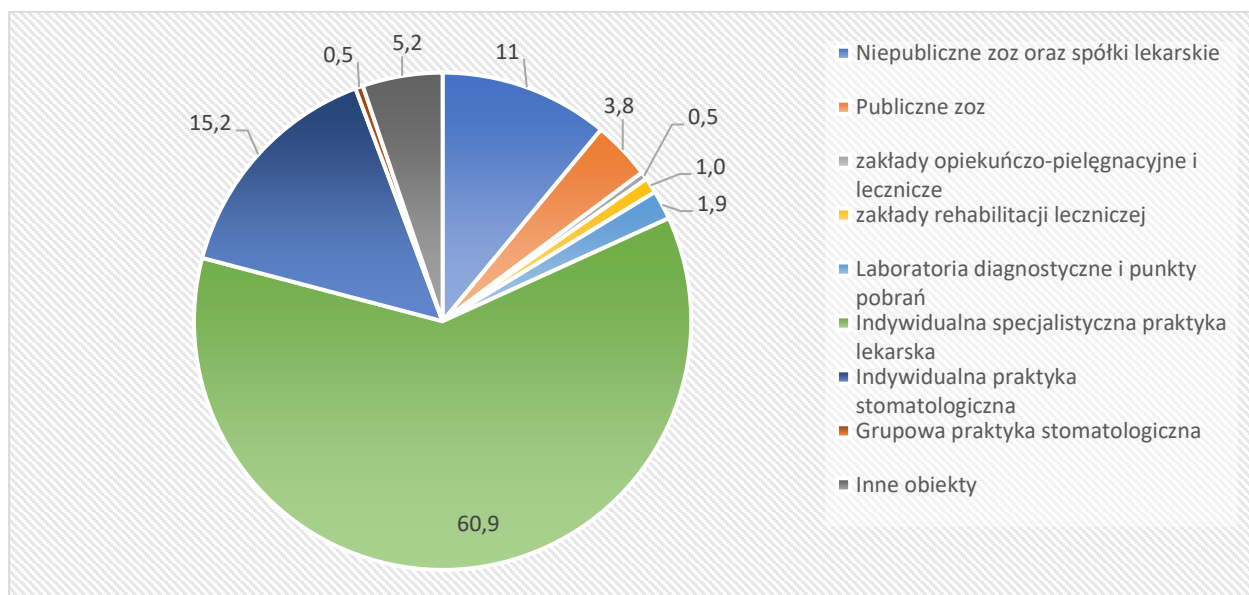
II. Stan sanitarny podmiotów prowadzących działalność leczniczą.

1. Wprowadzenie.

W 2023 pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej znajdowało się 210 podmiotów prowadzących działalność leczniczą na terenie powiatu, w tym:

- 1 szpital
- 1 zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy,
- 28 przychodni, poradni, ośrodków zdrowia,
- 1 medyczne laboratorium diagnostyczne,
- 2 zakłady rehabilitacji leczniczej,
- 1 stację krwiodawstwa,
- 1 pogotowie ratunkowe,
- 3 punkty pobrań materiału biologicznego do badań,
- 1 zakład pielęgniarstwa, długoterminowej opieki domowej,
- 128 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich, w tym 4 w zakresie stomatologii,
- 32 indywidualne praktyki lekarskie, w tym 31 praktyk lekarskich stomatologicznych,

- 1 grupową praktykę lekarską w zakresie stomatologii,
- 1 gabinet medyczny w TOM-MARG ZPCh sp. z o.o.
- 3 gabinety rehabilitacji,
- 1 gabinet medycyny estetycznej
- 5 pracowni protetycznych.

Ryc. 13. Podmioty świadczące usługi w zakresie ochrony zdrowia

W analizowanym okresie przeprowadzono w nadzorowanych placówkach 71 kontroli. W trakcie czynności kontrolnych oceniano: stan higieniczno-techniczny pomieszczeń i urządzeń, rodzaj wykonywanych zabiegów, wyposażenie stanowisk do mycia i dezynfekcji rąk, stosowane wyroby medyczne, wyposażenie w preparaty do aseptyki i antyseptyki, postępowanie ze sprzętem wielorazowego użytku podlegającym sterylizacji, metody sterylizacji, sposób przechowywania narzędzi sterylnych. Ponadto zwracano uwagę na postępowanie z czystą i brudną bielizną, sposób jej składowania, transportu i prania. Oceniano sposób sprzątania pomieszczeń, rodzaj sprzętu przeznaczonego do tego celu, rodzaj preparatów dezynfekcyjnych. Kontrole uwzględniały również zgłaszalność chorób zakaźnych, zakażeń, a także zaopatrzenie w ciepłą i zimną wodę, postępowanie z odpadami medycznymi i komunalnymi, sposób ich usuwania i transportu do miejsca składowania, warunków i czasu przechowywania ich w placówce do momentu odebrania przez odpowiednią firmę.

Kontrolą objęte były też opracowane i wdrożone procedury postępowania w celu zapobieżenia szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, sposób prowadzenia i przechowywania tej dokumentacji.

23% placówek wyposażonych jest w odpowiednie urządzenia do sterylizacji narzędzi medycznych wielorazowego użycia, 3% podmiotów zleca usługi w zakresie sterylizacji innym podmiotom, pozostałe placówki korzystają ze sprzętu medycznego jednorazowego użycia.

2. Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

2.1. Szpitale.

Na terenie powiatu skarżyskiego znajduje się 1 Szpital Powiatowy podlegający Zespołowi Opieki Zdrowotnej w Skarżysku - Kamiennej.

Przeprowadzona kontrola sanitarna kompleksowa placówki nie wykazała nieprawidłowości. W analizowanym okresie przeprowadzono generalny remont na Oddziale Urazowo-Ortopedycznym, odnowiono także pomieszczenia i wyposażenie w Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym oraz na Oddziale Położniczo-Ginekologicznym i Neonatologicznym. A zatem stwierdzono, że zarządzenia decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Skarżysku-Kamiennej wydanej w 2022 r. zostały wykonane.

Szpital posiada własną Centralną Sterylizatornię. Na jej wyposażeniu jest jeden aparat na tlenek etylenu i dwa autoklawy. Procesy sterylizacji są walidowane, kontrole skuteczności procesów sterylizacji prowadzone zgodnie z opracowanymi i aktualizowanymi procedurami.

Stosowane są preparaty dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania, dostępne w ilościach wystarczających.

Podczas przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę do spożycia budynków Szpitala Powiatowego był wodociąg sieciowy. Jakość dostarczanej wody nie budziła zastrzeżeń. Placówka ma także zapewnione rezerwowe źródło zaopatrzenia w wodę: zbiornik retencyjny dla budynku przy ul. Szpitalnej oraz wodociąg Mesko dla budynku przy ul. Ekonomii.

Gospodarka odpadami w obiekcie prowadzona była w sposób prawidłowy. W placówce opracowana jest procedura postępowania z odpadami medycznymi. Odpady powstające w wyniku udzielanych świadczeń zdrowotnych segregowane były w miejscu ich powstawania z podziałem na odpady bytowo - gospodarcze, odpady niebezpieczne medyczne i odpady specjalne. Odpady niebezpieczne medyczne o ostrych końcach i krawędziach były gromadzone w pojemnikach o sztywnych ścianach, natomiast pozostałe odpady gromadzono w workach jednorazowego użycia z folii polietylenowej koloru czerwonego umieszczonych na stelażach lub w pojemnikach. Wszystkie worki i pojemniki były właściwie oznakowane. Transport wewnętrzny odpadów na terenie szpitala odbywał się wózkami o zamkniętej przestrzeni ładunkowej, przeznaczonymi wyłącznie do tego celu, wykonanymi z materiałów łatwozmywalnych. Właściwie zabezpieczone, do czasu odbioru, przechowywane były w szczelnie zamkniętych kontenerach w wydzielonym magazynie odpadów. Odbiór i utylizacja przez termiczne spalanie odpadów niebezpiecznych

medycznych odbywał się w ramach umowy zawartej z wyspecjalizowanym podmiotem. Odpady o charakterze komunalnym odbierane były systematycznie przez uprawnioną firmę zgodnie z umową.

Podczas kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie postępowania z bielizną. W obiekcie wydzielono główne magazyny do przechowywania bielizny odpowiednio czystej i brudnej. Natomiast na oddziałach bielizna czysta składowana jest w zamykanych szafach, bielizna brudna w brudowniku. Pranie bielizny zgodnie z zawartą umową wykonywane było w zewnętrznej pralni z barierą higieniczną.

2.2. Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze.

W ewidencji znajduje się 1 placówka świadcząca całodobowe usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne – Zakład Opieki Długoterminowej „Anna” w Skarżysku Kościelnym. Przeprowadzona kontrola nie wykazała naruszeń wymagań higieniczno-sanitarnych.

3. Podmioty lecznicze realizujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie).

W ewidencji znajdowało się 28 obiektów tego typu, przeprowadzono w nich 25 kontroli. Skontrolowano wszystkie podmioty świadczące usługi o charakterze inwazyjnym. W trakcie czynności kontrolnych na ogół nie stwierdzano naruszeń wymagań higieniczno-sanitarnych.

W jednej placówce w związku z prowadzonym postępowaniem administracyjnym dotyczącym doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń obiektu, na wniosek strony przedłużono termin wykonania zarządzeń decyzji z roku 2022.

W analizowanym okresie w jednej placówce stosowano karanie mandatowe za niewłaściwie prowadzoną gospodarkę odpadami medycznymi. W pozostałych obiektach postępowanie z tymi odpadami odbywało się zgodnie z opracowanymi i wdrożonymi procedurami i instrukcjami. W skontrolowanych obiektach stwierdzono, że przestrzegane były zasady segregacji odpadów w miejscu ich powstawania. Odpady właściwie zabezpieczone, do czasu odbioru, przechowywane były na ogół w wydzielonych pomieszczeniach lub w urządzeniach chłodniczych przeznaczonych wyłącznie do tego celu. Wszystkie obiekty posiadały umowy na odbiór i unieszkodliwianie odpadów medycznych oraz dokumenty stwierdzające stałe przekazywanie tych odpadów. Odpady o charakterze komunalnym gromadzono w workach foliowych, a następnie usuwano do kontenerów, skąd obierane są przez wyspecjalizowane podmioty.

W obiektach lecznictwa otwartego postępowanie z bielizną czystą i brudną nie budziło zastrzeżeń. Coraz więcej placówek stosuje bieliznę jednorazowego użytku. Bielizna czysta i brudna przechowywana była oddzielnie w specjalnie wydzielonych szafach lub wyznaczonych

magazynach. Pranie bielizny zlecane jest firmom pralniczym, co jest udokumentowane dowodami zapłaty.

Placówki lecznictwa otwartego zaopatrywane były w wodę o dobrej jakości pochodzącą z wodociągów sieciowych. Wszystkie nadzorowane placówki zaopatrzone były w wodę bieżącą zimną i ciepłą. Nieczystości płynne z tych obiektów odprowadzane były do sieci kanalizacyjnej. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

Na wyposażeniu placówek lecznictwa otwartego znajduje się 15 autoklawów, pozostałe placówki korzystały wyłącznie ze sprzętu jednorazowego użytku. Kontrole skuteczności procesów sterylizacji wskaźnikami chemicznymi i biologicznymi prowadzone były prawidłowo, a dokumentacja z tego zakresu archiwizowana. Sterylny sprzęt i narzędzia medyczne przechowywane były w odpowiednich warunkach z przestrzeganiem dat ważności.

Preparaty dezynfekcyjne stosowane były zgodnie z ustawą o wyrobach medycznych i produktach biobójczych. Preparaty dezynfekcyjne dobierane były właściwie, co do spektrum działania, czasu i zastosowania, przechowywane prawidłowo. Stanowiska do mycia i dezynfekcji rąk wyposażone były odpowiednio.

W skontrolowanych placówkach nie stwierdzono braków w zaopatrzeniu w preparaty dezynfekcyjne stosowane do aseptyki i antyseptyki, bądź preparatów po zakończonym terminie ważności. Sprzątanie pomieszczeń prowadzone było przez zatrudniony personel lub przez zewnętrzną firmę sprzątającą.

4. Praktyki zawodowe.

Na terenie działalności Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Skarżysku-Kamiennej w roku 2023 było zarejestrowanych 32 indywidualne praktyki lekarskie, 128 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich (w tym specjalistyczna praktyka lekarzy stomatologów, ginekologów, chirurgów, okulistów, laryngologów, kardiologów itp.) oraz 1 grupowa praktyka lekarska stomatologiczna. W analizowanym okresie skontrolowano 33 placówek.

31 praktyk lekarskich prowadziło sterylizację narzędzi przez autoklawowanie we własnym zakresie. Kontrole procesów sterylizacji wskaźnikami chemicznymi i biologicznymi prowadzone były prawidłowo. Dokumentacja z tego zakresu była archiwizowana. Pozostałe placówki korzystały ze sprzętu jednorazowego użytku lub zlecały sterylizację podmiotom zewnętrznym. Nie kwestionowano znajdujących się na wyposażeniu obiektów preparatów dezynfekcyjnych przeznaczonych do dezynfekcji rąk, skóry, narzędzi, małych i dużych powierzchni. Skontrolowane placówki posiadały opracowane, wdrożone i aktualizowane procedury w celu zapobieżenia

szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi. Sprzątanie pomieszczeń wykonywane było we własnym zakresie.

Podczas przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz postępowania z bielizną.

W placówkach postępowanie z odpadami nie budziło zastrzeżeń. Zabezpieczone odpady medyczne gromadzone były w wydzielonych pomieszczeniach lub w urządzeniach chłodniczych specjalnie do tego celu przeznaczonych, w szczelnie zamkniętych pojemnikach. Skontrolowane placówki miały zawarte umowy ze specjalistycznymi firmami uprawnionymi do odbioru i utylizacji odpadów medycznych oraz umowy na wywóz nieczystości stałych.

5. Podsumowanie.

W analizowanym okresie tylko jeden obiekt oceniono negatywnie w związku z niewłaściwie prowadzoną gospodarką odpadami medycznymi.

Z każdym rokiem ulega poprawie stan higieniczno-techniczny podmiotów leczniczych świadczących usługi zdrowotne oraz indywidualnych i specjalistycznych praktyk zawodowych. Dzięki prowadzonym remontom i wymianie sprzętu medycznego na bardziej nowoczesny, podnoszona jest jakość świadczonych usług.

III. Jakość wody do spożycia.

1. Wprowadzenie.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawują nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (tekst jednolity Dz.U. z 2023 poz. 537 z późn. zm.) i rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz.U. z 2017 r., poz. 2294). Jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi powinna spełniać wymagania określone w rozporządzeniu.

Zgodnie z definicją WHO bezpieczna woda to woda, w której liczba mikroorganizmów chorobotwórczych i stężenie substancji chemicznych nie stanowią istotnego ryzyka dla zdrowia publicznego. Woda powinna być również akceptowana przez konsumentów pod względem wyglądu, smaku i zapachu.

Bezpieczeństwo zdrowotne wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi jest zagadnieniem złożonym, na który ma wpływ wiele czynników w całym łańcuchu dostaw – od ujmowania wody surowej, jej uzdatniania, magazynowania, aż po dystrybucję do konsumenta.

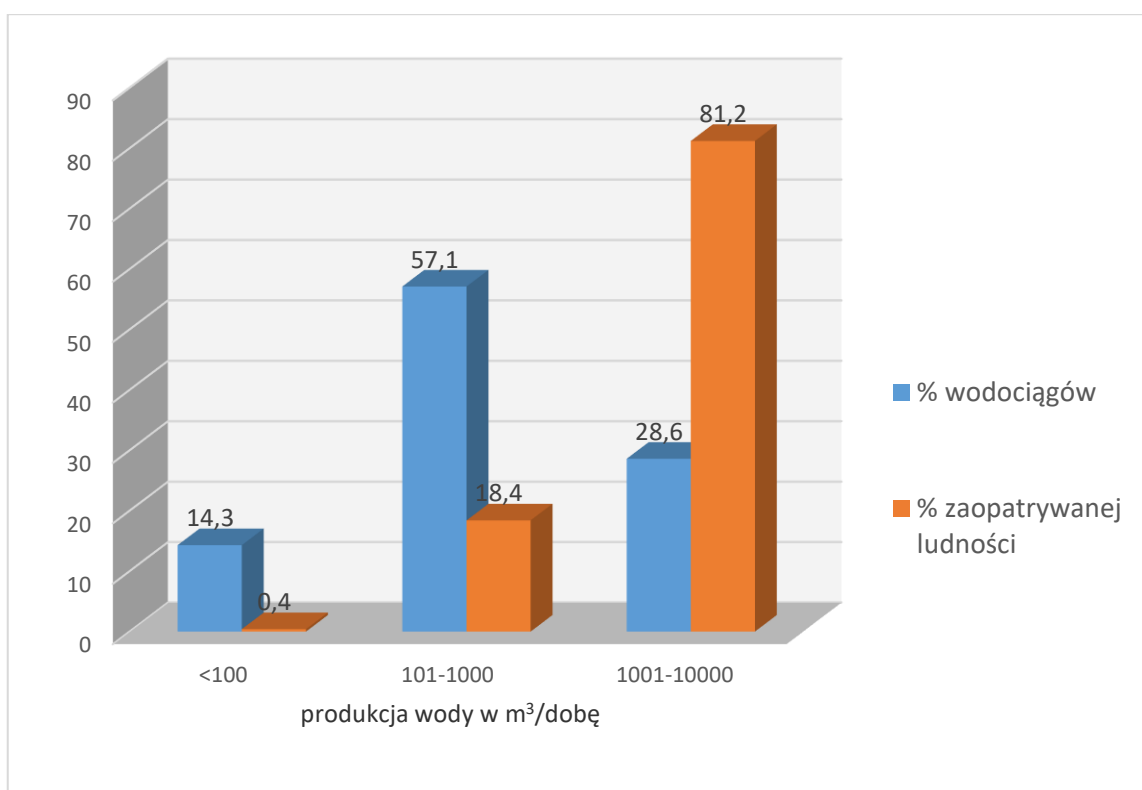
Podstawę zapewnienia odbiorcom wody zdatnej do spożycia stanowiły zarówno badania wykonywane przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne i dostawców wody w ramach kontroli wewnętrznej, jak i badania realizowane w ramach nadzoru sprawowanego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Skarżysku-Kamiennej. Badania wody zostały przeprowadzone w akredytowanych laboratoriach organów Inspekcji Sanitarnej: Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej i Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach oraz w laboratoriach o udokumentowanym systemie jakości badań zatwierdzonym przez Państwową Inspekcję Sanitarną i posiadających certyfikat akredytacji. Producenci wody prowadzili badania jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonymi harmonogramami. Sprawozdania z powyższych badań były na bieżąco przekazywane organowi Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Zakres badań obejmował zarówno badania mikrobiologiczne, fizykochemiczne, jak również organoleptyczne oraz pomiar substancji promieniotwórczych.

Podstawą prowadzonego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Skarżysku-Kamiennej monitoringu jakości wody była analiza własnych wyników badań, jak również przekazanych przez podmioty sprawozdań z badań jakości wody w zakresie ewentualnych zagrożeń zdrowotnych, w celu określenia czy spożywana woda jest bezpieczna dla zdrowia.

Nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku - Kamiennej objętych było 10 urządzeń wodnych tj. 9 wodociągów oraz 1 źródło naturalne. W 2023 r. skontrolowano wszystkie nadzorowane urządzenia wodne, przeprowadzając w nich 9 kontroli stanu technicznego oraz 87 kontroli jakości wody przeznaczonej do spożycia. W analizowanym okresie pobrano do badań 89 próbek wody przeznaczonej do spożycia.

W ewidencji w 2023 r. wśród 9 wodociągów znajdowało się 7 zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę oraz 2 inne podmioty zaopatrujące w wodę. Na obszarze powiatu skarżyskiego woda wykorzystywana do zbiorowego zaopatrzenia ludności pochodziła z ujęć podziemnych, które charakteryzują się stabilnym składem oraz mniejszą ilością zanieczyszczeń.

Na rycinie poniżej przedstawiono zaopatrzenie ludności w wodę przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia wg wielkości produkcji w 2023 r.

Ryc. 14. Zaopatrzenie ludności w wodę przez wodociągi wg wielkości produkcji w 2023 r.

Z wody wodociągowej o kontrolowanej jakości korzystało około 67 tys. osób, co stanowi 97% ludności powiatu. W tabeli poniżej przedstawiono stan zwodociągowania powiatu skarżyskiego.

Tabela 4. Stan zwodociągowania powiatu skarżyskiego w 2023 r.

Nazwa wodociągu sieciowego	Właściciel/ Administrator wodociągu	Produkcja wody (m ³ /24h)	Sposób uzdatniania i dezynfekcji	Wykaz zaopatrywanych miejscowości	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę do spożycia (tys.)	Ocena przydatności wody do spożycia przez ludzi
Skarżysko	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Skarżysko-Kamienna ul. Cicha 8	6025,00	<i>Ujęcie Bzin</i> - odżelazianie, odmanganianie napowietrzanie dezynfekcja (promieniowanie UV, podchloryn sodu) <i>ujęcie Grzybowa Góra</i> - odżelazianie, odmanganianie napowietrzanie, korekta pH, okresowa dezynfekcja (podchloryn sodu) <i>ujęcie Milica, Bugaj</i> - woda nie wymaga uzdatniania	m. Skarżysko- Kamienna, gmina Skarżysko Kościelne: Grzybowa Góra, Kierz Niedźwiedzi, Lipowe Pole Plebańskie, Lipowe Pole Skarbowe, Majków, Michałów, Skarżysko Kościelne, Świerczek gmina Bliżyn: Bugaj, Brzeście, Wołów, Zagórze, gmina Wąchock: Parszów	47,836	Przydatna
Suchedniów		1057,90	<i>Ujęcie Józefów</i> – korekta pH	gmina Suchedniów: Suchedniów, Mostki	7,945	Przydatna
Krzyżka	Zakład Gospodarki Komunalnej w Suchedniowie ul. Kościelna 21	175,00	<i>Ujęcie Krzyżka</i> – korekta pH i twardości	gmina Suchedniów: Krzyżka, Michniów, Ostojów, Suchedniów ul. Świerkowa gmina Łączna: Podłazie	1,669	Przydatna

Gostków	Gmina Bliżyn z siedzibą Bliżyn ul. Kościuszki 79A	934,36	ujęcie Gostków – woda nie wymaga uzdatniania	gmina Bliżyn: Bliżyn, Drożdżów, Gilów, Gostków, Górki, Jastrzębia, Kopcie, Kucębów, Mroczków, Mroczków-Kamionki, Mroczków-Kapturów, Nowki, Nowy Odrawążek, Odrawążek, Pięty, Płaczków, Rędocin, Sobótka, Sołtyków, Sorbin, Ubyszów, Wojtyniów, Zbrojów	6,692	Przydatna
Łączna	Zakład Gospodarki Komunalnej w Łącznej; Łączna 115	577,54	ujęcie Czerwona Górka – woda nie wymaga uzdatniania (w razie potrzeby prowadzona dezynfekcja wody)	gmina Łączna: Czerwona Górka, Gózd (od 43), Jęgrzna, Kamionki, Łączna, Osełków, Podzagnańszcze, Stawik, Zagórze, Zaskale	3,315	Przydatna
Zalezianka		123,22	ujęcie Zalezianka – stała dezynfekcja wody (podchloryn sodu)	gmina Łączna: Zalezianka, Występa, Jaśle, Gózd (1-42)	0,954	Przydatna
Klonów		32,61	Ujęcie Klonów - odżelazianie, odmanganianie napowietrzanie korekta pH, stała dezynfekcja wody (podchloryn sodu)	gmina Łączna: Klonów	0,264	Przydatna
Mesko	Mesko S.A. Skarżysko-Kamienna ul. Legionów 122	490,77	Ujęcie SP II - odżelazianie, odmanganianie napowietrzanie	Skarżysko-Kamienna ul. Ekonomii 5a	0,018	Przydatna

W analizowanym okresie do tutejszej stacji sanitarno-epidemiologicznej wpłynęła jedna skarga dotycząca zastrzeżeń co do jakości wody podawanej z wodociągu Skarżysko. Przeprowadzone badania wykazały, że jakość wody spełniała normy sanitarne.

W 2023 r. nie odnotowano innych zgłoszeń mieszkańców powiatu dotyczących reakcji niepożądanych związanych ze spożyciem wody.

Przedmiotem prowadzonych kontroli była również ocena stanu technicznego infrastruktury wodociągowej, w tym zakresie skontrolowano wszystkie wodociągi. Producentom wody zwracano uwagę na odpowiedzialność za jakość dostarczanej wody oraz konieczność sprawdzania jej jakości po pracach remontowych, wymianach złożeń oraz po usunięciu awarii.

Przeprowadzone kontrole dwóch wodociągów wykazały nieprawidłowości tj.:

- brudne, zniszczone powierzchnie ścian i sufitów w pomieszczeniach stacji uzdatniania wody wodociągu Krzyżka;
- brudne, z odpryskami farby i tynku powierzchnie ścian i sufitów w komorze zasuw zbiornika wody wodociągu Łączna.

W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku-Kamiennej wszczął postępowania administracyjne i wydał decyzje zarządzające doprowadzenie w/w pomieszczeń do odpowiedniego stanu technicznego.

Dostawcy wody oraz organy samorządowe w miarę możliwości finansowych wykonali nowe odcinki sieci wodociągowej lub modernizowali już istniejące m.in. w Skarżysku-Kamiennej (ul. Brzozowa, ul. Skalna, ul. Piłsudskiego, ul. Grottgera), w Skarżysku Kościelnym (ul. Długa, ul. Leśna), w Suchedniowie (ul. Mickiewicza, ul. Żeromskiego) oraz w miejscowości Zagórze w gminie Łączna.

2. Charakterystyka poszczególnych grup urządzeń zaopatrzenia ludności w wodę.

2.1. Wodociągi o produkcji <100 m³/d.

Nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku - Kamiennej objęty był jeden wodociąg o wyżej wymienionej produkcji tj. wodociąg Klonów, zaopatrujący w wodę przeznaczoną do spożycia mieszkańców miejscowości Klonów w gminie Łączna.

W analizowanym okresie w próbkach wody pobranych z tego urządzenia w marcu, lipcu i październiku stwierdzono podwyższoną zawartość manganu. Zarządca wodociągu niezwłocznie po otrzymaniu informacji o przekroczeniach podejmował działania naprawcze – płukanie sieci wodociągowej, dwukrotnie wymieniono złoże w filtrach na stacji uzdatniania wody. Jakość wody w krótkim czasie została doprowadzona do obowiązujących norm, co zostało potwierdzone prawidłowymi wynikami badań.

Mangan zaliczony jest do parametrów jakości wody niemających bezpośredniego znaczenia dla bezpieczeństwa wody dla zdrowia ludzi. Mangan występujący w wodzie w stężeniach przekraczających 100 µg/l nadaje niepożądany smak napojom, a także powoduje przebarwienia urządzeń sanitarnych i odzieży podczas prania. Obecność manganu w wodzie do spożycia przez ludzi może doprowadzić do odkładania się osadów w systemie dystrybucji. Mangan często powoduje tworzenie się powłoki na przewodach wodociągowych, która może złuszczać się w postaci czarnego osadu.

Należy podkreślić, że problem z zapewnieniem odbiorcom wody o dobrej jakości szczególnie w zakresie zawartości manganu od lat okresowo się powtarza, a prowadzone działania przynoszą jedynie krótkotrwałe efekty. W 2023 r. Gmina Łączna pozyskała środki z Rządowego Funduszu Inwestycji Strategicznych – Polski Ład na przeprowadzenie modernizacji ujęcia jak i stacji uzdatniania wody w Klonowie. Planowana jest renowacja studni nr 2 ujęcia oraz nowa stacja uzdatniania wody, prace mają rozpocząć się w 2024 r.

2.2. Wodociągi o produkcji 100-1000 m³/d.

W 2023 r. grupę wodociągów o wyżej wymienionej wydajności stanowiły: wodociąg Gostków, wodociąg Krzyżka, wodociąg Łączna oraz wodociąg Zalezianka, zaopatrujące około 12,5 tysięcy osób.

Na podstawie przeprowadzonych badań próbek wody pobranych z tych wodociągów, zarówno w ramach kontroli wewnętrznej, jak również kontroli urzędowej stwierdzono, że jakość wody na ogół odpowiadała normom zawartym w obowiązującym rozporządzeniu.

W sierpniu 2023 r. kwestionowano jakość wody podawanej z wodociągu Zalezianka ze względu na zanieczyszczenie bakteriologiczne. W próbkach wody stwierdzono obecność *Escherichia coli* oraz wykryto liczne bakterie grupy coli. W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku-Kamiennej stwierdził brak przydatności do spożycia przez ludzi wody podawanej z wodociągu Zalezianka. Jednocześnie zobowiązał Gminę Łączna oraz Zakład Gospodarki Komunalnej w Łącznej do poinformowania konsumentów o stwierdzonym braku przydatności wody do spożycia oraz do zapewnienia konsumentom zastępczego źródła wody i podjęcia działań naprawczych mających na celu przywrócenie należytej jakości wody. Niezwłocznie po otrzymaniu informacji o skażeniu mikrobiologicznym wody administrator wodociągu podjął działania polegające na korekcie procesu dezynfekcji oraz płukaniu i dezynfekowaniu odcinków sieci wodociągowej oraz urządzeń uzdatniających. Mieszkańcom dostarczano wodę za pomocą przewoźnych zbiorników z wodą. W krótkim czasie jakość wody została doprowadzona do obowiązujących norm, co zostało potwierdzone prawidłowymi wynikami badań.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny opracował komunikaty o jakości wody i zasadach jej użytkowania, które rozpowszechniane były wśród konsumentów, jak również zostały umieszczone na stronie internetowej stacji sanitarno-epidemiologicznej.

Escherichia coli oraz bakterie grupy coli są parametrami wskaźnikowymi, które są ważnym wskaźnikiem obecności zanieczyszczeń, mogących mieć wpływ na zdrowie konsumentów. Wykrycie w wodzie *Escherichia coli*, bytującej zwykle w odchodach ludzi i zwierząt stałocieplnych, wskazuje na zanieczyszczenia typu kałowego. Bakterie z tej rodziny mogą w określonych warunkach wywoływać choroby takie jak biegunki, wymioty, zakażenia układu moczowego.

Należy zaznaczyć, że strefa zaopatrzenia wodociągu Zalezianka jest nieskanalizowana, co niewątpliwie ma wpływ na jakość wody. W związku z powyższym od kilku lat woda z tego urządzenia przed wprowadzeniem do sieci wodociągowej jest w sposób ciągły dezynfekowana przy użyciu podchlorynu sodu. Poziom chloru wolnego w badanych próbkach nie przekraczał

dopuszczalnego stężenia tj. 0,3 mg/l. Pogorszenie jakości wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych spowodowane było awarią urządzeń i brakiem właściwie prowadzonego procesu dezynfekcji.

Z uwagi na fakt, że przekroczenie parametrów mikrobiologicznych miało charakter incydentalny, a podejmowane działania naprawcze przyniosły wymierny skutek, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku-Kamiennej, w ocenie rocznej stwierdził, że woda z wodociągu Zalezianka była przydatna do spożycia przez ludzi.

W związku z pozyskaniem środków przez Gminę Łączna planowane jest przeprowadzenie modernizacji ujęcia i stacji uzdatniania w Zaleziance, w ramach której ma zostać wykonany odwiert studni awaryjnej, generalny remont SUW, budowa nowego zbiornika do magazynowania wody.

2.3. Wodociągi o produkcji 1000-10000 m³/d.

Do grupy wodociągów o wyżej wymienionej produkcji zakwalifikowano następujące wodociągi tj. wodociąg Skarżysko oraz wodociąg Suchedniów, zaopatrujące około 81,2% ludności powiatu.

Jakość wody podawanej z wyżej wymienionych wodociągów, zarówno pod względem bakteriologicznym jak i fizykochemicznym, spełniała wymagania sanitarne.

Podobnie jak w latach ubiegłych, w wodzie podawanej do sieci z wodociągu Skarżysko systematycznie monitorowano zawartość trichloroetenu i tetrachloroetenu. Zawartość tego parametru utrzymywała się w dopuszczalnych granicach.

Należy zaznaczyć, że jedno z ujęć wody zasilających wodociąg Skarżysko tj. ujęcie wody „Bór” zostało wyłączone z eksploatacji do odwołania. Spowodowane jest to pogorszeniem jakości wody w tym ujęciu, podjęte działania naprawcze nie przyniosły oczekiwanego rezultatu.

2.4. Inne podmioty zaopatrujące w wodę.

W 2023 r. w ewidencji znajdowały się 2 inne podmioty zaopatrujące w wodę tj: wodociąg Teco-Park i wodociąg Mesko, z których woda jest wykorzystywana na potrzeby zakładów, jak również do celów komercyjnych. Wodociąg Mesko dodatkowo zaopatruje w wodę przeznaczoną do spożycia mieszkańców jednego budynku wielorodzinnego (około 20 osób).

Jakość wody podawanej z wyżej wymienionych wodociągów nie budziła zastrzeżeń.

2.5. Inne urządzenia wodne.

Ze względu na dużą ilość osób korzystających ze źródła naturalnego zlokalizowanego w Skarżysku - Kamiennej przy ul. Gajowej zostało ono objęte nadzorem.

Jakość wody z tego źródła nie spełniała wymagań z uwagi na stwierdzone zanieczyszczenia bakteriologiczne - obecność bakterii grupy coli oraz niskie pH. W przypadku pozostałych badanych parametrów jakość wody nie była kwestionowana.

3. Badania ciepłej wody w szpitalach i budynkach zamieszkania zbiorowego na obecność pałeczek *Legionella sp.*

W związku z zagrożeniami, jakie niesie za sobą występowanie bakterii z rodzaju *Legionella* w wewnętrznym systemie wodociągowym wprowadzono obowiązek badania w tym kierunku wody ciepłej w podmiotach leczniczych wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, w budynkach zamieszkania zbiorowego oraz w budynkach użyteczności publicznej, w których w trakcie ich użytkowania wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny. Wynika to z faktu, iż najpowszechniejszą drogą zakażenia jest droga inhalacyjna, czyli wdychanie aerozolu wodnego zawierającego te bakterie.

W 2023 r. przeprowadzono 18 kontroli jakości wody ciepłej, łącznie pobrano 39 próbek z 12 obiektów.

W analizowanym okresie w związku z występującymi na terenie Polski wysokimi temperaturami oraz wzrostem ryzyka namnażania się bakterii z rodzaju *Legionella* w instalacjach wewnętrznych na polecenie Głównego Inspektora Sanitarnego prowadzono działania edukacyjno-informacyjne skierowane do właścicieli/zarządców budynków i obiektów, w których w trakcie użytkowania, wytwarzany jest aerozol wodno-powietrzny mogący negatywnie wpływać na zdrowie ludzi. Wzmożono także nadzór nad budynkami i obiektami wysokiego ryzyka występowania bakterii z rodzaju *Legionella* w instalacjach wewnętrznych.

3.1. Badania ciepłej wody użytkowej w podmiotach leczniczych wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne.

W analizowanym okresie pobrano 17 próbek ciepłej wody na obecność pałeczek *Legionella* z 2 podmiotów leczniczych tj. ze Szpitala Powiatowego w Skarżysku-Kamiennej oraz Zakładu Opiekuńczo-Pielęgnacyjnego „Anna” w Skarżysku Kościelnym.

Przeprowadzone badanie próbek wody pobranych w marcu 2023 r. z Zakładu Opiekuńczo-Pielęgnacyjnego „Anna” wykazało średnie skażenie instalacji wody ciepłej. W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku-Kamiennej wydał decyzję nakazującą podjęcie stosownych działań zmierzających do redukcji liczby bakterii. Jakość wody ciepłej została doprowadzona do obowiązujących wymagań, co zostało potwierdzone badaniami kontrolnymi. Kolejne wyniki badań z września 2023 były prawidłowe.

W przypadku próbek wody ciepłej pobranych z obu budynków Zespołu Opieki Zdrowotnej w Skarżysku-Kamiennej nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm.

3.2. Badania ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego.

W celu oceny stopnia skolonizowania instalacji wody ciepłej pałeczkami *Legionella* w 2023 r. zostało pobranych do badania 22 próbek z 10 obiektów tj. z 5 obiektów świadczących usługi noclegowe, z 2 domów pomocy społecznej, z placówki zapewniającej całodobową opiekę, z noclegowni dla bezdomnych oraz z placówki edukacyjno-wychowawczej.

W większości obiektów jakość wody ciepłej nie była kwestionowana. Jedynie w próbkach wody pobranych z bursy szkolnej przy Zespole Placówek Edukacyjno-Wychowawczych w Skarżysku-Kamiennej stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii rodzaju *Legionella* i stopień skażenia oceniono jako średni. W związku z powyższym zobligowano właściciela obiektu do podjęcia działań naprawczych mających na celu doprowadzenie jakości wody ciepłej do wymagań określonych w obowiązujących przepisach. Kontrolne badanie nie wykazało już przekroczeń badanego parametru.

4. Podsumowanie.

Na podstawie wyników badań próbek wody pobieranych zarówno przez Państwową Inspekcję Sanitarną, jak i producentów wody w ramach kontroli wewnętrznej można stwierdzić, że mieszkańcy powiatu skarżyskiego korzystają z wody bezpiecznej dla zdrowia, odpowiadającej wymaganym normom.

Stwierdzone przekroczenia parametrów mikrobiologicznych w wodzie podawanej z wodociągu Zalezianka występowały krótkotrwale, a przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne podjęło natychmiastowe i skuteczne działania zmierzające do przywrócenia właściwej jakości wody.

Sporadycznie kwestionowano jakość wody podawanej z wodociągu Klonów ze względu na podwyższoną zawartość manganu. Jakość wody w krótkim czasie była doprowadzona do wymagań określonych w obowiązujących przepisach. Należy jednak podkreślić, że od lat istnieje problem z zapewnieniem stabilnej i odpowiadającej normom jakości wody z wodociągu Klonów pod względem zawartości manganu. Podejmowane działania przynoszą jedynie krótkotrwale efekty. Właściciel wodociągu pozyskał środki na modernizację ujęcia i stacji uzdatniania wody, co powinno przyczynić się do poprawy jakości wody.

Analiza wyników kontroli jakości wody oraz przyczyn zanieczyszczenia wody do spożycia wskazuje, że konieczne jest podejmowanie działań mających na celu poprawę stanu sanitarno-technicznego infrastruktury wodociągowej, jak również pełne skanalizowanie gmin, które

zapewni ochronę wody surowej przed zanieczyszczeniem ściekami pochodzącymi od ludzi i zwierząt.

Biorąc pod uwagę powszechne zasiedlanie instalacji wodnych pałeczkami *Legionella*, realne zagrożenie zakażenia ludzi oraz inhalacyjny charakter zakażeń tymi bakteriami, bardzo istotne jest podejmowanie działań w celu ograniczenia ich występowania i namnażania. Działania te powinny obejmować zarówno rozwiązania techniczne, kontrolę czynników sprzyjających rozwojowi bakterii, jak i zwalczanie skażenia poprzez prowadzenie procesów dezynfekcji i czyszczenia.

IV. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej i kąpielisk.

1. Wprowadzenie.

W 2023 roku na terenie powiatu skarżyskiego bieżącym nadzorem sanitarnym objętych było 266 obiektów użyteczności publicznej. Skontrolowano 139 obiektów, co stanowi 53% wszystkich ujętych w ewidencji i przeprowadzono w nich łącznie 161 kontroli. Powyższa liczba obejmuje również 3 kąpieliska i 2 miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli.

Tabela 5. Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej, kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpeli w 2023 r.

Lp.	Rodzaj obiektu/ urządzenia	Liczba obiektów / urządzeń		Liczba złych obiektów pod względem		Działalność kontrolno - represyjna					
		Wg ewidencji	Skontrolowanych	Technicznym	Sanitarno porządkowym	Decyzje admi nistracyjne	Decyzje prolon gujące	Zalecenia pokontrolne	Ilość mandatów	Kwoty mandatów zł	Inne
1.	Ustępy publiczne	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.	Pływalnie kryte	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	Pływalnia odkryta	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	Inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	Placówki zapewniające całodobową opiekę	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Dom pomocy społecznej	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Noclegowanie	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	Hotele	7	7	0	0	0	0	0	0	0	0
8.	Kempingi	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
9.	Inne obiekty, w których świadczony są usługi hotelarskie	12	3	0	0	0	0	0	0	0	0
10.	Zakłady fryzjerskie	63	28	0	0	0	0	0	0	0	0
11.	Zakłady kosmetyczne	63	39	0	0	0	0	0	0	0	0
12.	Zakład tatuażu	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
13.	Zakłady odnowy biologicznej	7	3	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	Inne zakłady, w których świadczony są łącznie więcej niż	6	5	0	0	0	0	0	0	0	0

	jedna z usług fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, tatuażu										
15.	Dworce i stacje kolejowe	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
16.	Tereny rekreacyjne	29	4	0	0	0	0	0	0	0	0
17.	Cmentarze	13	8	0	0	0	0	0	0	0	0
18.	Domy przedpogrzebowe	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0
19.	Inne obiekty użyteczności publicznej	44	23	0	0	0	0	0	0	0	0
20.	Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii	5	5	0	0	0	0	0	0	0	1
RAZEM		266	139	0	0	0	0	0	0	0	1

2. Stan sanitarny wybranych obiektów i urządzeń.

2.1. Ustępy publiczne.

W tej grupie obiektów stałym nadzorem sanitarnym objęta jest 1 toaleta wolnostojąca zlokalizowana przy ul. Słowackiego w Skarżysku - Kamiennej. W analizowanym okresie nie została skontrolowana, gdyż z powodu awarii toalety była nieczynna.

Podobnie jak w latach poprzednich sygnalizujemy, że ilość ustępów na nadzorowanym terenie jest niewystarczająca, szczególnie przejawia się to w sezonie letnim, w miejscach dużych skupisk ludności.

Ponadto w czasie trwania sezonu kąpielowego przy kąpieliskach i miejscach wykorzystywanych do kąpielii znajdowały się też toalety ogólnodostępne. Ustępy te zorganizowane były w pawilonach sanitarnych przy kąpieliskach: „Rejów” w Skarżysku -Kamiennej i w Suchedniowie oraz przy miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii w Mostkach gm. Suchedniów lub stanowiły je kabiny sanitarne typu TOI TOI (przy kąpielisku w Bliżynie oraz przy miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpielii Jaśle gm. Łączna).

Podczas przeprowadzanych kontroli zwracano uwagę na stan sanitarno-higienicznych tych toalet. Nie stwierdzono zaniedbań w zakresie utrzymania bieżącej czystości. Ustępy te zaopatrzone były w podstawowe środki higieny: mydło w płynie i papier toaletowy. Urządzenia sanitarne były sprawne i dezynfekowane na bieżąco. Toalety przy kąpieliskach czynne były tylko w ustalonym przez organizatora sezonie kąpielowym.

2.2. Domy pomocy społecznej, placówki zapewniające całodobową opiekę, noclegownie i domy dla bezdomnych, inne jednostki organizacyjne pomocy społeczne.

W ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej znajdowało się 6 obiektów tego typu:

- Dom Pomocy Społecznej w Skarżysku - Kamiennej ul. Sporna 6,

- Dom Pomocy Społecznej „Centrum Seniora” w Skarżysku - Kamiennej ul. Ekonomii 7,
- Dom Opieki „Liliowy Dworek” w Łącznej,
- Dzienny Środowiskowy Dom Samopomocy w Skarżysku - Kamiennej przy ul. Zielnej 12,
- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Skarżysku - Kamiennej ul. Tysiąclecia 22,
- Noclegownia dla bezdomnych w Skarżysku - Kamiennej ul. Wileńska 34.

W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba nadzorowanych obiektów pozostała na tym samym poziomie. Zakres kontroli przeprowadzanych w powyższych obiektach obejmował m.in. stan porządkowy, stan sanitarno-techniczny, postępowanie z odpadami, postępowanie z bielizną, przestrzeganie zakazu palenia tytoniu.

W analizowanym okresie skontrolowano oba domy pomocy społecznej oraz placówkę zapewniającą całodobową opiekę znajdującą się w Łącznej. Przeprowadzone kontrole wykazały, że stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, wyposażenia nie budził większych zastrzeżeń, drobne nieprawidłowości były omawiane i usuwane na bieżąco. Stan porządkowy tych obiektów nie był kwestionowany.

Kontrolą objęto także Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Skarżysku - Kamiennej ul. Tysiąclecia 22. Jest to jednostka organizacyjna pomocy społecznej przeznaczona na pobyt dzienny dla osób niepełnosprawnych intelektualnie. Podopieczni placówki mają możliwość korzystania z zajęć terapeutycznych, zabiegów rehabilitacji. Podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych nie stwierdzono naruszeń wymagań higieniczno-sanitarnych.

Noclegownia dla bezdomnych mężczyzn prowadzona przez Stowarzyszenie Bractwa Matki Bożej Miłosierdzia zlokalizowana w Skarżysku - Kamiennej przy ul. Wileńskiej została skontrolowana z powodu wniesionej interwencji dotyczącej obecności pluskiew. W związku z zaistniałą sytuacją już od maja właściciel obiektu niezwłocznie podjął działania - przeprowadzone zostały pięciokrotnie zabiegi dezynsekcji przez specjalistyczną firmę. Ponadto do utylizacji oddano wszystkie tapczany, kołdry i poduszki. Przed ponownym otwarciem obiektu we wrześniu pokoje zostały wyposażone w nowe metalowe łóżka i materace o powierzchni łatwo zmywalnej. Od września obiekt ponownie otwarto dla bezdomnych. Podjęte działania skutecznie przyczyniły się do likwidacji insektów.

2.3. Obiekty hotelarskie.

Nadzorem sanitarnym objęto 7 hoteli, 2 obiekty wczasowo-turystyczne i 12 obiektów, w których świadczone są usługi noclegowe. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba obiektów zwiększyła się o 1. W analizowanym okresie łącznie przeprowadzono 12 kontroli w tej kategorii obiektów.

Wszystkie hotele znajdujące się w ewidencji są skategoryzowane tj.:

- Hotel „Promień”, w Skarżysku-Kamiennej,
- Hotel „Komes” w Skarżysku-Kamiennej,
- Hotel „Aramis” w Skarżysku-Kamiennej
- Hotel „Paradiso” w Suchedniowie,
- Hotel „Świętokrzyski” w Suchedniowie,
- Hotel „Stary Młyn” w Suchedniowie,
- Hotel „Magnat” w Mostkach.

W ciągu całego roku skontrolowano wszystkie hotele. Stan sanitarny i techniczny tej grupy obiektów nie budził zastrzeżeń. W skontrolowanych pokojach oraz innych pomieszczeniach w zakresie utrzymania czystości bieżącej nieprawidłowości nie stwierdzono. W obiektach tych zapewniono właściwe postępowanie z bielizną i odpadami. Należy podkreślić, że właściciele ustawicznie starają się podnosić standard świadczonych usług – przeprowadzają remonty i modernizują oraz wymieniają wyposażenie pokoi. Wzrasta poziom świadczonych usług, higieny oraz dbałość o teren wokół budynków hoteli i jego zagospodarowanie.

W hotelu „Paradiso” znajduje się strefa spa, dostępna tylko dla gości hotelowych, która składa się z basenu zewnętrznego, wieloosobowej wanny rehabilitacyjnej typu „jacuzzi” i sauny typu „beczka”. Strefa ta funkcjonowała sezonowo w okresie od czerwca do września. W tym czasie prowadzone były kontrole jakości wody, zarówno przez właściciela obiektu jak również przez organ Inspekcji Sanitarnej. Jakość wody w badanym zakresie nie była kwestionowana.

Skontrolowano także objęte nadzorem dwa ośrodki wypoczynkowe: Ośrodek Wypoczynkowy "Rejów" w Skarżysku-Kamiennej ul. Wioślarska 1 oraz Ośrodek Sportu i Rekreacji w Suchedniowie ul. Ogrodowa 11.

Stan sanitarno-higieniczny Ośrodka Sportu i Rekreacji w Suchedniowie nie budził zastrzeżeń. Obecnie na terenie Ośrodka trwają prace budowlane nowej kawiarni wraz z zapleczem gastronomicznym i rozbudowa istniejącej recepcji. Planowane zakończenie prac na 2024 rok.

Przeprowadzona kontrola Ośrodka Wypoczynkowego „Rejów” w Skarżysku-Kamiennej przy ul. Wioślarskiej 1 wykazała, że obiekt utrzymany jest w odpowiednim stanie porządkowym, czystość bieżąca w skontrolowanych pomieszczeniach zachowana. Stan sanitarno-techniczny

wyposażenia obiektu oceniono na dostateczny. W obiekcie wykonywane są jedynie niezbędne prace remontowe i konserwacyjne. Stwierdzone w trakcie kontroli drobne uchybienia były na bieżąco usuwane.

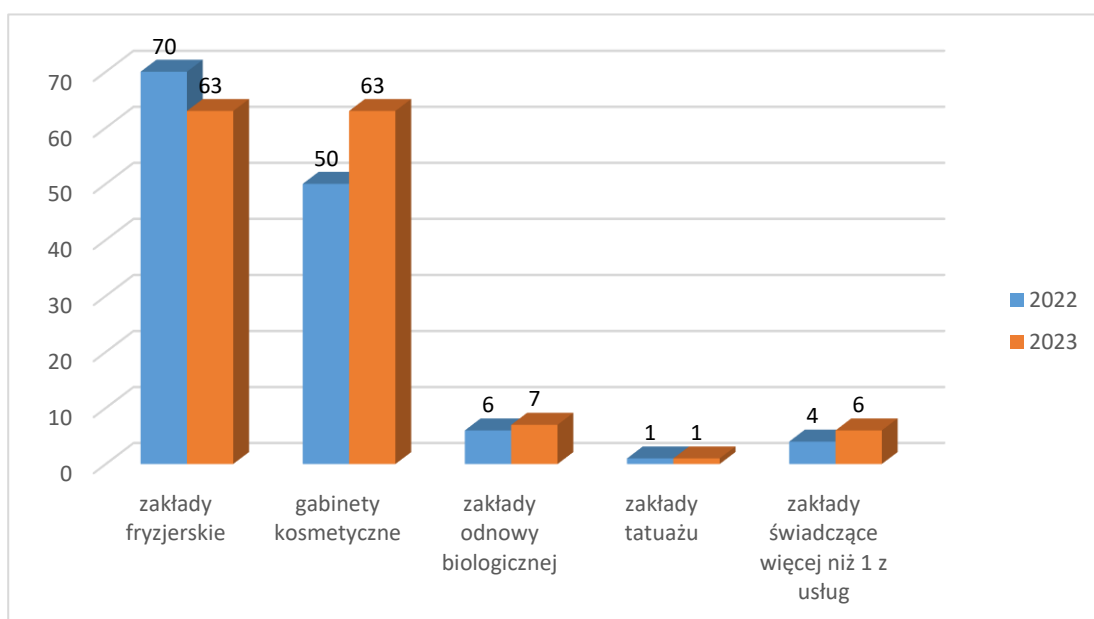
W analizowanym okresie skontrolowano także 3 nieskategoryzowane obiekty świadczące usługi noclegowe tj. hostel „Malibu” w Suchedniowie, Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego „Ostra Brama” w Skarżysku-Kamiennej oraz nowy obiekt Noclegi FHU „Internal” w Suchedniowie ul. Bodzentyńska 46. Przeprowadzone kontrole nie wykazały naruszeń wymagań higieniczno-sanitarnych.

Usługi noclegowe FHU „Internal” świadczone są przez cały rok. Obiekt mieści się w budynku wolnostojącym dwukondygnacyjnym. Pokoje do wynajęcia znajdują się na pierwszej kondygnacji. Obiekt dysponuje 9 dwuosobowymi jednostkami mieszkalnymi mającymi bezpośrednie połączenie z węzłami higieniczno-sanitarnymi. Wyposażenie pokoi prawidłowe, w dobrym stanie technicznym, zgodnie z wymaganiami obowiązujących przepisów. Gościom zapewniana jest czysta pościel i ręczniki oraz podstawowe środki higieny. W obiekcie tym nie prowadzi się działalności gastronomicznej, a goście żywią się we własnym zakresie – do dyspozycji kuchnia w pełni wyposażona w niezbędne sprzęty i urządzenia AGD. Teren wokół obiektu był zagospodarowany i czysty. Do dyspozycji gości są dwie altany grillowe oraz wypożyczalnia rowerów. Pranie bielizny zlecane firmie zewnętrznej. Odbiór odpadów komunalnych zapewniony w ramach umowy zawartej z wyspecjalizowanym podmiotem.

Ocena tej grupy obiektów wykazała, że baza noclegowa całoroczna i sezonowa na terenie powiatu skarżyskiego jest na dobrym poziomie i stale ulega poprawie.

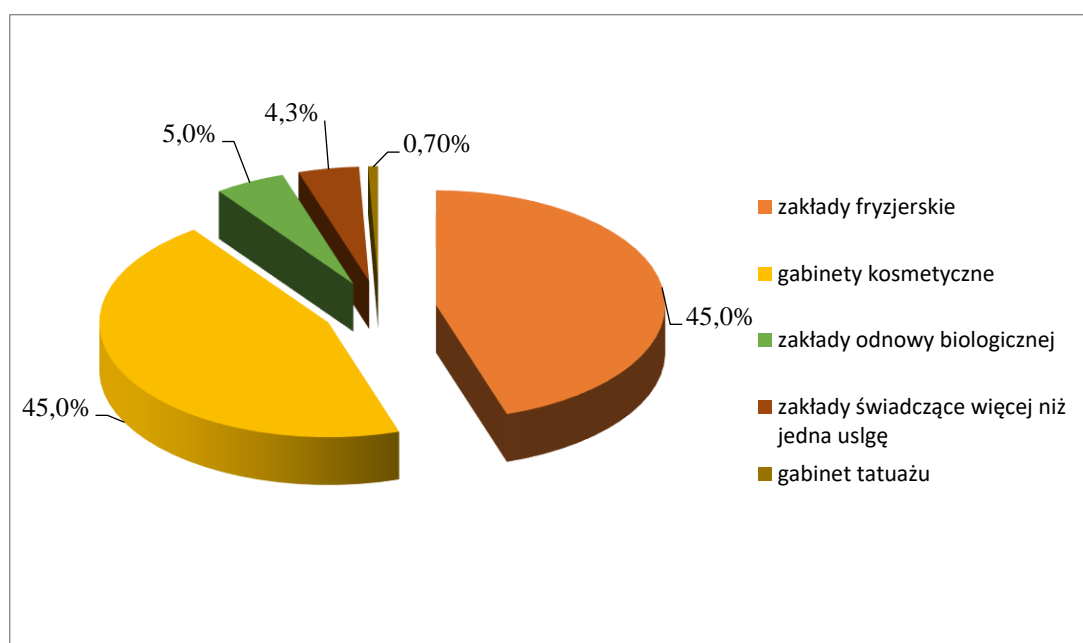
2.4. Zakłady fryzjerskie, gabinety kosmetyczne i odnowy biologicznej.

W tej grupie obiektów nadzorem sanitarnym objęto 140 zakładów usługowych, a więc łączna ich liczba w porównaniu do roku ubiegłego zwiększyła się o 9. W porównaniu do roku 2022 zmniejszyła się liczba zakładów fryzjerskich, natomiast od kilku lat obserwuje znaczny wzrost liczby salonów oferujących usługi kosmetyczne. Liczbę tych zakładów w latach 2022-2023 prezentuje poniższa rycina.

Ryc. 15. Liczba zakładów usługowych objętych nadzorem w latach 2022-2023

Natomiast udział procentowy różnych rodzajów zakładów tej grupy w 2023 przedstawia diagram poniżej.

Ryc. 16. Struktura zakładów usługowych w 2023 roku na terenie powiatu skarżyskiego.

Znaczna część tych obiektów znajduje się w mieście - 130 a jedynie 10 na terenach wiejskich. W okresie sprawozdawczym spośród ujętych w ewidencji zakładów usługowych skontrolowano 55%. We wszystkich skontrolowanych obiektach w zakresie świadczonych usług nieprawidłowości nie stwierdzono. Podczas przeprowadzanych kontroli szczególną uwagę zwracano na przestrzeganie zasad dezynfekcji i sterylizacji narzędzi i sprzętu stosowanego do obsługi klientów. Dezynfekcja i sterylizacja narzędzi prowadzona była zgodnie z procedurami

postępowania aseptycznego. Preparaty dezynfekcyjne stosowane były zgodnie z ustawą o wyrobach medycznych i produktach biobójczych, prawidłowo dobrane, o szerokim spektrum działania na mikroorganizmy, przestrzegane było ich stężenie robocze, czas dezynfekcji oraz terminy ważności. Zwiększa się liczba gabinetów kosmetycznych, gdzie do sterylizacji narzędzi używa się własne autoklawy. Jałowe narzędzia mogące naruszyć ciągłość tkanki umieszczone były w sterylnych pakietach zabezpieczających je przed wtórnym skażeniem, przechowywane w pojemnikach, w szafkach, z przestrzeganiem dat ważności. W większości zakładów stosowana była bielizna jednorazowego użycia. W trakcie kontroli sanitarnych pracownicy sekcji Nadzoru Higieny Środowiska udzielali wskazówek dotyczących warunków świadczenia usług zwłaszcza wśród rozpoczynających działalność w zakresie usług fryzjerskich, kosmetycznych, odnowy biologicznej i tatuażu.

Stan ocenianej grupy obiektów z roku na rok ulega poprawie w zakresie dbałości o higienę i estetykę pomieszczeń, standardu posiadanego wyposażenia. Nie zachodziła konieczność podejmowania działań represyjnych.

W analizowanym okresie podczas kontroli solariów sprawdzano w dalszym ciągu realizację ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium, której celem jest ochrona zdrowia ludzi przed szkodliwym działaniem sztucznego promieniowania ultrafioletowego (UV), wydzielanego przez urządzenia stosowane do naświetlania skóry, wywołujące efekt opalenizny. Egzekwowano jej kluczowe zalecenia tj. całkowity zakaz reklamy i promocji usług solaryjnych, zakaz udostępniania solarium małoletnim i umieszczenie informacji o tym zakazie (treść zgodna ze wzorem) oraz informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzano.

2.5. Obiekty komunikacji publicznej.

W analizowanym okresie stałym nadzorem sanitarnym objęte były 2 dworce PKP w Skarżysku - Kamiennej oraz w Suchedniowie.

W trakcie czynności kontrolnych nie stwierdzono naruszeń wymagań higieniczno-sanitarnych w tych obiektach. Znajdujące się w poczekalni ławki oraz pojemniki na odpady były w dobrym stanie technicznym, kosze opróżniane na bieżąco. Teren wokół obiektów uporządkowany, zagospodarowany. Na każdym dworcu znajdują się toalety ogólnodostępne, przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Zapewniono w nich podstawowe środki higieny (mydło w płynie, ręczniki jednorazowe, papier toaletowy).

Skontrolowano również środki transportu publicznego tj. 6 autobusów komunikacji miejskiej i 2 pociągi osobowe. Wśród skontrolowanych środków transportu pojazdów ze złym stanem sanitarnym nie stwierdzono. Należy nadmienić, że kontrole środków transportu odbywają

się na terenie bazy lub bocznicy kolejowej, gdzie ocenia się stopień ich przygotowania do wyjazdu na trasę.

2.6. Cmentarze.

W ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej znajduje się 13 cmentarzy. W okresie sprawozdawczym skontrolowano 8 z nich. Ocenie podlega głównie stan utrzymania porządku w ich obrębie, właściwe postępowanie w zakresie gromadzenia i odbioru odpadów komunalnych, a także stan ogrodu oraz obecność punktów poboru wody. Podczas przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości nie stwierdzano.

2.7. Domy przedpogrzebowe.

Na nadzorowanym terenie, pod kontrolą Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej, znajdują się 4 domy przedpogrzebowe. Skontrolowano 3 z nich. Wszystkie świadczą usługi w zakresie przechowania zwłok, przygotowania do ceremonii pogrzebowych, sprzedaży trumien i urn, transportu zwłok i szczątków ludzkich. Dodatkowo Centrum Nekropolis w Skarżysku-Kamiennej oferuje spoielenie zwłok. W Zakładzie Pogrzebowym prowadzonym przez Arkadiusza Szymoniaka przeprowadzane są prokuratorskie sekcje zwłok. Stan sanitarno-higieniczny skontrolowanych obiektów nie budził zastrzeżeń.

Kontrolą objęto również 6 samochodów przeznaczonych do przewozu zwłok i szczątków ludzkich. Skontrolowane środki transportu przeznaczone do przewozu zwłok i szczątków spełniają wymagania techniczne i sanitarne określone w § 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie wydawania pozwoleń i zaświadczeń na przewóz zwłok i szczątków ludzkich.

2.8. Inne obiekty użyteczności publicznej.

W tej licznej i zróżnicowanej grupie nie odnotowano znaczących zmian tak w ilości, jak i w jakości świadczonych usług, ubyła 1 apteka oraz zostały wyłączone z użytkowania 3 place zabaw. W 2023 r. w ewidencji znajdowało się 73 obiekty, w tym: 22 apteki, 1 punkt apteczny, 8 obiektów kultury i sportu, 7 stacji paliw, 1 miejsce obsługi podróżnych kategorii I, 1 parking, 29 placów zabaw, 1 pralnia oraz 3 obiekty MSWiA. Skontrolowano 37% obiektów ujętych w ewidencji. W zdecydowanej większości nie stwierdzono naruszeń wymagań sanitarno-higienicznych, natomiast w wielu nastąpiła poprawa stanu sanitarno-technicznego.

Mając na uwadze bezpieczeństwo dzieci skontrolowano także place zabaw. Stan sanitarno-higieniczny kontrolowanych piaskownic i urządzeń zabawowych nie był kwestionowany. Nie pobierano próbek piasku z piaskownic do badań, czystość piasku oceniano wizualnie. Urządzenia zabawowe w zdecydowanej większości posiadały certyfikaty potwierdzające

zgodność wyrobu z parametrami określonymi w Polskich Normach lub atesty potwierdzające bezpieczeństwo użytkowania wyrobu, co zapewnia bezpieczeństwo korzystających z nich dzieci. Zauważalne jest, że piaskownice ogólnodostępne są bardziej narażone na uszkodzenia lub zabrudzenia przez zwierzęta domowe. Na większości placów zabaw obowiązuje zakaz wprowadzania zwierząt oraz palenia wyrobów tytoniowych. Zakazy te zostały umieszczone w regulaminach określających warunki korzystania z tych obiektów lub na tablicach informacyjnych.

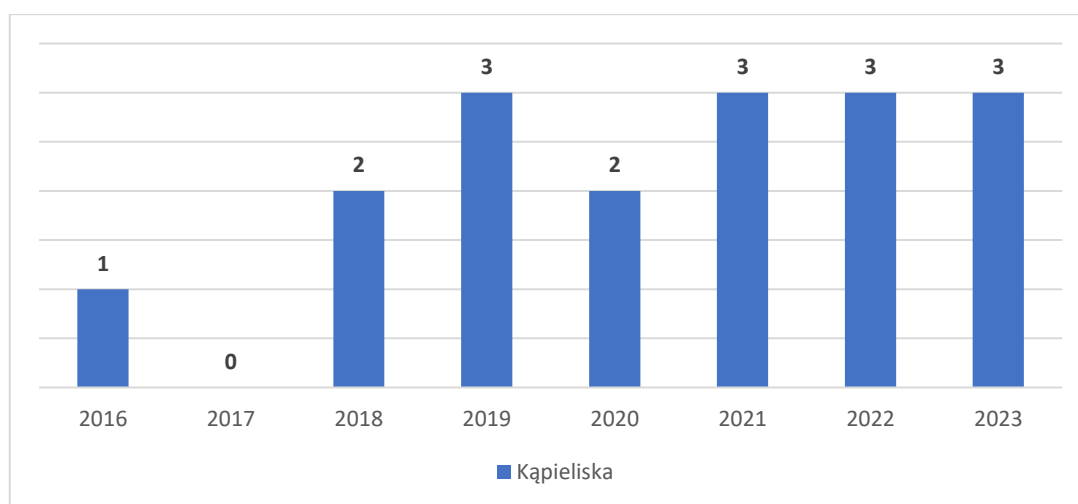
2.9. Kąpieliska i miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli.

W 2023 r. nadzór nad kąpieliskami i miejscami okazjonalnie wykorzystywanymi do kąpeli prowadzony był w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. D.U. 2023 r. poz. 1478 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli (Dz.U. 2019 r. poz. 255);
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie ewidencji oraz sposobu oznakowania kąpielisk i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli (Dz.U. 2018 r., poz. 2476).

W analizowanym okresie, zgodnie z przyjętymi uchwałami rad miast i gmin, zostały utworzone 3 kąpieliska:

1. Kąpielisko Ośrodka Sportu i Rekreacji w Suchedniowie przy ul. Ogrodowej 11. Obiekt ten funkcjonował w okresie od 1 lipca do 31 sierpnia 2023 r.
2. Kąpielisko Miejskiego Centrum Sportu i Rekreacji w Skarżysku - Kamiennej przy ul. Sportowej – Zalew Rejów. Obiekt ten funkcjonował w okresie od 24 czerwca do 31 sierpnia 2023 r.
3. Kąpielisko Bliżyn nad zbiornikiem wodnym Zbiornik Bliżyn. Obiekt ten funkcjonował w okresie od 24 czerwca do 1 września 2023 r. Organizatorem kąpieliska była Gmina Bliżyn.

Ryc. 17. Liczba kąpielisk w latach 2016-2023.

Powyższe obiekty zostały skontrolowane w trakcie sezonu. Stan sanitarno-techniczny i porządkowy kąpielisk nie budził zastrzeżeń. Obiekty były właściwie oznakowane - posiadały regulaminy i stosowne tablice informacyjne. W czasie trwania sezonu nad bezpieczeństwem osób kąpiących się czuwali przeszkoleni ratownicy.

Ocena jakości wody w kąpielisku dokonywana jest na podstawie analizy parametrów świadczących o zanieczyszczeniu mikrobiologicznym (*Escherichia coli* i enterokoki), które zostały zakwalifikowane jako stanowiące potencjalnie największe ryzyko dla osób kąpiących się. Istotnym elementem jest również wizualne nadzorowanie jakości wody w zakresie występowania sinic oraz stałych zanieczyszczeń mogących wpływać na bezpieczeństwo osób korzystających z kąpeli.

Próbki wody ze wszystkich kąpielisk były pobierane zgodnie z ustalonymi z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Skarżysku - Kamiennej harmonogramami pobierania próbek wody tj. przed rozpoczęciem sezonu kąpieliskowego w ramach kontroli urzędowej oraz trzykrotnie w trakcie jego funkcjonowania w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez organizatora.

Jakość wody w nadzorowanych kąpieliskach na ogół spełnia wymagania określone w obowiązujących przepisach.

Jedynie podczas oceny wizualnej wody w kąpielisku „Zalew Rejów” przeprowadzonej w ramach kontroli urzędowej przed rozpoczęciem sezonu kąpieliskowego stwierdzono zakwit sinic. Również badania próbek wody pobranych z Zalewu Rejowskiego przeprowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach potwierdziły obecność sinic nitkowatych mogących wydzielać toksyny. Jakość wody pod względem mikrobiologicznym nie była kwestionowana. Wobec powyższego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku-Kamiennej stwierdził nieprzydatność wody do kąpeli i wprowadził zakaz kąpeli

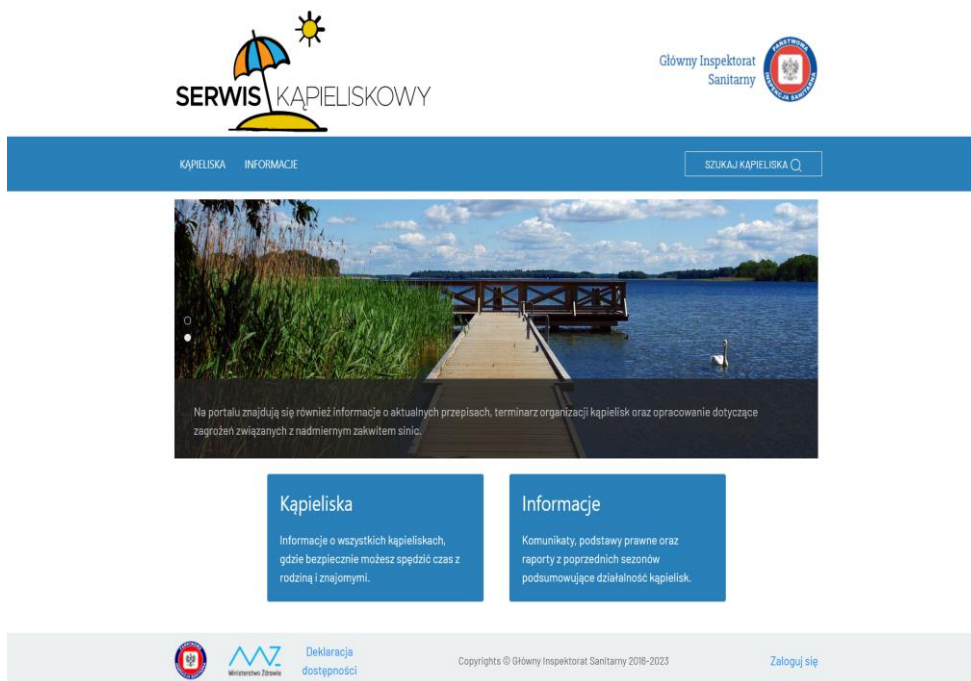

w kąpielisku strzeżonym „Zalew Rejów”. Powyższy zakaz obowiązywał do 24.07.2023 r. i na ten czas został zawieszony harmonogram poboru próbek wody.

Zakwitem wody nazywamy zmianę zabarwienia wody spowodowaną masowym namnażaniem się glonów. Sinice unoszą się ku powierzchni wody i mogą tworzyć tam kożuchy. Wyglądają jak rozlana farba, galaretka lub płatki pływające po powierzchni wody. Wiele gatunków może wydzielać zatęchłe, ziemiste zapachy. Zakwity glonów czasami mogą tworzyć piany na brzegu zbiornika. Gdy zakwit sinicowy rozwija się i trwa, wpływa on niekorzystnie na wygląd, jakość i użyteczność zbiornika wodnego. Do czynników mających wpływ na pojawianie się sinicowych zakwitów wody zaliczamy temperaturę wody powyżej 16-20°C, dostępność soli biogenicznych (zwłaszcza fosforanów), słaby wiatr, niewielkie mieszanie kolumny wody oraz brak opadów. Przewidywanie występowania zakwitów wody jest bardzo trudne, gdyż istotne znaczenie mają tu zmienne warunki pogodowe. Dlatego nie da się przewidzieć, kiedy się pojawi i jak długo będzie utrzymywał się zakwit w danym zbiorniku wodnym. Z reguły w miejscach osłoniętych od wiatru, zatoczkach, gdzie jest mniejsze falowanie i mieszanie wód, zakwit może utrzymywać się znacznie dłużej niż na otwartej przestrzeni. Nagłe załamanie pogody, silne wiatry, falowanie i mieszanie wód powodują rozbicie zakwitu, a w konsekwencji obumieranie komórek i opadanie ich na dno zbiornika.

Zakwity sinic mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia osób korzystających z kąpeli, bowiem niektóre z nich są zdolne produkować toksyny. U ludzi może pojawić się wysypka w przypadku kontaktu skóry z wodą lub zachorowania po przypadkowym połknięciu wody. Zagrożenie stanowi również wdychanie aerozoli, zawierających toksyny sinicowe. Zakwity sinicowe, a także kożuchy sinic, nie zawsze są toksyczne. Jednak niemożliwe jest określenie na podstawie wyglądu wody czy zakwit jest niebezpieczny czy też nie.

W 2023 r. łącznie wydano 12 bieżących ocen o jakości wody w kąpieliskach, z czego 1 o nieprzydatności wody do kąpeli. Informacje o bieżącej ocenie jakości wody były niezwłocznie zamieszczane na stronie Serwisu kąpieliskowego oraz na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej. Serwis kąpieliskowy dostępny jest na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Sanitarnego pod adresem <http://sk.gis.gov.pl/>. Celem Serwisu kąpieliskowego jest przede wszystkim natychmiastowe przekazywanie i rozpowszechnianie informacji o jakości wody w kąpieliskach podczas letniego wypoczynku, tak aby minimalizować ryzyko zdrowotne dla osób kąpiących się.

Źródło: <https://sk.gis.gov.pl/>

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku-Kamiennej po zakończeniu sezonu kąpielowego w 2023 r. dokonał klasyfikacji jakości wody dla kąpielisk zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu okazjonalnie wykorzystywanym do kąpeli. Klasyfikacja jakości wody w kąpielisku przeprowadzana jest na podstawie wyników badań mikrobiologicznych z okresu 4 lub mniej sezonów kąpielowych w ilości minimum 16 próbek lub minimum 12 próbek wody, dla kąpielisk których sezon kąpielowy trwa krócej niż 8 tygodni. Kąpieliska klasyfikowane otrzymują status: doskonałe, dobre, dostateczne lub niedostateczne. W tabeli poniżej przedstawiono wyniki klasyfikacji.

Tabela 6. Klasyfikacja kąpielisk w 2023 r.

Nazwa kąpieliska	Sezony kąpielowe	Klasyfikacja
Kąpielisko Ośrodka Sportu i Rekreacji w Suchedniowie	2020-2023	dobra
Kąpielisko strzeżone Zalew Rejów w Skarżysku - Kamiennej przy ul. Sportowej	2020-2023	dobra
Kąpielisko Bliżyn nad zbiornikiem wodnym Zbiornik Bliżyn	2019,2021-2023	dobra

Z przeprowadzonej analizy wynika, że jakość wody we wszystkich kąpieliskach po ostatnim sezonie kąpieliskowym została sklasyfikowana jako dobra.

W 2023 r. na terenie powiatu skarżyskiego wyznaczono 2 także miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii, które zgodnie z ustawą Prawo wodne mogą funkcjonować przez okres nie dłuższy niż 30 kolejnych dni w roku kalendarzowym:

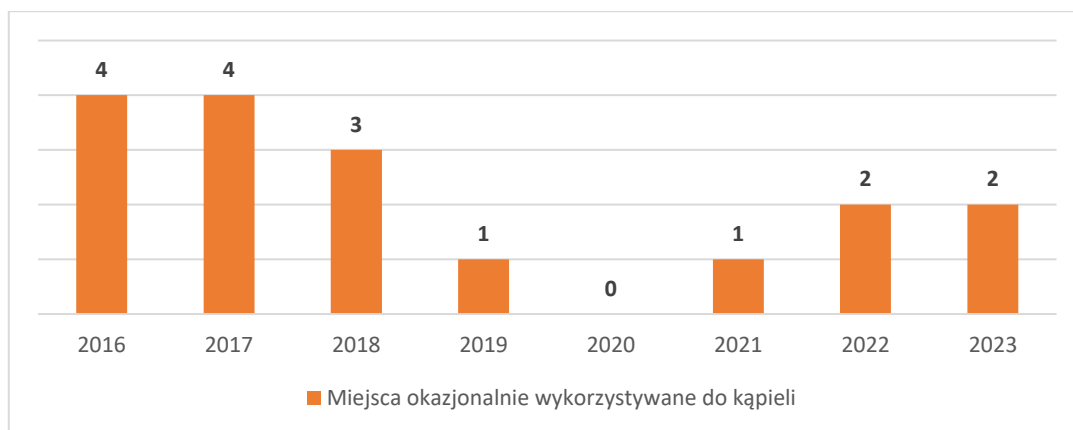
1. Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii: zalew Jaśle, którego organizatorem była Gmina Łączna. Obiekt został wyznaczony na okres od 1 lipca 2023 r. do 31 lipca 2023 r.

2. Miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpielii wyznaczone na zbiorniku wodnym Mostki w gminie Suchedniów, które funkcjonowało od 8 lipca 2023 r. do 16 sierpnia 2023 r. Organizatorem tego miejsca była spółka LEDWORLD.

Obiekty te zostały skontrolowane w trakcie sezonu kąpielowego. Miejsca te były oznakowane odpowiednimi tablicami informacyjnymi. W okresie ich funkcjonowania zapewniona była opieka ratowników wyposażonych w podstawowy sprzęt ratunkowy i pomocniczy oraz sprzęt medyczny.

Podobnie jak w kąpieliskach, woda w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii była monitorowana pod kątem występowania przekroczeń zanieczyszczeń mikrobiologicznych (*Escherichia coli*, enterokoki) oraz obecności w wodzie zakwitów sinic (smugi, kożuch, piana) lub obecność innych zanieczyszczeń, takich jak materiały smoliste, szkło, tworzywa sztuczne, guma oraz inne odpady (w ilości nie dającej się natychmiast usunąć z wody).

Jakość wody oceniana była na podstawie sprawozdań z badań próbek wody pobranych w ramach kontroli wewnętrznej, prowadzonej przez organizatorów miejsc do kąpielii przed rozpoczęciem sezonu oraz minimum raz w trakcie jego trwania. Jakość wody nie była kwestionowana. Komunikaty o jakości wody w miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii na bieżąco umieszczano na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej.

Ryc. 18. Liczba miejsc wykorzystywanych do kąpielii w latach 2016-2023.

2.10. Pływalnie.

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej znajduje się jeden obiekt tego typu tj. Kryta Pływalnia zlokalizowana w Skarżysku - Kamiennej przy ul. Spółdzielczej 19.

Zgodnie z definicją zawartą w Ustawie z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych pływalnia to obiekt kryty lub odkryty, z wodą przepływową, przeznaczony do pływania lub kąpieli, posiadający co najmniej jedną nieckę basenową, z trwałym brzegiem i dnem, wyposażony w urządzenia sanitarne, szatnie i natryski. Za zapewnienie bezpieczeństwa kąpiących się osób odpowiedzialny jest podmiot prowadzący działalność w zakresie sportu lub rekreacji.

Priorytetową kwestią dotyczącą działalności pływalni jest zapewnienie, że woda z której korzystają użytkownicy jest bezpieczna dla zdrowia. W tym celu właściciel obiektu zobowiązany jest do prowadzenia kontroli wewnętrznej na podstawie wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (tekst jednolity Dz.U. z 2022 r. poz. 1230). Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach nadzoru: uzgadniają przedkładane przez zarządzających pływalniami harmonogramy badań jakości wody; wykonują badania jakości wody; gromadzą i analizują dane o jakości wody na pływalniach; wydają zbiorcze roczne oceny jakości wody na pływalniach na podstawie wyników badań i pomiarów realizowanych przez zarządzającego pływalnią oraz wyników badań wykonanych w ramach kontroli urzędowej.

W analizowanym okresie kontrola wewnętrzna jakości wody na Krytej Pływalni prowadzona była w sposób zgodny z zapisami powołanego powyżej rozporządzenia. Systematycznie kontrolowano pracę urządzeń i rejestrowano wyniki pomiarów w zakresie temperatury, pH, potencjału redoks, chloru wolnego oraz chloru związanego. Badania jakości wody na pływalni prowadzone były zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz każdorazowo po podjętych działaniach naprawczych. Z przeprowadzanej analizy sprawozdań z badań próbek wody pobranych z pływalni w 2023 r. wynika, że jakość wody w niecce basenowej spełniała wymagania fizykochemiczne i mikrobiologiczne określone w obowiązujących przepisach.

W celu oceny stopnia skolonizowania instalacji wody ciepłej pałeczkami *Legionella* sp. w 2023 r. zostały pobrane do badania próbki wody ciepłej z pryszniców w łazienkach dla kobiet i mężczyzn na pływalni. Przeprowadzone badania tych próbek nie wykazały przekroczenia dopuszczalnej liczby tych bakterii.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej poza sprawowaniem nadzoru nad jakością wody basenowej, nadzorują także warunki higieniczno-sanitarne i stan techniczny hali basenowej,

zaplecza higienicznego oraz pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. Podczas kontroli stwierdzono, że stan sanitarno-techniczny tego obiektu jest dostateczny. Należy jednak podkreślić, że w 2024 r. rozpocznie się planowana od dawna rozbudowa i modernizacja pływalni.

3. Podsumowanie.

Nadzór sprawowany nad obiektami użyteczności publicznej w analizowanym okresie nie wykazał obiektów ze złym stanem sanitarnym. W większości obiektów świadczących usługi nie stwierdzono uchybień w zakresie utrzymania bieżącego stanu sanitarnego, natomiast drobne nieprawidłowości omawiano w trakcie kontroli i były usuwane na bieżąco. Zauważalne jest utrzymywanie coraz wyższych standardów higieny i reżimu sanitarnego.

W trakcie sezonu kąpielowego 2023 r. w kąpielisku strzeżonym „Rejów” w Skarżysku-Kamiennej stwierdzono nadmierny zakwit sinic, który utrzymywał się od początku sezonu do 24.07.2023 r. Należy zaznaczyć, że zakwity sinic są zjawiskiem niekorzystnym, który negatywnie wpływa na walory rekreacyjne kąpieliska. Niestety nie da się przewidzieć pojawienia się i czasu trwania sinicowych zakwitów wody, gdyż istotne znaczenie mają zmienne warunki pogodowe takie jak nasłonecznienie, wiatr czy deszcz. Zakwity sinic nie zawsze są niebezpieczne, jednak ostrożność nakazuje by unikać kontaktu z kożuchem sinicowym i wodą o zmienionej barwie.

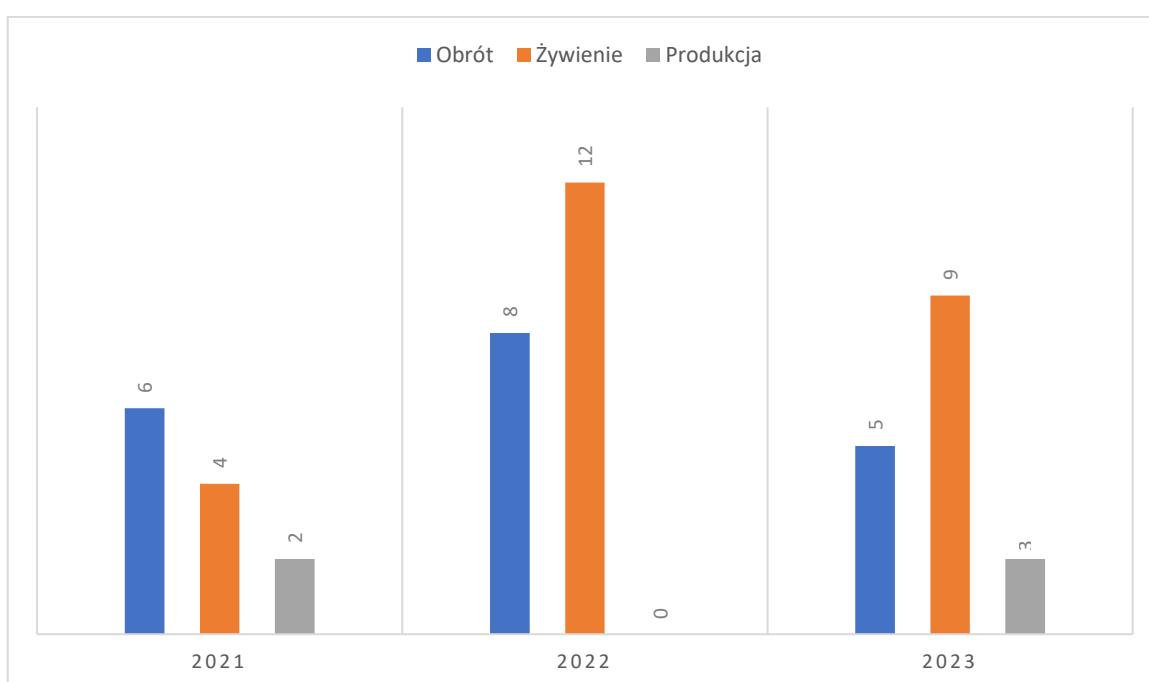
Mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne osób korzystających z kąpeli należy podkreślić, że organizacja i tworzenie kąpielisk jest gwarancją dostępności do obiektów spełniających wysokie standardy bezpieczeństwa, w tym normy europejskie, które są stale monitorowane w trakcie trwania sezonu kąpielowego i odpowiednio zarządzane.

Ponadto należy wyjaśnić, że w ustawie Prawo wodne wprowadzono pojęcia miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli w celu zabezpieczenia wyjątkowych sytuacji, których nie da się przewidzieć w terminach wcześniejszych i nie mogą one podlegać długotrwałej procedurze związanej z tworzeniem kąpieliska. Wyjątkowość sytuacji może być związana z koniecznością np. zorganizowania zawodów, obozu czy też wydarzeń kulturalnych połączonych z wypoczynkiem (kąpielą), czy też prowadzeniem agroturystyki. A zatem wskazane jest przekształcanie wyznaczonych corocznie miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli w kąpieliska.

V. Stan sanitarny obiektów żywności i żywienia.

W 2023 roku z 853 zakładów znajdujących się w ewidencji, zaplanowano do kontroli 212 obiektów tj. 24,8%. Kontrolą objęto: obiekty produkcji i obrotu żywnością, obiekty żywienia zbiorowego typu „otwartego” i „zamkniętego”, zakłady małej gastronomii, środki transportu żywności, wytwórnie i miejsca obrotu przedmiotów użytku. W skontrolowanych obiektach:

- przeprowadzono łącznie 375 kontroli sanitarnych i rekontroli,
- wydano 158 decyzji, w tym 101 merytorycznych i 57 decyzji płatniczych,
- zatwierdzono 53 zakłady zgodnie z art.63 Ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia zakładów co stanowi 6,2 % nadzorowanych obiektów,
- nałożono 17 mandatów karnych na kwotę 5800 zł.

Ryc. 19. Stan sanitarno - higieniczny obiektów w latach 2021-2023 według ilości nałożonych mandatów karnych.

1. Stan sanitarny w poszczególnych grupach zakładów.

1.1. Zakłady produkcji żywności.

W 30 zakładach produkcyjnych znajdujących się w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS przeprowadzono ogółem 37 kontroli i rekontroli. Skontrolowano 25 zakładów produkcji żywności, w 22 zakładach dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego wg „Arkusza oceny stanu sanitarnego zakładu produkcji żywności”. Żaden zakład nie otrzymał oceny „niezgodny z wymaganiami”.

W 2023 roku w zakładach produkcyjnych wydano 2 decyzje zarządzające poprawę stanu sanitarno-technicznego zakładów.

Decyzje zarządzające poprawę stanu sanitarno-technicznego dotyczyły:

- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach zakładu,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego podłóg w magazynach,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego drzwi w pomieszczeniach prysznicowych,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego wyposażenia zakładu pozostającego w kontakcie z żywnością,
- wycofania z użycia zniszczonego sprzętu produkcyjnego,
- prawidłowego wydzielenia i wyposażenia stanowiska mielenia i pakowania bułki tartej,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniu biurowym, hali wypiekowej, magazynie pojemników brudnych, zmywalni i ekspedycji pieczywa.

Zarządzenia z jednej decyzji zostały wykonane w określonym terminie, co potwierdziła kontrola sprawdzająca.

Termin wykonania zarządzeń drugiej decyzji ustalono do 28.06.2024r.

1.2. Zakłady obrotu żywnością.

Nadzorem objętych jest 306 sklepów spożywczych, w tym 34 markety. W 51 sklepach sporządzono arkusze oceny stanu sanitarnego zakładu obrotu żywnością, w tym w 28 marketach. Żaden z zakładów nie otrzymał oceny zakład „niezgodny z wymaganiami”. W obiektach obrotu żywnością przeprowadzono ogółem 93 kontrole i rekontrole.

W 3 sklepach, w tym w 2 marketach wydano decyzje administracyjne zarządzające, które dotyczyły:

- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniu socjalno-szatniowym, brudowniku oraz we wszystkich pomieszczeniach zaplecza. Zarządzenia z dwóch decyzji zostały wykonane w określonym terminie, co potwierdziły przeprowadzone kontrole sprawdzające. Natomiast termin wykonania zarządzeń z trzeciej decyzji ustalono do 31.07.2024r.

Nażłożono 5 mandatów karnych na kwotę 1150zł za następujące nieprawidłowości:

- brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu,
- niewdrażanie procedur opartych na zasadach systemu HACCP,
- brak identyfikacji dostawców towarów,
- brak orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionego personelu,

- sprzedaż artykułów spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia,
- brak prowadzonych rejestrów kontroli wewnętrznej.

Nieprawidłowości zostały usunięte, co potwierdziły kontrole sprawdzające.

1.3. Zakłady żywienia zbiorowego.

Na terenie naszego działania w 2023 roku znajdowało się 118 zakładów żywienia zbiorowego. Do grupy tej zaliczamy: zakłady żywienia zbiorowego typu „otwartego”, w tym zakłady małej gastronomii oraz zakłady żywienia zbiorowego typu „zamkniętego”.

W 2023 w zakładach tych przeprowadzono 88 kontroli w tym: 54 kontrole sanitarne z wypełnieniem arkusza oceny stanu sanitarnego. Wszystkie oceniono pozytywnie.

1.3.1 Zakłady żywienia zbiorowego otwartego.

Na terenie naszego działania w 2023 roku znajdowało się 48 zakładów żywienia zbiorowego otwartego. Przeprowadzono w nich 53 kontrole w tym: 35 kontroli sanitarnych z wypełnieniem arkusza oceny stanu sanitarnego, 2 kontrole interwencyjne, 10 kontroli sprawdzających oraz 6 kontroli tematycznych. Żaden z zakładów nie był oceniony negatywnie.

Nażono 6 mandatów karnych na kwotę 2600 zł za następujące nieprawidłowości:

- brak czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu,
- nieprawidłowe przechowywanie artykułów łatwopsujących,
- nieprawidłowe przechowywanie opakowań jednorazowych,
- surowiec po upływie terminu przydatności do spożycia,
- brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu,
- niewdrożenie procedur opartych na zasadach systemu HACCP, brak kontroli wewnętrznej.

Przeprowadzone ponowne kontrole sprawdzające wykazały usunięcie nieprawidłowości.

W 2 obiektach wydano decyzje administracyjne zarządzające, które dotyczyły:

- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach zakładu,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego podłogi w kuchni właściwej oraz w przejściu między kuchnią a magazynami,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego drzwi w zmywalni naczyń stołowych oraz w magazynie owoców i warzyw,
- zabezpieczenia instalacji elektrycznej we wszystkich pomieszczeniach zakładu,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego wyposażenia zakładu tj. szafki oraz blaty robocze,
- wycofania z użycia przepalonego sprzętu produkcyjnego oraz skorodowanych urządzeń,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego zlewów w pomieszczeniu kuchni właściwej,

Zarządzenia z jednej decyzji zostały wykonane w określonym terminie, co potwierdziła kontrola sprawdzająca. Natomiast termin wykonania zarządzeń z drugiej decyzji został ustalony do dnia 28.06.2024r.

1.3.2. Zakłady małej gastronomii.

Na terenie działania znajdują się 43 zakłady małej gastronomii. W zakładach tych łącznie przeprowadzono 30 kontroli, w tym zgodnie z arkuszem oceny skontrolowano 18 zakładów.

Nalożono 1 mandat karny na kwotę 250zł za następujące nieprawidłowości:

- brak czystości i porządku we wszystkich pomieszczeniach zakładu,
- brak kontroli wewnętrznej, nieprzestrzeganie procedur opartych na zasadach systemu HACCP.

Przeprowadzona kontrola sprawdzająca potwierdziła usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości bieżącego stanu sanitarno-higienicznego.

Na nieprawidłowości stanu sanitarno-technicznego została wydana 1 decyzja administracyjna zarządzająca, która dotyczyła:

- zapewnienia możliwości dostępu do zlewu,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego drzwi prowadzących do magazynu oraz futryn przy drzwiach do pomieszczenia szatni i pomieszczenia magazynowego,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego podłogi w pomieszczeniu kuchni,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego ściany w pomieszczeniu sali konsumpcyjnej.

Termin wykonania zarządzeń ustalono do 31.05.2023r.- zarządzenia zostały wykonane.

Wydano 5 decyzji zatwierdzających w związku z wniesionymi wnioskami o zatwierdzenie zakładu i o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS.

1.3.2 Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego.

Bloki żywienia w szpitalach.

Na terenie działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej nadzorem objęty jest 1 blok żywienia w szpitalu. W zakładzie tym w bieżącym roku sprawozdawczym przeprowadzono 3 kontrole, w tym 1 sanitarną z wypełnieniem arkusza oceny oraz 2 sprawdzające.

Została wydana 1 decyzja administracyjna, która dotyczyła przedłużenia terminu wykonania zarządzeń w zakresie doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniach bloku żywienia tj. kuchni głównej oraz w zmywalni naczyń stołowych.

Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały wykonanie wszystkich zarządzeń.

Kuchnie niemowlęce.

Nadzorem objęta jest 1 kuchnia niemowlęca, w której w roku sprawozdawczym przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną z wypełnieniem arkusza oceny. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Bloki żywienia w domach opieki społecznej.

Na terenie działania tutejszej PSSE nadzorem objęte jest 5 bloków żywienia w domach opieki społecznej (w tym 2 zakłady w systemie cateringowym) tj.:

- Zakład Opieki Długoterminowej „Anna” Spółka jawna w Skarżysku Kościelnym, ul. Kościelna 16a,
- Dzienny Ośrodek Opieki Medycznej, ul. Zielna 12, 26-110 Skarżysko-Kamienna,
- Dom Opieki „Liliowy Dworek” w Łącznej 87A, 26-140 Łączna,
- DPS Centrum Seniora ul. Ekonomii 7; Skarżysko- Kamienna,
- DPS ul. Sporna 6; Skarżysko- Kamienna.

W zakładach tych przeprowadzono 5 kontroli, w tym 4 kontrole sanitarne z wypełnieniem arkusza oceny stanu sanitarnego, które nie wykazały nieprawidłowości oraz 1 kontrolę interwencyjną. Przeprowadzone kontrole sanitarne.

Podczas przeprowadzonej kontroli interwencyjnej stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny w pomieszczeniu kuchni właściwej oraz obróbki warzyw,
- brak dostępu do ciepłej wody przy stanowisku mycia warzyw,
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny sprzętu pozostającego w kontakcie z żywnością,
- brak segregacji w chłodni oraz niewłaściwe przechowywanie przygotowywanych potraw,
- brak kontroli wewnętrznej.

W związku z powyższym **nałożono 1 mandat karny w wysokości 300zł.**

Stolówki szkolne i przedszkolne.

Na terenie działania znajdują się 42 stolówki szkolne i przedszkolne, w tym 15 stołówek prowadzących żywienie w systemie cateringowym. Łącznie przeprowadzono 43 kontrole sanitarne w tym: 8 kontroli tematycznych związanych z oceną wypoczynku, 34 kontrole sanitarne z wypełnieniem arkusza oceny zakładu, 1 kontrolę sprawdzającą.

W przedszkolu prowadzącym żywienie w systemie cateringowym **nałożono 1 mandat karny na kwotę 200zł** za następujące nieprawidłowości:

- brak czystości i porządku w pomieszczeniach bloku żywienia,
- nieprawidłowe przechowywanie naczyń wielokrotnego użytku,

- brak orzeczeń do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu pozostającego w kontakcie z żywnością.

Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie nieprawidłowości.

Stołówki w bursach i internatach.

Pod nadzorem PSSE w Skarżysku - Kamiennej znajdują się 2 stołówki. W roku sprawozdawczym w zakładach tych przeprowadzono 2 kontrole sanitarne zgodnie z arkuszem oceny zakładu żywienia zbiorowego. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Stołówki w domach dziecka i młodzieży.

Na terenie działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku - Kamiennej nadzorem objęty jest 1 blok żywienia w domu dziecka Centrum Obsługi Placówek Przystań, ul. Rejowska 53, 26-110 Skarżysko-Kamienna. W stołówce tej przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną zgodnie z arkuszem oceny zakładu żywienia zbiorowego. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych.

W roku sprawozdawczym pod nadzorem znajdowały się 2 stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych. W zakładach tych w 2023r. przeprowadzono 4 kontrole, w tym 2 z wypełnieniem arkusza oceny oraz 2 sprawdzające.

W 2023 roku została wydana 1 decyzja administracyjna dotycząca:

- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego ścian i sufitów w pomieszczeniu kuchni,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego blatów przy stanowisku obróbki mięsnej oraz szafek kuchennych w pomieszczeniu kuchni,
- doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego zlewozmywaka przy stanowisku obróbki warzyw.

Termin wykonania zarządzeń ustalono do 31.05.2023r. i 29.12.2023r.

Przeprowadzone kontrole sprawdzające wykazały wykonanie zarządzeń w określonych terminach.

Inne zakłady żywienia.

Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku - Kamiennej znajduje się 1 zakład żywienia zbiorowego tj.:

- Stowarzyszenie Braćwa Matki Bożej Miłosierdzia ul. Wileńska w Skarżysku - Kamiennej. W zakładzie tym w roku sprawozdawczym nie przeprowadzono kontroli.

Najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami w minionym roku w obiektach żywnościowo-żywnieniowych były:

- nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń zakładu – 9 obiektów

- nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny sprzętu wykorzystywanego w procesie produkcji/sprzedazy – 13 obiektów,
- nieprawidłowe warunki przechowywania, magazynowania, pakowania, transportu i sprzedaży, w tym nie zachowanie łańcuch chłodniczego – 10 obiektów,
- brak stosowania procedur zawartych w dokumentacji z zakresu GHP/GMP oraz systemu HACCP – 16 obiektów.

W roku 2023r stan sanitarny w obiektach żywnościowo-żywnościowych utrzymywał się na poziomie podobnym do roku 2022.

2. Działania podejmowane w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego żywności, żywienia i przedmiotów użytku.

2.1 Nadzór nad bazą żywnościowo – żywieniową przy trasach turystycznych i w miejscach wypoczynku.

W 2023 roku zgłoszonych było 48 wypoczynków, w tym 26 wypoczynków w formie wyjazdowej oraz 22 wypoczynki w formie półkolonii. Przeprowadzono 20 kontroli, w tym 16 kontroli tematycznych i 4 kontrole kompleksowe. Podczas kontroli nieprawidłowości nie stwierdzono.

2.2 Nadzór nad żywieniem dzieci i młodzieży podczas wypoczynku.

Dokonano oceny obiektów żywieniowych podczas zimowego i letniego wypoczynku dzieci i młodzieży. W 2023r. przeprowadzono 16 kontroli sanitarnych tematycznych podczas których skontrolowano 48 wypoczynków, w tym 26 wypoczynków wyjazdowych i 22 półkolonii.

Wypoczynki zimowe i letnie dzieci i młodzieży, w formie półkolonii zorganizowane były w placówkach oświatowych. Zajęcia trwały od godziny 9.00 do 13.00. Podczas tego wypoczynku nie było dożywiania.

Dzieci same przynosiły z domu II śniadania, a organizator zapewnił uczestnikom jedynie butelkowaną wodę mineralną niegazowaną o pojemności 0,5 l, którą kupowano w hurtowni.

Wypoczynki w formie wyjazdowej zorganizowane były w:

- Hotelu Paradiso w Suchedniowie ul. Harcerska 12,
- Hotelu Gościniec przy Starym Młynie w Suchedniowie ul. Berezów 2,
- Ośrodka Wypoczynku i Rekreacji Rejów ul. Wioślarska 1, 26-110 Skarżysko – Kamienna,
- Restauracji Świętokrzyska ul. Słowackiego 2, 26-130 Suchedniów,
- Centrum Obsługi Ruchu Turystycznego im. Jana Pawła II ul. Wileńska 34, 26-110 Skarżysko-Kamienna,
- Agroturystyka GreenVit Sylwia Eldursi Mostki 5, 26-130 Suchedniów.

W/w zakłady są pod stałym nadzorem PPIS w Skarżysku - Kamiennej. Zakłady te zapewniły zakwaterowanie jak również wyżywienie w restauracji znajdującej się w tym samym zakładzie. Dla uczestników obozu przygotowywane były posiłki w formie: śniadań, obiadów dwudaniowych i kolacji. Śniadania i kolacje podawane były w formie szwedzkiego stołu, natomiast obiady porcjowane na I i II danie. Wszystkie pomieszczenia, urządzenia i sprzęt wykorzystywane w procesie produkcji utrzymane były czysto.

W okresie sprawozdawczym kontrole wypoczynku letniego i zimowego dzieci i młodzieży przeprowadzane były wspólnie z Sekcją Higieny Dzieci i Młodzieży. W tym okresie nie wpłynęły do PSSE żadne skargi oraz interwencje dotyczące funkcjonowania obiektów, w których zorganizowany był wypoczynek.

2.3 Współpraca Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Weterynaryjnej.

Współpraca Inspekcji Sanitarnej i **Inspekcji Weterynaryjnej** oparta jest o porozumienie podpisane w dniu 16.11.2018r. przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Skarżysku - Kamiennej i Powiatowego Lekarza Weterynarii w Skarżysku - Kamiennej.

Na terenie naszego działania znajdują się 2 zakłady pod wspólnym nadzorem Powiatowego Lekarza Weterynarii i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego tj. zakład konfekcjonowania Progres Kamila Mundzik ul. Bobowskich 4, 26-110 Skarżysko-Kamienna oraz zakład produkcyjny TECHNOLOG w Bliżynie ul. Kościuszki 148C. Przeprowadzono 1 wspólną kontrolę sanitarną w zakładzie konfekcjonowania Progres Kamila Mundzik ul. Bobowskich 4, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Nieprawidłowości podczas kontroli nie stwierdzono.

Na terenie powiatu brak jest zakładów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie pośrednictwa w sprzedaży na odległość (wysyłkowej) produktów pochodzenia zwierzęcego oraz zakładów produkujących lub przechowujących środki spożywcze, które produkują lub wprowadzają na rynek pasze lub materiały paszowe dla zwierząt.

W roku sprawozdawczym otrzymano pismo wraz z listą dystrybucji od Powiatowego Inspektora Weterynarii w Nowym Sączu dotyczące obecności salmonelli infantis w mięsie drobiowym. Po przeanalizowaniu listy dystrybucyjnej nie stwierdzono na terenie naszego działania zakładu, który był umieszczony w przesłanej liście.

W 2023r. przeprowadzono wspólnie z Inspekcją Weterynaryjną 4 kontrole tematyczne w zakresie legalności mięsa wprowadzanego do obrotu na hali mięsnej ul. Rynek 1 w Skarżysku - Kamiennej. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

2.4 Współpraca Inspekcji Sanitarnej i Inspekcji Farmaceutycznej.

Współpraca z **Inspekcją Farmaceutyczną** oparta jest o porozumienie ramowe z dnia 14.07.2008r. o współpracy Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz Porozumienie z dnia 10.10.2008r. o współpracy organów Państwowej Inspekcji

Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie świętokrzyskim, zawartych w celu zapewnienia sprawnego nadzoru nad obrotem suplementami diety lub środkami spożywczymi specjalnego przeznaczenia żywieniowego w placówkach objętych jednocześnie nadzorem obu inspekcji.

Na bieżąco aktualizowane są rejestry aptek i sklepów zielarskich na podstawie przeglądu na stronie internetowej wykaz-apteki-ogólnodostępnych-i-punktów-aptecznych-funkcjonujących-na-terenie-powiatu-skarżyskiego. Ponadto w 2023r. wpłynął do PPIS w Skarżysku- Kamiennej 1 wniosek o dokonanie zmian w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS. Wniosek ten dotyczył zmiany nazwy. Wydano 1 zaświadczenie o dokonaniu zmian.

W 2023r. nie dokonano nowych wpisów do rejestrów zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej na podstawie wniosków strony w odniesieniu do obiektów będących pod wspólnym nadzorem jak również nie dokonywano wykreśleń z rejestru na podstawie wniosku podmiotu lub z urzędu na podstawie decyzji PPIS.

W 2023r. przeprowadzono 2 kontrole sanitarne w 2 aptekach (1 kontrolę tematyczną oraz 1 kontrolę interwencyjną). Kontrole te dotyczyły:

- poboru próbek suplementów diety do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu żywności, pobieranych zgodnie z „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej” na rok 2023;
- pisma PPIS w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie wycofania z obrotu suplementu diety.

Na terenie powiatu znajduje się:

- **24 apteki** wpisane do rejestru na podstawie wykazu przesłanego przez Państwową Inspekcję Farmaceutyczną,
- **2 sklepy zielarsko-medyczne „Ziołowa Apteczka”** w Skarżysku - Kamiennej ul. Metalowców 4 i Niepodległości prowadzonych przez Apteka „Na Zachodnim”, Katarzyna Józwik Sp. J. ul. Legionów 104, 26-110 Skarżysko-Kamienna.

Na bieżąco aktualizowane są rejestry aptek i sklepów zielarskich na podstawie przeglądu na stronie internetowej wykaz-apteki-ogólnodostępnych-i-punktów-aptecznych-funkcjonujących-na-terenie-powiatu-skarżyskiego

2.5 Współpraca Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oparta jest o porozumienie ramowe z dnia 22.04.2009r. o współpracy tych Inspekcji.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 1 wspólną kontrolę PIS-PIORiN zgodnie z harmonogramem wspólnych kontroli PIS-IOŚ-PIORIN na 2023r. Kontrolę przeprowadzono w gospodarstwie rolnym Grzegorz Jęczmiński Nowy Odrowążek 11 gm. Bliżyn. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Współpracowano z **Komendą Powiatową Policji w Skarżysku – Kamiennej**. W 2023 roku przeprowadzono wspólnie z funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku - Kamiennej kontrole interwencyjną dotyczącą sprzedaży wyrobów wędliniarskich w niewłaściwych warunkach sanitarno-higienicznych, znajdujących się poza urządzeniem chłodniczym.

Współpracowano również z **samorządami powiatowym i miejskim** przekazując sobie wzajemnie potrzebne informacje. Dla Rady Powiatu oraz Starosty przekazano roczną ocenę stanu sanitarnego powiatu.

2.6 Działania w ramach Systemu Szybkiego Ostrzegania dla Żywności i Pasz

Ogółem w ramach działań w systemie RASFF przeprowadzono otrzymano 3 powiadomienia alarmowe, 32 powiadomienia informacyjne oraz 1 powiadomienie w trybie art. 29 Ustawy z dnia 25.08.2006r.

Powiadomienia dotyczyły złej jakości środków spożywczych, które znajdowały się w obrocie. Poszukując tych środków przeprowadzono 8 kontroli interwencyjnych, 47 rozmów telefonicznych. Podczas prowadzonych czynności nie stwierdzono w sprzedaży artykułów spożywczych objętych powiadomieniami.

3. Jakość zdrowotna środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Na rok 2023 zaplanowano pobór 211 próbek, w tym 112 próbek do badań chemicznych i 99 próbek do badań mikrobiologicznych. Zgodnie z planem pobrano 203 próbki w tym 94 próbki mikrobiologiczne i 109 próbek chemicznych.

Ponad plan zostało pobrane 8 próbek, w tym: 1 próbkę posiłku w Domu Pomocy Społecznej do badania chemicznego w zakresie wartości kalorycznej, 2 próbki pobrano w związku z interwencją konsumenta oraz 5 próbek borówki amerykańskiej do badania mikrobiologicznego.

W roku 2023r. wyniki badań nie kwestionowały jakości zdrowotnej pobranych próbek, jedynie wniesiono uwagę dotyczącą znakowania próbki.

W ramach przeprowadzonych kontroli sanitarnych zakwestionowano i wycofano z obrotu środki spożywcze na łączną kwotę 2071,97zł.

W roku sprawozdawczym do Sekcji Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia wpłynęło 12 interwencji konsumentów, w związku z którymi przeprowadzono 10 kontroli interwencyjnych i 2 wizytacje.

Interwencje dotyczyły:

- przygotowania i wydania posiłku niezgodnie ze złożonym zamówieniem w restauracji „Stary Kredens”, ul. Moniuszki 4, 26-110 Skarżysko-Kamienna to jest niezgodny z zamówieniem

rodzaj podanych pierogów. Podczas kontroli stwierdzono, iż pierogi przygotowywane są na bieżąco, w niewielkich ilościach natomiast każdy rodzaj pierogów różni się między sobą sposobem lepienia na rantach. Różne rodzaje pierogów przechowywane są z zachowaniem rozdziału i są oznakowane. **Interwencję uznano za niepotwierdzoną.**

- napoju gazowanego zakupionego w Sklepie DINO, ul. Spółdzielcza 50, 26-110 Skarżysko-Kamienna, w którym według oświadczenia skarżącej pływała kapsułka w galaretowatej formie natomiast po jego spożyciu wystąpiły dolegliwości ze strony układu pokarmowego. Przeprowadzona została kontrola interwencyjna podczas której pobrano do badania organoleptycznego w ramach urzędowej kontroli kwestionowany napój. Otrzymane sprawozdanie z badań nie kwestionowało jakości zdrowotnej pobranej próbki. **Interwencja została uznana za niepotwierdzoną,**

- sprzedaży artykułów spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia w Sklepie Biedronka, ul. Żeromskiego 40, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Przeprowadzona została kontrola interwencyjna podczas której dokonano losowej weryfikacji środków spożywczych pod względem terminu przydatności do spożycia podczas której nie stwierdzono w sprzedaży środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub o niewłaściwej jakości. **Interwencja została uznana za niepotwierdzoną,**

- wykonywania usług kosmetycznych (manicure) na zapleczu sklepu monopolowego „PLANETA ALKOHOLI”, ul. Tysiąclecia 18 lok. 8, 26-110 Skarżysko - Kamienna. Przeprowadzona została wizytacja w w/w sklepie podczas której prowadząca działalność zaprzeczyła aby wykonywała tego typu usługi osobom trzecim. Na zapleczu stwierdzono obecność akcesoriów kosmetycznych i urządzeń świadczących o możliwości wykonywania usług kosmetycznych. Na podstawie przeprowadzonej wizytacji sporządzona została adnotacja urzędowa. **Interwencja została uznana za częściowo potwierdzoną,**

- sprzedaży mięsa o niewłaściwej jakości zdrowotnej, po upływie terminu przydatności do spożycia w Markecie DOMINIUM, ul. Rejowska 20, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Przeprowadzona została kontrola, podczas której nie stwierdzono mięsa po terminie przydatności do spożycia, stwierdzono nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarno-technicznego oraz sanitarno-higienicznego. Za stwierdzone nieprawidłowości sanitarno-higieniczne nałożono mandat karny na kierownika sklepu. Wystosowano decyzję nakładającą opłatę za przeprowadzoną kontrolę. **Interwencja została częściowo potwierdzona,**

- sprzedawania wyrobów wędliniarskich w niewłaściwych warunkach sanitarno-higienicznych, przechowywania poza urządzeniem chłodniczym na straganie zlokalizowanym przy budynku Nowy Manhattan, ul. Leśna 3, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Przeprowadzona została kontrola interwencyjna podczas której stwierdzono nieprawidłowości stanu sanitarno-

higienicznego, za które nałożono mandat karny. Ustalono, iż osoba prowadząca działalność sprzedażową pochodzi z terenu, który jest nie objęty działaniem tutejszej Inspekcji Sanitarnej. Całość sprawy została przesłana do jednostki nadzorującej przedsiębiorcę tj. Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kielcach. **Interwencję uznano za potwierdzoną,**

- produkcji wyrobów garmażeryjnych w niewłaściwych warunkach higienicznych w lokalu przy ul. Rejowskiej 54, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Przeprowadzono kontrolę interwencyjną, podczas której stwierdzono niewłaściwe warunki sanitarno-higieniczne oraz sanitarno-techniczne. Za stwierdzone nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarno-higienicznego nałożono mandat karny. Działalność była prowadzona bez decyzji zatwierdzającej zakład oraz wpisu do Rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Osoba odpowiedzialna zrezygnowała z dalszego prowadzenia działalności składając stosowne oświadczenie o zaprzestaniu produkcji. **Interwencja została uznana za potwierdzoną,**

- niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego wózków i koszyków sklepowych, stanowiska mięsno-wędliniarskiego oraz sprzedaży mięsa o niewłaściwej jakości zdrowotnej w Markecie DOMINIUM, ul. Rejowska 20, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Przeprowadzona została kontrola interwencyjna, podczas której stwierdzono nieprawidłowości stanu sanitarno-higienicznego, za które nałożono mandaty karne na kierownika sklepu oraz kierownika stanowiska mięsno-wędliniarskiego. **Interwencja została uznana za potwierdzoną,**

- sprzedaży ryby mrożonej mintaja o niewłaściwej jakości zdrowotnej w Markecie DOMINIUM, ul. Rejowska 20, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Przeprowadzone zostały łącznie dwie kontrole interwencyjne. Podczas pierwszej kontroli interwencyjnej pobrano 5 próbek kwestionowanej ryby do badania mikrobiologicznego w kierunku obecności Salmonella spp. w 25g oraz liczby Listeria monocytogenes w 1 g – otrzymane sprawozdanie z badań nie kwestionowały jej jakości zdrowotnej, jednak ocena organoleptyczna wykazała, że ma ona nieprzyjemny zapach. W związku z powyższym przeprowadzono drugą kontrolę interwencyjną, w czasie której dokonano poboru próbki ryby do badania organoleptycznego – z otrzymanego sprawozdania wynikało, iż przedmiotowa ryba wykazywała zmieniony, obcy i nieprzyjemny zapach po jej usmażeniu oraz całkowity rozpad smażonego kawałka. Wystosowano decyzję nakładającą opłatę za przeprowadzoną kontrolę. **Interwencję uznano za potwierdzoną,**

- niewłaściwej jakości pierogów z grzybami leśnymi, po spożyciu których wystąpiły dolegliwości ze strony układu pokarmowego, które zostały zakupione w Sklepie Lidl, ul. Niepodległości 74, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Przeprowadzono kontrolę interwencyjną, podczas której nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących przechowywania i warunków dostawy przedmiotowego produktu. **Interwencje uznano za niepotwierdzoną,**

- niewłaściwej jakości sprzedawanych hamburgerów i zestawów Happy Meal zakupionych w Restauracji McDonald's, ul. Krasieńskiego 24, 26-110 Skarżysko-Kamienna. Przeprowadzona została rozmowa telefoniczna z kierownikiem regionalnym restauracji, podczas której uzyskano informację, iż rejestry monitorujące temperaturę obróbki termicznej, warunki przechowywania półproduktów i dostawy nie wskazują na nieprawidłowości, które mogłyby skutkować niewłaściwą jakością przygotowywanych produktów. **Interwencję uznano za niepotwierdzoną.**

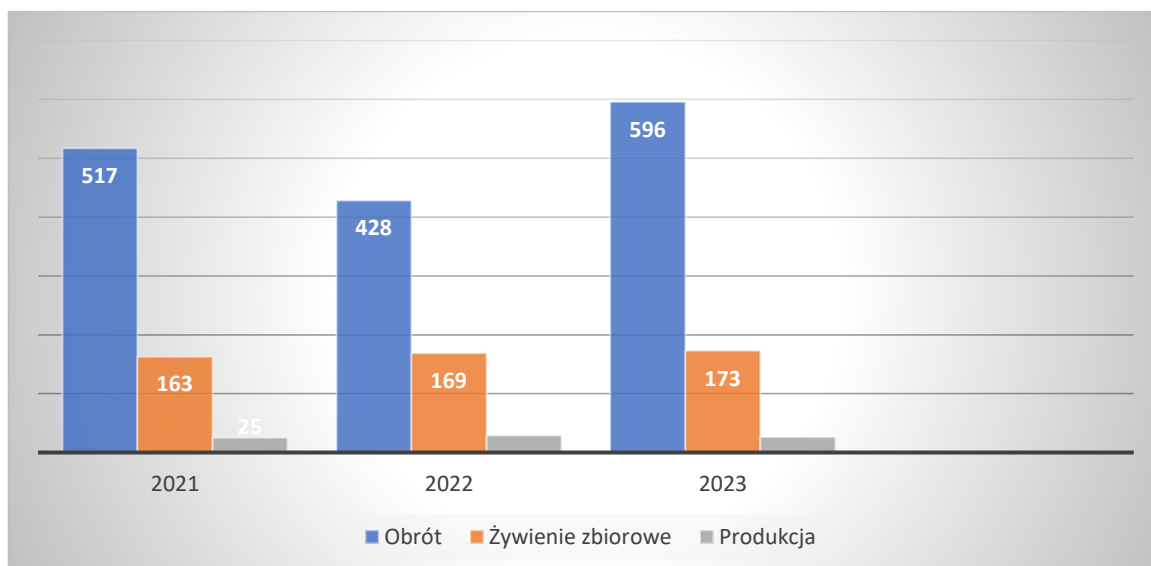
- niewłaściwej jakości posiłków podawanych podopiecznym w Domu Opieki „Liliowy Dworek”, Łączna 87A, 26-140 Łączna. Przeprowadzona została kontrola interwencyjna, w wyniku której stwierdzono, iż jakość podawanych posiłków jest prawidłowa natomiast za stwierdzone nieprawidłowości dotyczące sposobu ich wydawania, nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń bloku żywienia oraz nie stosowania procedur z zakresu Dobrej Praktyki Higienicznej, Dobrej Praktyki Produkcyjnej i systemu HACCP, a także stwierdzenie artykułów spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia nałożono mandat karny na kierownika kontrolowanego bloku żywienia. Kierownik kontrolowanego domu opieki dostarczył do siedziby PPIS w/m dokument potwierdzający utylizację wycofanych artykułów spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia. Wystosowano decyzję nakładającą opłatę za przeprowadzoną kontrolę. **Interwencję uznano za potwierdzoną.**

O wynikach rozpatrzenia powyższych interwencji każdorazowo informowano osoby składające interwencje.

4. Stan wdrożenia systemu HACCP w latach 2021-2023.

Stan wdrożenia zasad systemu HACCP w zakładach produkcji żywności, zakładach żywienia zbiorowego oraz miejscach obrotu żywnością na terenie powiatu jest zadawalający.

Na koniec 2023 r. zasady systemu HACCP zostały wdrożone w 26 zakładach produkcyjnych, w 48 zakładach żywienia zbiorowego otwartego, w 55 zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego, w 70 zakładach małej gastronomii oraz w 596 zakładach obrotu. Jeżeli występują nieprawidłowości w prowadzeniu i dokumentowaniu systemu HACCP, to głównie w małych przedsiębiorstwach, zatrudniających jednego lub dwóch pracowników.

Ryc. 20. Stan wdrożenia systemu HACCP w obiektach produkcji żywności, zakładach żywienia zbiorowego oraz w zakładach obrotu żywnością w latach 2021 – 2023 .

Podsumowanie.

Oceniając ilość wykonanych i zaplanowanych kontroli sanitarnych obiektów żywnościowo - żywieniowych na terenie powiatu, należy stwierdzić ich wzrost w stosunku do 2022 r. ponieważ wszystkie kontrole zaplanowane na 2023r. zostały wykonane.

Stan sanitarno- higieniczny zakładów żywienia zbiorowego otwartego w stosunku do ubiegłego roku uległ poprawie o czym świadczy mniejsza liczba wydanych decyzji administracyjnych oraz ilość nałożonych mandatów.

Ilość wydanych decyzji merytorycznych była na poziomie ubiegłego roku, natomiast zmniejszyła się ilość wydanych decyzji płatniczych.

VI. Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy.

W ramach sprawowanego przez Sekcję Nadzoru Środowiska Pracy nadzoru sanitarnego podejmowane były działania w zakresie :

- substancji chemicznych i ich mieszanin, detergentów, produktów biobójczych i produktów kosmetycznych;
- prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, nowych substancji psychoaktywnych oraz środków zastępczych;
- ochrony zdrowia pracowników przed niekorzystnym oddziaływaniem szkodliwych i uciążliwych czynników, występujących w miejscu pracy, poprzez nadzór nad warunkami zdrowotnymi środowiska pracy;

- realizacji i monitorowania krajowego planu działania w przypadku długoterminowych zagrożeń wynikających z narażenia na radon w budynkach przeznaczonych na pobyt ludzi oraz w miejscach pracy .

W ewidencji Sekcji Nadzoru Środowiska Pracy znajduje się 228 obiektów .

W niektórych obiektach, takich jak np.: placówki ochrony zdrowia, szkoły, sklepy spożywcze kontrolne przeprowadzane są doraźnie.

Tabela 7. Struktura zakładów pracy według liczby zatrudnionych.

Liczba pracowników zatrudnionych w zakładzie	Liczba zakładów pracy	Procent udziałowy w ogólnej ilości zakładów [%]
do 9	119	53
10-49	85	37
50-249	21	9
>250	3	1
Ogółem	228	100

Ryc.21. Struktura zakładów pracy ze względu na liczbę osób zatrudnionych.

Największą grupę nadzorowanych obiektów w stosunku do zakładów objętych ewidencją stanowią przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników .

1. Zakres kontroli warunków pracy.

W 2023 roku przeprowadzono łącznie 101 kontroli w tym:

- 81 kontroli sanitarnych w zakładach pracy ;
- 14 wizytacji w zakładach pracy w związku z prowadzonym postępowaniem w sprawie podejrzenia choroby zawodowej;
- 6 kontroli w związku ze zgłoszeniem podejrzenia choroby zawodowej.

Łącznie przeprowadzono 101 kontroli w 74 zakładach pracy zatrudniających 4407 pracowników.

Na terenie powiatu skarżyskiego w 2023 roku nie funkcjonowały podmioty, które wprowadzały do obrotu lub produkowały środki zastępcze czy nowe substancje psychoaktywne. W ciągu roku prowadzono bieżący monitoring działań w realizacji ustawowego zakazu wytwarzania i wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku- Kamiennej w 2023 roku nie otrzymał od innych organów spraw, w zakresie środków zastępczych.

Do Szpitala Powiatowego w Skarżysku- Kamiennej przekazano wzór druku wymagany do zgłoszenia przypadków zatruc dopalaczami zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi – w 2023 r. brak zgłoszeń.

2. Postępowanie administracyjno-egzekucyjne.

W wyniku przeprowadzonych kontroli w 2023 roku wydano 1 decyzję merytoryczną i 1 decyzję płatniczą w związku ze sprawowaniem bieżącego nadzoru sanitarnego.

Wydana decyzja administracyjna dotyczyła, doprowadzenia do należytego stanu higieniczno-sanitarnego ścian i sufitów w pomieszczeniach socjalnych.

3. Nadzór nad warunkami pracy.

3.1. Nadzór nad warunkami pracy na stanowiskach, gdzie występowały przekroczenia NDS (najwyższego dopuszczalnego stężenia) i NDN (najwyższego dopuszczalnego natężenia).

W 2023 roku skontrolowano 74 zakłady pracy zatrudniające 4407 osób .

W 3 zakładach pracy stwierdzono przekroczenia NDN. Przekroczenia hałasu dotyczyły stanowisk pracy: monter-spawacz, spawacz , ślusarz, stolarz.

Łącznie w przekroczeniach hałasu pracuje 40 mężczyzn. Pracodawcy zapewнили pracownikom ochrony indywidualne i zbiorowe oraz opracowali” Program działań organizacyjno-technicznych zmierzających do ograniczenia narażenia na hałas”.

3.2. Substancje chemiczne i ich mieszaniny oraz prekursorzy narkotyków.

W 2023 roku przeprowadzono 16 kontroli w 13 zakładach w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin w tym:

- 2 kontrole u dalszych użytkowników substancji chemicznych i ich mieszanin,
- 4 kontrole u dystrybutorów substancji chemicznych i ich mieszanin,
- 7 kontroli u stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny,
- 3 kontrole w zakresie prekursorów narkotyków.

W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

W ramach kontroli nad produktami biobójczymi przeprowadzono łącznie 13 kontroli sanitarnych, w tym:

- 10 kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych oraz
- 3 kontrole w zakresie stosowania produktów biobójczych.

W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

3.3. Czynniki rakotwórcze i mutagenne .

Obecnie w ewidencji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej znajduje się 39 zakładów pracy w których występuje kontakt lub narażenie na czynniki rakotwórcze i mutagenne. W 2023 roku przeprowadzono 6 kontroli sanitarnych w 6 zakładach pracy w zakresie czynników rakotwórczych i mutagennych. Ogółem w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi pracuje 39 osób. W kontakcie z w/w czynnikami pracują osoby zatrudnione min.: w służbie zdrowia, pracownicy stacji paliw, zakładów przemysłowych.

Kwestie związane z ochroną takich pracowników reguluje m.in. rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 r. w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy. Podczas kontroli sprawdzano rejestry prac i pracowników narażonych na ww. czynniki, pomiary oraz ochrony indywidualne itp.

W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości, co świadczy o coraz większej świadomości pracodawców w zakresie zagrożeń czynnikami rakotwórczym i mutagennymi.

Ponadto w ramach działań edukacyjnych podczas kontroli przypominano m.in. o obowiązku przesłania informacji o substancjach chemicznych, ich mieszaninach, czynnikach lub procesach technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym do właściwego miejscowo Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego i Okręgowego Inspektora Pracy

do dnia 15 stycznia za poprzedni rok, dobrych praktykach podczas prac z pyłem rakotwórczym itp.

4. Czynniki biologiczne.

W ewidencji znajdują się 72 zakłady, w których pracuje w narażeniu na czynniki biologiczne łącznie 176 osób .

W zakładach tych występują czynniki biologiczne zaliczane do grupy 2 oraz 3 zagrożenia. Czynniki biologiczne zaliczane do grupy 2 zagrożenia – to takie, które mogą wywoływać choroby u ludzi, mogą być niebezpieczne dla pracowników, ale rozprzestrzenienie ich w populacji ludzkiej jest mało prawdopodobne oraz dla których istnieją skuteczne metody profilaktyki lub leczenia - zaliczamy do nich m.in. laseczkę zgorzeli gazowej, *Escherichia coli*, wirus zapalenia wątroby typu A. Natomiast do czynników biologicznych zaliczanych do grupy 3 – czyli mogących wywoływać u ludzi ciężkie choroby, niebezpieczne dla pracowników, a rozprzestrzenienie ich w populacji ludzkiej jest bardzo prawdopodobne oraz dla których istnieją w stosunku do nich skuteczne metody profilaktyki lub leczenia - zaliczamy m.in. wirus zapalenia wątroby typu B lub typu C. W roku sprawozdawczym przeprowadzono 3 kontrole w zakresie czynników biologicznych. W wyniku kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości .

5. Nadzór nad obiektami wytwarzania, konfekcjonowania i obrotu produktami kosmetycznymi .

W ewidencji znajduje się ogółem 31 obiektów : 1 zakład produkujący produkty kosmetyczne oraz 30 obiektów obrotu kosmetykami.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 7 kontroli sanitarnych w tym pobrano 1 próbę do badania produktu kosmetycznego . W wyniku kontroli oraz przeprowadzonego badania nie stwierdzono nieprawidłowości.

6. Choroby zawodowe.

W 2023 roku przeprowadzono 14 wizytacji w ramach postępowań wyjaśniających dotyczących chorób zawodowych, w wyniku których sporządzono 10 kart oceny narażenia zawodowego, wydano 2 decyzje administracyjnych o stwierdzeniu choroby zawodowej oraz 2 decyzje umarzające postępowanie na wniosek strony.

W 2023 roku wystawiono 2 karty stwierdzenia choroby zawodowej.

Tabela 8. Stwierdzone choroby zawodowe w latach 2022 -2023.

L.p.	Pozycja w wykazie chorób zawodowych	Choroba zawodowa zgodnie z wykazem	Liczba stwierdzonych chorób	
			2022	2023
1	3	Pylice płuc	0	1
2	15	Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym , trwającym co najmniej 15 lat	2	0
3	21	Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla częstotliwości audiometrycznych 1,2 i 3 kHz	1	1
4	26	choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa	1	0

Tabela 9. Powiązanie stwierdzonych chorób zawodowych z wykonywaną pracą w 2023.

PKD	Nazwa grupowania PKD	Numer choroby zawodowej z wykazu	Nazwa choroby zawodowej	Liczba stwierdzonych chorób
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia)	21	Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem, wyrażony podwyższeniem progu słuchu o wielkości co najmniej 45 dB w uchu lepiej słyszającym, obliczony jako średnia arytmetyczna dla	1

			częstotliwości audiometrycznych 1,2 i 3 kHz	
08	Górnictwo i wydobywanie	3	Pylice płuc: pylica krzemowa	1

6. Działalność w zakresie promocji zdrowia w środowisku pracy.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas kontroli zakładów pracy, jak również poprzez umieszczanie na stronach internetowych odpowiednich informacji, realizowali zadania dotyczące promocji zdrowia w miejscu pracy, a mianowicie:

Programu „Miejsce pracy wolne od dymu tytoniowego” , ograniczania zdrowotnych następstw palenia tytoniu w zakładach pracy;

Rozpowszechnianie informacji o obowiązku wykonywania pomiarów stężenia radonu.

Podsumowanie.

Nadzór środowiska pracy realizowany był poprzez kontrole warunków zdrowotnych środowiska pracy, w celu zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

W zakładach pracy warunki pracy i warunki socjalne należy uznać za prawidłowe .

W roku sprawozdawczym nie notowano przypadków wprowadzania do obrotu zakazanych substancji to jest środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. Nie notowano również przypadków zatruc zakazanymi substancjami.

VII. Nadzór nad placówkami nauczania i wychowania oraz placówkami wypoczynku dzieci i młodzieży.

Działalność i kompetencje Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży obejmują sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad przestrzeganiem przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne dotyczące:

- stanu sanitarno-higienicznego i technicznego placówek oświatowo-wychowawczych i opiekuńczych,
- higieny procesu nauczania,
- warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach,
- warunków do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania,
- nadzoru nad warunkami wypoczynku i rekreacji dzieci i młodzieży.

W 2023 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna nadzorowała ogółem 67 placówek przeznaczonych dla dzieci i młodzieży, w tym m. in. placówki edukacyjne (przedszkola i szkoły), opiekuńczo-wychowawcze.

W liczbie tej mieściło się 16 szkół podstawowych, 2 licea ogólnokształcące, 15 zespołów szkół, w tym 9 zespołów szkół ogólnokształcących i 6 zespołów szkół ponadpodstawowych. Ponadto nadzorem objętych było 7 żłobków i klubów dziecięcych, 13 samodzielnie funkcjonujących przedszkoli oraz 14 placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Skontrolowano 63 placówki nauczania i wychowania oraz 47 form wypoczynku zimowego i letniego dzieci i młodzieży szkolnej.

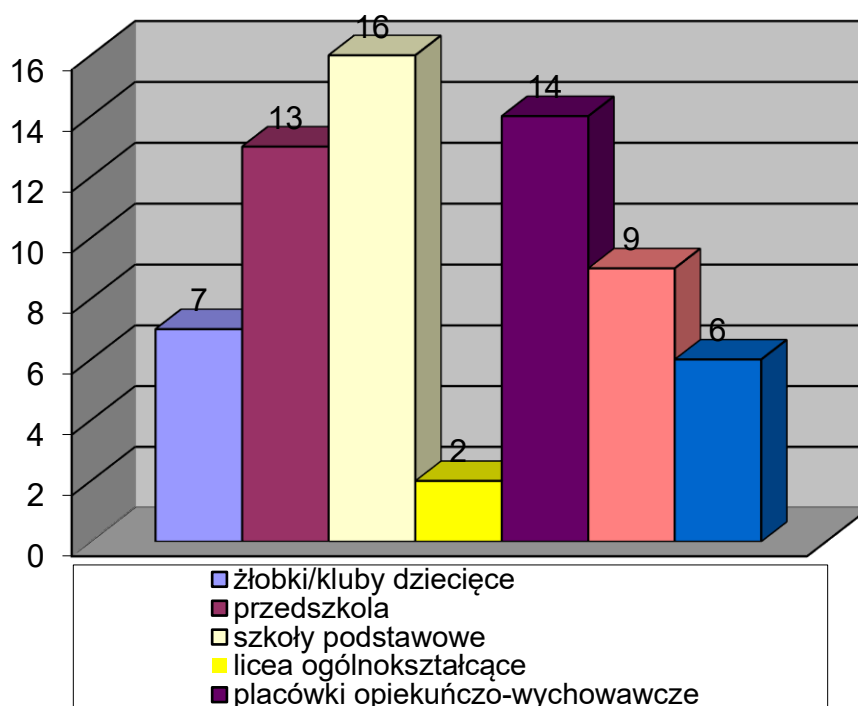
Przeprowadzono łącznie 148 kontroli sanitarnych, wydano 15 decyzji administracyjnych, ogółem wyegzekwowano 6 decyzji, w tym 5 z lat ubiegłych, tj. z lat 2020-2022.

Do placówek wszystkich typów uczęszczało 11 410 uczniów.

Kontrole sanitarne wykazały, że:

- 6 placówek korzysta z systemu kanalizacji lokalnej
- w 6 placówkach na 1 urządzenie ustępowe przypada ponadnormatywna liczba uczniów.

W celu oceny warunków na stanowisku pracy ucznia wykonano ogółem 925 badań.

Ryc. 22. Placówki nauczania i wychowania objęte nadzorem w 2022 roku.

1. Dostosowanie mebli edukacyjnych do wzrostu uczniów, prawidłowość tygodniowych rozkładów lekcji, zapewnienie miejsca na podręczniki i przybory szkolne oraz posiadana infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach.

Ocenę dostosowania mebli szkolnych do wzrostu uczniów przeprowadzono w 10 placówkach w 34 oddziałach, analizując 663 stanowiska pracy uczniów, tj. w 3 szkołach podstawowych, w 1 liceum ogólnokształcącym i w 6 zespołach szkół (w 4 zespołach szkół ogólnokształcących i w 2 zespołach szkół ponadpodstawowych). W badanych placówkach nie stwierdzono nieprawidłowych stanowisk pracy uczniów.

Skontrolowano tygodniowy rozkład lekcji w 31 placówkach w 262 oddziałach (w 84 oddziałach w 16 szkołach podstawowych, w 21 oddziałach w 1 liceum ogólnokształcącym oraz w 157 oddziałach w 14 zespołach szkół). Nie stwierdzono niezgodności z zasadami higieny.

Tabela 10. Higiena procesu nauczania.

RODZAJ PLACÓWEK	HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH				ERGONOMIA MEBLI SZKOLNYCH I PRZEDSZKOLNYCH					
	Ocenie poddano rozkład zajęć szkolnych		Nieprawidłowe stwierdzono		Oceniono dostosowanie mebli do wzrostu uczniów			Nieprawidłowe stwierdzono		
	ile oddziałów	w ilu placówkach	w ilu oddziałach	w ilu placówkach	w ilu oddziałach	w ilu placówkach	ile stanowisk	w ilu oddziałach	w ilu placówkach	ile stanowisk
1	2	3	4	5	6	7		8	9	10
przedszkola					4	2	75	0	0	0
szkoły podstawowe	94	16	0	0	17	4	217	2	1	4
licea ogólnokształcące	19	1	0	0	0	0	0	0	0	0
zespoły szkół	114	12	0	0	7	2	89	0	0	0
szkoły podstawowe	68	9	0	0	7	2	89	0	0	0
technika	38	3	0	0	0	0	0	0	0	0
licea ogólnokształcące	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0
szkoły branżowe I i II stopnia	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0
razem	227	29	0	0	28	8	381	2	1	4

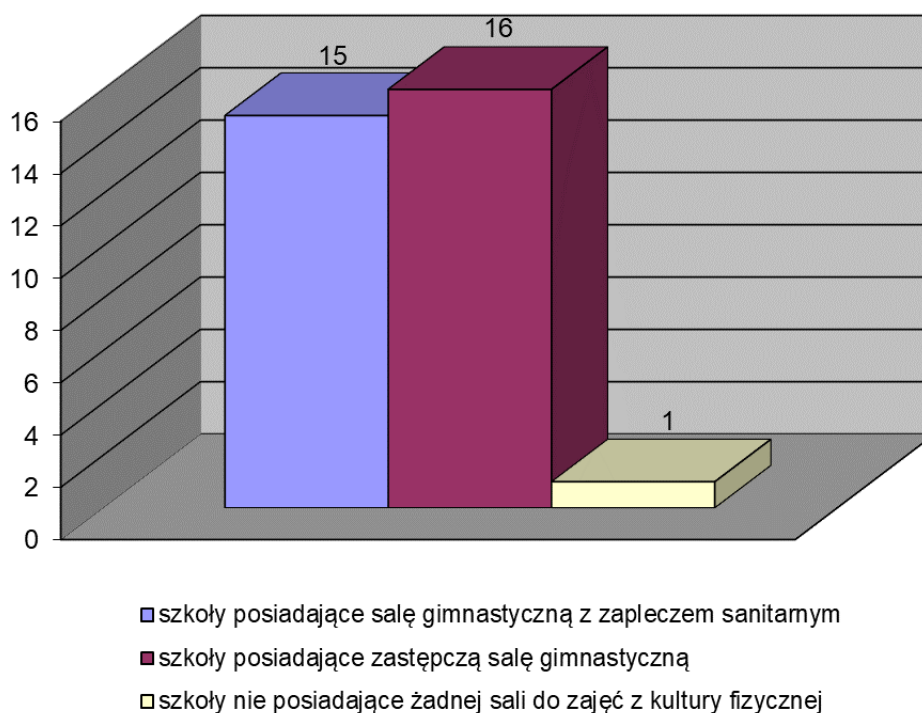
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach wprowadziło obowiązek zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w placówce podręczników i przyborów szkolnych w celu odciążenia plecaków szkolnych. Z obowiązku tego w pełni wywiązało się 100% szkół zapewniając możliwość zostawienia podręczników i przyborów szkolnych uczniom wszystkich klas, z czego 62,5 % szkół zapewniło uczniom szafki z indywidualnymi skrytkami, a pozostałe półki zbiorowe w szafach. Pomimo możliwości pozostawiania zeszytów, podręczników i przyborów w szkole uczniowie zmuszeni są zabierać je do domu, ze względu na potrzebę nauki, przygotowania się do szkoły na kolejny dzień oraz odrabiania zadanych prac domowych. Samo zapewnienie miejsca na pozostawienie podręczników w szkole nie rozwiązuje problemu ciężkich plecaków, potrzebne są jeszcze inne rozwiązania dotyczące systemu nauczania.

Na 32 skontrolowane placówki oświatowe 31 posiadało salę gimnastyczną. Z obiektów posiadających salę gimnastyczną 15 szkół posiadało salę gimnastyczną z zapleczem sanitarnym (z natryskami, ustępami, przebieralniami), 16 zastępczą salę gimnastyczną. W 1 szkole stwierdzono jej brak (Szkoła Podstawowa w Grzybowej Górze).

Podczas kontroli stwierdzono, że w szkołach posiadających salę gimnastyczną z zapleczem sanitarnym nie jest ono w pełni wykorzystane, gdyż:

- w 10 placówkach natryski były czynne, ale nieużywane
- w 3 placówkach natryski były używane sporadycznie po zajęciach WF
- w 2 placówkach natryski były używane tylko po dodatkowych zajęciach sportowych.

Możliwość korzystania z basenu mieli uczniowie z 4 szkół, z hali sportowej także z 4 szkół.

Ryc. 23. Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach.

W 2023 roku zrealizowano 2 inwestycje poprawiające warunki sportowe w szkołach w ramach programu „Sportowa Polska”. Oddano do użytku zmodernizowaną salę gimnastyczną wraz z zapleczem sanitarnym po generalnym remoncie w zespole szkół ponadpodstawowych oraz nowe wielofunkcyjne boisko sportowe do gier zespołowych w placówce opiekuńczo-wychowawczej z pobytem całodobowym na terenie miasta Skarżyska-Kamiennej.

2. Opieka medyczna w szkołach.

Nadal problemem jest brak opieki medycznej w szkołach. Skontrolowano 32 szkoły.

Stwierdzono, że:

- w 32 placówkach nie jest zapewniona podstawowa opieka lekarska,
- w 10 brak gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej - opieka pielęgniarska zapewniona we wszystkich szkołach, ale poza placówką, bądź pielęgniarka z innej placówki przyjeżdża do szkoły,
- w 27 nie zapewniono opieki stomatologicznej.

W placówkach szkolnych, w których nie zapewniono opieki medycznej, uczniowie korzystają z profilaktycznej opieki zdrowotnej w przychodni lub ośrodka zdrowia.

3. Działalność prowadzona w zakresie dożywiania.

Dożywianie w szkołach prowadzone jest w formie obiadów jedno- lub dwudaniowych.

Z w/w form dożywiania w 2023 roku skorzystało 2 334 uczniów w 26 placówkach.

Na 26 skontrolowanych placówek prowadzących dożywianie:

- 15 placówek (57,7 %) wydawało posiłki dwudaniowe, z których skorzystało 1 357 dzieci
- 11 placówek (42,3 %) wydawało posiłki jednodaniowe, z których skorzystało 1 003 dzieci

Z posiłków dofinansowanych przez Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej skorzystało 191 uczniów (8,1 %).

4. Wypoczynek dzieci i młodzieży.

W 2023 roku w powiecie skarżyskim zorganizowano wypoczynek dzieci i młodzieży w formie wyjazdowej (kolonie i obozy sportowo-rekreacyjne) oraz w miejscu zamieszkania, jako półkolonie zimowe i letnie. Z wypoczynku zimowego oraz letniego dzieci i młodzieży w powiecie skarżyskim skorzystało ogółem 1 854 osoby na 47 formach wypoczynku (12 zimowego i 35 letniego). Przeprowadzono 47 kontroli wypoczynku dzieci i młodzieży. W żadnym z obiektów nie stwierdzono zaniedbań w zakresie porządku i czystości. Na wszystkich wypoczynkach wyjazdowych zapewniona była opieka medyczna.

Podsumowanie.

Zdecydowana większość nadzorowanych placówek oświatowo-wychowawczych zapewniła w 2023 r. bezpieczne i higieniczne warunki nauczania, wychowania i opieki dzieciom oraz młodzieży.

W roku 2023 (podobnie jak w 2022 r.) nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego obiektu odnotowano w 5 skontrolowanych placówkach (7,9 %).

Podczas kontroli sanitarnych zwracano uwagę na warunki do utrzymania higieny osobistej, w tym brak dostępu do bieżącej ciepłej wody przy wszystkich umywalkach w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

W 2023 roku w 1 szkole ponadpodstawowej wydano decyzję administracyjną w zakresie poprawy warunków do utrzymania higieny osobistej (w roku 2022 wydano 2 takie decyzje).

Aktualnym problemem są niedostateczne warunki do prowadzenia zajęć wf w szkołach (np. niedostateczna liczba pełnowymiarowych sal gimnastycznych z zapleczem, prowadzenie zajęć na korytarzu). Zastrzeżenia budzi również fakt, że szkoły, które posiadają pełną infrastrukturę do prowadzenia zajęć sportowych i czynne natryski nie umożliwiają uczniom korzystania z nich po zajęciach sportowych.

Dalszej poprawy wymaga w części placówek zagospodarowanie i urządzenie boisk sportowych oraz placów rekreacyjnych, łącznie z placami zabaw, a także utrzymanie ich w prawidłowym stanie technicznym. Niewłaściwy mikroklimat w pomieszczeniach dla uczniów (brak wentylacji w pomieszczeniach) jest nadal problemem, głównie placówek funkcjonujących w starych budynkach.

W dalszym ciągu opieka medyczna w placówkach nauczania i wychowania jest niewystarczająca ze względu na brak stałej opieki pielęgniarskiej oraz opieki stomatologicznej.

Wobec zagrożeń i problemów zdrowotnych wśród dzieci i młodzieży konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zapewnienia gabinetów profilaktycznej opieki zdrowotnej na terenie szkół oraz zapewnienie codziennej obecności pielęgniarki szkolnej.

Placówki oświatowo-wychowawcze są sukcesywnie wyposażane w nowe meble i sprzęt, poprzez zakup mebli edukacyjnych, pomocy dydaktycznych i tablic interaktywnych oraz sprzętu sportowego, posiadającego odpowiednie certyfikaty zgodności lub atesty bezpieczeństwa.

VIII. Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w ramach sprawowania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonuje analizy projektowanych działań planistycznych, inwestycyjnych i systemowo – organizacyjnych odnoszących się do obszarów gmin, powiatów, województw oraz kraju. Uzgadnia rozwiązania techniczno – budowlane obiektów i infrastruktury technicznej oraz procesów technologicznych pod kątem ich wpływu na zdrowie i życie ludzi.

W roku 2023 ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach sprawowania nadzór zapobiegawczy wyniosła 127 (w roku 2022 było łącznie 117 spraw). Po pandemii koronawirusa widać wyraźnie, że inwestorzy znacznie zwiększyli swoją aktywność.

Sprawy załatwiane w 2023 roku przez Nadzór Zapobiegawczy to:

- Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko – 8;
- Ocena oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko – 25;
- Uzgodnienia dokumentacji projektowych w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych (projekty budowlane i projekty zmiany sposobu użytkowania pomieszczeń) - 18

z czego:

- 5 uzgodnień dotyczyło obiektów spożywczych takich jak sklepy, bary,
- 4 to budynki biurowe, handlowe, usługowe,
- 2 to obiekty oświatowe,
- 3 budynki produkcyjne,
- 2 zakłady opieki zdrowotnej,
- 2 uzgodnienia dotyczyły sieci wod – kan.

- Wyrażono zgodę na użytkowanie 30 obiektów z czego 25 to odbiory dokonane na mocy art. 56 ustawy Prawo budowlane, natomiast 5 na mocy art. 3 ust. 3 ustawy o PIS w formie opinii sanitarnej.

Dopuszczane do użytkowania inwestycje można podzielić na następujące grupy:

Drogi, parkingi, sieci wodociągowe lub kanalizacji sanitarnej – 7;

Obiekty handlowe – 2;

Budynki produkcyjne – 8;

Obiekty oświatowe – 2;

Zakłady usługowe – 2;

Budynki mieszkalne, biurowe – 6;

Obiekty służby zdrowia – 3.

Ponadto wydano 46 opinii sanitarnych dotyczących innych, nietypowych spraw załatwianych przez Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny.

W 2023 roku przeprowadzono 19 kontroli i wizji lokalnych związanych z wyrażeniem zgody na użytkowanie nowych bądź adaptowanych budynków czy pomieszczeń gdzie planowano rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Podsumowując rok 2023r stwierdzić należy że, po kilku latach zastoju związanego z panującą pandemią ilość inwestycji na terenie powiatu zaczyna wzrastać co zauważyć można było już w 2022 roku. W minionym roku kierunek ten zastał podtrzymany. Ilość spraw załatwianych przez Nadzór Zapobiegawczy ponownie wzrosła. Przekroczony został więc już poziom z lat poprzedzających pandemię gdzie łączna ilość spraw załatwianych przez Sekcję nie przekraczała 100.

IX. Promocja zdrowia i oświata zdrowotna.

W 2023 roku Sekcja Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej realizowała zadania wynikające z:

- Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej z 14 marca 1985 roku
- Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025
- zaleceń Ministerstwa Zdrowia oraz Światowej Organizacji Zdrowia
- wytycznych Głównego Inspektoratu Sanitarnego i Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Kielcach
- sytuacji epidemiologicznej na świecie, w Polsce oraz w województwie świętokrzyskim i powiecie skarżyskim.

Kontynuowane były działania związane z realizacją programów edukacyjnych, kampanii społecznych i akcji profilaktycznych. W oparciu o założenia Ogólnopolskiego Programu

Edukacyjnego „Trzymaj Formę!” dla uczniów klas V-VIII szkół podstawowych podejmowano działania z zakresu propagowania zdrowego stylu życia i aktywności fizycznej oraz prawidłowej diety. W przedszkolach i klasach „0” szkół podstawowych realizowano program edukacji ekologicznej „Skąd się biorą produkty ekologiczne” oraz program edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”. W szkołach podstawowych realizowano programy edukacji antytytoniowej: dla uczniów klas IV program „Bieg po zdrowie” a także program „Nie pal przy mnie, proszę” dla uczniów klas I-III oraz program „Znajdź właściwe rozwiązanie” dla uczniów starszych klas. W szkołach ponadpodstawowych realizowano 4 programy edukacyjne: program „ARS, czyli jak dbać o miłość” w zakresie profilaktyki uzależnień, program „Znamię! Znam je?” dotyczący profilaktyki czerniaka, program profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV pt. „Podstępne WZW” oraz program „Wybierz życie – pierwszy kok” dotyczący profilaktyki raka szyjki macicy. W ramach realizacji programów edukacyjnych przeprowadzano narady wdrożeniowe i szkolenie dla koordynatorów szkolnych/przedszkolnych programów, koordynowano i monitorowano realizację programów w placówkach oświatowych, prowadzono dystrybucję materiałów programowych a także organizowano konkursy o charakterze antytytoniowym. Ponadto podejmowano działania mające na celu zapobieganie nowym zakażeniom HIV w oparciu o założenia „Krajowego Programu Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV” a także realizowano działania oświatowo-zdrowotne w zakresie promocji zdrowego stylu życia, profilaktyki chorób nowotworowych, profilaktyki uzależnień, promocji szczepień ochronnych oraz zapobiegania chorobom zakaźnym i niezakaźnym.

W 2023 r. realizowane były następujące akcje i kampanie profilaktyczne oraz programy edukacyjne o zasięgu krajowym inicjowane przez Główny Inspektorat Sanitarny oraz wojewódzkie inicjowane przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

1. Ogólnopolski Program Edukacyjny „Trzymaj Formę!”.

W roku szkolnym 2022/2023 odbyła się XVI edycja Ogólnopolskiego Programu Edukacyjnego „Trzymaj Formę” dla uczniów V-VIII klas szkół podstawowych. Celem Programu „Trzymaj Formę!” jest edukacja w zakresie trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej i ich rodzin poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki. W roku szkolnym 2022/2023 na terenie powiatu skarżyskiego do programu przystąpiły 2 szkoły, łącznie uczestniczyło w nim

110 uczniów. Program realizowany był metodą projektu. W ramach nadzoru nad realizacją programu w placówkach oświatowych pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadził 1 wizytację oceniającą realizację programu w szkołach i nie odnotował nieprawidłowości.

2. Krajowy Program Zwalczenia AIDS i zapobiegania zakażeniom HIV.

W ramach realizacji działań z zakresu profilaktyki HIV/AIDS Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna prowadziła przez cały rok dystrybucję materiałów oświatowo-zdrowotnych do zakładów opieki zdrowotnej oraz wśród uczestników wycieczek letnich organizowanych na terenie powiatu skarżyskiego a także zamieszczała informacje na stronie internetowej PSSE oraz na tablicy informacyjnej w holu Stacji. W ramach obchodów Światowego Dnia AIDS przypadającego na dzień 01 grudnia, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku-Kamiennej we współpracy z Urzędem Miasta w Skarżysku-Kamiennej zorganizował konkurs multimedialny pn. „HIV/AIDS – żyj bez ryzyka” dla uczniów klas VII-VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu skarżyskiego. Celem konkursu było upowszechnienie wśród młodzieży wiedzy dotyczącej profilaktyki HIV/AIDS, podniesienie poziomu akceptacji i tolerancji dla osób żyjących z HIV i chorych na AIDS, kształtowanie świadomości młodzieży na temat konsekwencji wynikających z ryzykownych zachowań zdrowotnych oraz zwiększenie odpowiedzialności za własne życie.

Do konkursu przystąpiło 11 uczestników z 6 szkół – 2 szkół podstawowych i 4 szkół ponadpodstawowych. Rozstrzygnięcie konkursu oraz wręczenie nagród i pamiątkowych dyplomów odbyło się 1 grudnia 2023 r. podczas spotkania edukacyjnego zorganizowanego w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z AIDS w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej. Tematyka spotkania dotyczyła profilaktyki HIV/AIDS oraz profilaktyki uzależnień i zagrożeń współczesnego świata (wykład *Stowarzyszenia Pomocy „Arka Noego” w Skarżysku-Kamiennej*) a także profilaktyki uzależnień i odpowiedzialności karnej pod kątem posiadania substancji psychoaktywnych (wykład *Komendy Powiatowej Policji w Skarżysku-Kamiennej*). W spotkaniu uczestniczyła młodzież z I Liceum Ogólnokształcącego im. J. Słowackiego w Skarżysku-Kamiennej oraz uczestnicy konkursu multimedialnego „HIV/AIDS – żyj bez ryzyka” wraz z opiekunami – 61 osób. Spotkanie miało na celu zwiększenie wiedzy i świadomości na temat profilaktyki HIV/AIDS a także przeciwdziałanie podejmowaniu przez młodzież zachowań ryzykownych oraz promocję zdrowego stylu życia wolnego od nałogów.

3. Programy edukacji antytytoniowej: „Czyste powietrze wokół nas”, „Nie pal przy mnie, proszę”, „Znajdź właściwe rozwiązanie” oraz „Bieg po zdrowie”.

W 2023 roku w powiecie skarżyskim realizowano kolejne edycje wojewódzkich programów edukacji antytytoniowej w przedszkolach i szkołach podstawowych. Zajęcia były prowadzone przez koordynatorów szkolnych/przedszkolnych według gotowych scenariuszy zawartych w podręcznikach programowych. Placówki, w celu uatrakcyjnienia zajęć i zwiększenia wiedzy dzieci, wielokrotnie rozszerzały realizację programów przeprowadzając dodatkowo m.in. konkursy, wystawy, pogadanki, imprezy środowiskowe, emisję filmów edukacyjnych itp. Szkolenie wdrożeniowe dla koordynatorów szkolnych/przedszkolnych programów odbyło się 18 października 2022 r. w PSSE. Koordynatorzy, którzy nie uczestniczyli w w/w szkoleniu zostali wdrożeni do realizacji programów poprzez udział w naradach wdrożeniowych przeprowadzonych przez koordynatora powiatowego. Zasięg programów w powiecie skarżyskim:

Program edukacyjny „Czyste powietrze wokół nas”

Celem programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń. Program skierowany jest do dzieci w wieku przedszkolnym. W roku szkolnym 2022/2023 w powiecie skarżyskim do realizacji programu przystąpiło 12 placówek, z czego 11 zwróciło kwestionariusz sprawozdawczy do koordynatora powiatowego. Łącznie programem objętych było 421 dzieci oraz 215 rodziców. Pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadził 2 wizytacje oceniające realizację programu w placówkach i nie stwierdził nieprawidłowości. Wzmocnieniem programu był udział w konkursie plastycznym organizowanym przez PSSE z okazji obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu, do którego przystąpiło 10 dzieci.

Program edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”

Program „Nie pal przy mnie, proszę” adresowany jest do uczniów klas I-III szkół podstawowych. Realizacja programu ma na celu uporządkowanie i poszerzenie informacji na temat zdrowia, kształtowanie u dzieci postaw odpowiedzialności za własne zdrowie, uświadomienie dzieciom, że palenie tytoniu jest szkodliwe dla zdrowia a także uwrażliwienie dzieci na szkodliwe oddziaływanie dymu papierosowego związanego z biernym paleniem oraz

wykształcenie u dzieci umiejętności radzenia sobie w sytuacjach, gdy inni ludzie przy nich palą. Na terenie powiatu skarżyskiego w roku szkolnym 2022/2023 do programu przystąpiło 11 szkół podstawowych, z czego 10 zwróciło kwestionariusz z realizacji programu do koordynatora powiatowego. Program zrealizowano wśród 437 dzieci i 26 rodziców. Wzmocnieniem programu był udział w konkursie plastycznym organizowanym przez PSSE w ramach obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu, do którego przystąpiło 13 uczniów. Pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadził 2 wizytacje oceniające realizację programu w placówkach i nie stwierdził nieprawidłowości.

Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Celem programu jest zapobieganie palenia tytoniu wśród uczniów. Odbiorcami programu są uczniowie klas IV-VIII szkół podstawowych. W roku szkolnym 2022/2023 do realizacji programu zgłosiło się 11 szkół podstawowych na terenie powiatu skarżyskiego, wszystkie przesłały sprawozdanie z realizacji programu do koordynatora powiatowego. W realizacji programu uczestniczyło 490 uczniów i 263 rodziców. Pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadził 2 wizytacje oceniające realizację programu w placówkach i nie stwierdził nieprawidłowości. Wzmocnieniem programu był udział w konkursie plastycznym organizowanym przez PSSE w ramach obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu, do którego przystąpiło 15 uczniów.

Program edukacyjny „Bieg po zdrowie”

Program adresowany jest do uczniów IV klas szkół podstawowych (grupa wiekowa 9-10 lat). Celem programu „Bieg po zdrowie” jest opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, zwiększanie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. Na terenie powiatu skarżyskiego w roku szkolnym 2022/2023 program realizowany był w 1 szkole podstawowej. W programie uczestniczyło 17 uczniów i 17 rodziców. Podczas kontroli oceniającej realizację programu w placówkach nieprawidłowości nie stwierdzono.

4. Program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Grupa docelowa, do której skierowany jest program, to dzieci uczęszczające do przedszkoli w wieku 5-6 lat oraz druga grupa odbiorców to rodzice i opiekunowie dzieci. Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych

nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. W roku szkolnym 2022/2023 do realizacji programu przystąpiło 9 placówek edukacyjnych z terenu powiatu skarżyskiego, w tym 5 przedszkoli i 4 oddziały „0” w szkołach podstawowych. Program zrealizowało 299 dzieci i 105 rodziców. Pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadził 2 wizytacje oceniające realizację programu w placówkach i nie stwierdził nieprawidłowości.

5. Program edukacyjny „Podstępne WZW”

W roku szkolnym 2022/2023 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku-Kamiennej realizowała kolejną edycję programu edukacyjnego dotyczącego profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV. Program adresowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych. Celem programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C. Program edukacyjny „Podstępne WZW” realizowany jest przez Fundację Gwiazda Nadziei w partnerstwie z Wojewódzkimi i Powiatowymi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi pod honorowym patronatem Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Polskiego Towarzystwa Hepatologicznego. W roku szkolnym 2022/2023 w powiecie skarżyskim program realizowało 557 uczniów z 7 szkół ponadpodstawowych, z tego 2 szkoły w ramach jednego zespołu szkół. W ramach nadzoru nad realizacją programu w placówkach oświatowych pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadził 1 wizytację oceniającą realizację programu w szkołach i nie odnotował nieprawidłowości.

6. Program edukacyjny „Znamie! Znam je?”

Program edukacyjny „Znamie! Znam je?” realizowany jest przez Fundację „Gwiazda Nadziei” w partnerstwie z Wojewódzkimi i Powiatowymi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi pod honorowym patronatem Głównego Inspektora Sanitarnego oraz merytorycznym nadzorem Akademii Czerniaka. Celem programu jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych wiedzy z zakresu profilaktyki czerniaka. Adresatami programu są uczniowie szkół ponadpodstawowych. W roku szkolnym 2022/2023 w powiecie skarżyskim program realizowało 447 uczniów z 8 szkół ponadpodstawowych, z tego 4 szkoły w ramach 2 zespołów szkół. W ramach nadzoru nad realizacją programu w placówkach oświatowych przeprowadzono wizytację oceniającą realizację programu w szkołach i nie odnotował nieprawidłowości.

7. Program edukacyjny „Wybierz życie - pierwszy krok”

W roku szkolnym 2022/2023 realizowano kolejną edycję programu edukacyjnego dla uczniów szkół ponadpodstawowych „Wybierz życie – pierwszy krok”, poświęconego profilaktyce zakażeń HPV i raka szyjki macicy. Celem programu jest zmniejszenie występowania raka szyjki macicy i umieralności na tę chorobę. W roku szkolnym 2022/2023 program realizowało 6 szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu skarżyskiego, w tym 414 uczniów i 648 rodziców zostało objętych edukacją. Wizytacja oceniła prawidłową realizację programu w placówkach.

8. Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

W roku szkolnym 2022/2023 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku-Kamiennej realizowała kolejną edycję programu edukacyjnego „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Program adresowany jest do młodzieży w wieku 15-19 lat, ale zawiera również elementy angażujące ich rodziców. Głównym celem programu jest ograniczenie niekorzystnych następstw zdrowotnych, prokreacyjnych i społecznych związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych przez młodzież wchodzącą w dorosłe życie. W powiecie skarżyskim w roku szkolnym 2022/2023 program realizowało 6 szkół ponadpodstawowych, z tego 2 szkoły w ramach jednego zespołu szkół. Łącznie w realizacji programu uczestniczyło 617 uczniów oraz 137 rodziców. Wizytacja oceniająca realizację programu w placówkach i nie wykazała nieprawidłowości.

9. Światowy Dzień Zdrowia – 7 kwietnia

W ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku-Kamiennej we współpracy z Urzędem Miasta Skarżyska-Kamiennej oraz Miejskim Centrum Kultury w Skarżysku-Kamiennej zorganizowała XIV Powiatowy Festiwal Piosenki o Zdrowiu 2023. Uczestnicy Festiwalu, poprzez występy wokalne promowali zdrowie i zdrowy styl życia. Zadaniem konkursowym było przygotowanie oraz

przedstawienie autorskich utworów muzycznych dotyczących szeroko pojętego zdrowia i promocji zdrowego stylu życia tj. zasad zbilansowanej diety, aktywności fizycznej, higieny, profilaktyki antytytoniowej, zapobieganie chorobom. Prezentowane utwory nawiązywały także do aktualnego hasła obchodów Światowego Dnia Zdrowia „Zdrowie dla wszystkich”. Rywalizacja konkursowa odbyła się w dwóch kategoriach wiekowych: przedszkola i szkoły podstawowe. W kategorii przedszkoli do konkursu przystąpiło 5 placówek a w kategorii szkół podstawowych 4 placówki, występy wokalne zaprezentowało 34 uczestników. Wszyscy uczestnicy otrzymali nagrody rzeczowe. Realizując działania w ramach Światowego Dnia Zdrowia przeprowadzono również spotkanie edukacyjne dla przedszkolaków w Samorządowym Przedszkolu im. Jana Pawła II w Suchedniowie. Tematyka spotkania dotyczyła promocji zdrowego stylu życia w tym: zasad zdrowego odżywiania, aktywności fizycznej i higieny. W spotkaniu udział wzięło 17 dzieci.

10. Światowy Dzień Bez Tytoniu – 31 maja

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku-Kamiennej włączyła się w obchody Światowego Dnia Bez Tytoniu 2023, przypadającego na dzień 31 maja i we współpracy z Urzędem Miasta w Skarżysku-Kamiennej zorganizowała 3 konkursy plastyczne: „Czyste powietrze wokół nas”, „Nie pal przy mnie, proszę” i „Znajdź właściwe rozwiązanie”. Konkursy skierowane były do przedszkoli i szkół podstawowych powiatu skarżyskiego realizujących programy edukacyjne pod tymi samymi nazwami. Wszystkie konkursy miały na celu przede wszystkim promowanie wśród dzieci, uczniów i ich rodziców zachowań korzystnych dla zdrowia wynikających z życia wolnego od nałogu tytoniowego. Do konkursu nadesłano 40 prac, 2 prace zostały odrzucone przez komisję konkursową ze względu na niezgodność z tematem konkursu. Ocenie podlegało 38 prac plastycznych: 10 prac w ramach konkursu „Czyste powietrze wokół nas”, 13 prac w konkursie „Nie pal przy mnie, proszę” oraz 15 prac w konkursie „Znajdź właściwe rozwiązanie”. Rozstrzygnięcie konkursów oraz wręczenie nagród i dyplomów odbyło się 29 maja 2023 r. w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej podczas spotkania edukacyjnego zorganizowanego w ramach obchodów Światowego Dnia Bez Tytoniu 2023.

11. Światowy Dzień Rzucania Palenia – trzeci czwartek listopada

Dzień ten obchodzony jest co roku w trzeci czwartek listopada. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku-Kamiennej, jak co roku włączyła się w obchody Światowego Dnia Rzucania Palenia, i we współpracy z Urzędem Miasta w Skarżysku-Kamiennej zorganizowała konkurs plastyczny ph. „Rzuć palenie razem z nami” dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów klas I-III szkół podstawowych z terenu powiatu skarżyskiego. Zadaniem konkursowym uczestników było wykonanie pracy plastycznej promującej życie wolne od nałogu tytoniowego, dowolną techniką. Do konkursu zgłoszonych zostało 58 prac, 25 w kategorii wiekowej „przedszkola” i 33 w kategorii wiekowej „szkoły podstawowe”. Rozstrzygnięcie konkursu oraz wręczanie nagród i pamiątkowych dyplomów nastąpiło 16 listopada 2023 r. podczas spotkania zorganizowanego w ramach obchodów Światowego Dnia Rzucania Palenia w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej. Podczas spotkania można było obejrzeć wystawę prac konkursowych.

12. Monitoring obiektów w zakresie przestrzegania zakazu palenia tytoniu w powiecie skarżyskim w roku 2023

Pracownicy poszczególnych sekcji Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej sprawujący bieżący nadzór sanitarny nad placówkami oświatowo-wychowawczymi, zakładami opieki zdrowotnej, zakładami pracy, zakładami gastronomicznymi, obiektami kultury i wypoczynku, obiektami sportowymi, obiektami służącymi obsłudze podróźnych oraz nad innymi obiektami użytku publicznego, w trakcie przeprowadzania kontroli sprawdzali przestrzeganie zakazu palenia tytoniu. W roku 2023 na terenie powiatu skarżyskiego przeprowadzono 445 takich kontroli. Nie stwierdzono, by w którymś z obiektów zakaz palenia nie był respektowany.

13. Akcja Zimowa – Bezpieczne ferie 2023

Podczas ferii zimowych pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadził 5 spotkań edukacyjnych dla uczestników półkolonii i zimowisk zorganizowanych na terenie powiatu skarżyskiego. Tematyka spotkań dotyczyła promocji zdrowia i profilaktyki chorób ze szczególnym naciskiem na higienę rąk i profilaktykę grypy. W spotkaniach wzięło udział łącznie 117 dzieci. Wśród uczestników wycieczek zimowych prowadzono dystrybucję materiałów oświatowo-zdrowotnych dotyczących profilaktyki grypy i profilaktyki antytytoniowej.

14. Akcja Letnia – Bezpieczne i zdrowe wakacje 2023

W ramach Akcji Letniej 25 czerwca 2023 r. przedstawiciele Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku-Kamiennej wzięli udział w Rodzinnym Festynie Profilaktycznym „Przystań Bliżyn” zorganizowanym przez Wójta Gminy Bliżyn oraz Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Placu przed Zameczkiem w Bliżynie. Na zorganizowanym przez PSSE stoisku profilaktyczno-edukacyjnym udzielano porad m.in. z zakresu profilaktyki chorób odkleszczowych, profilaktyki zatruc grzybami oraz profilaktyki uzależnień. Prowadzono również dystrybucję materiałów oświatowych dot. m.in. bezpiecznych i zdrowych wakacji, profilaktyki zatruc grzybami oraz kolorowanki „Kleszczowanka”. Na tablicy wyeksponowano plakat „Grzyby trujące i podobne do nich jadalne”. Promowano także Kampanię EFSA „Wybieraj Bezpieczną Żywność”.

Działania w ramach Akcji Bezpieczne i Zdrowe Wakacje 2023 były skierowane również do dzieci i młodzieży przebywających na wycieczkach letnich zorganizowanych na terenie powiatu skarżyskiego. Pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadził 15 spotkań edukacyjnych, w których uczestniczyło 525 osób. Podczas spotkań przedstawiano zasady bezpiecznego wypoczynku nad wodą a także przestrzegano przed nadmierną ekspozycją na słońce oraz omawiano zasady ochrony przed nadmiernym promieniowaniem słonecznym. Poruszano również zagadnienia dotyczące profilaktyki chorób odkleszczowych. Uczestnicy wycieczek letnich dowiedzieli się jak wyglądają kleszcze i gdzie żyją, jak chronić się przed ukąszeniem, jak postępować w przypadku ukąszenia a także jakie groźne choroby mogą być przenoszone przez kleszcze (borelioza i kleszczowe zapalenie mózgu) i jak się przed nimi ustrzec. Omawiano także zagadnienia dotyczące higieny rąk - zwracano uwagę na rolę mycia i higieny rąk w zapobieganiu wielu chorobom. Określano sytuacje, w których bezwzględnie należy myć ręce a także wykonywano instruktaż prawidłowego mycia rąk. Podczas kilku spotkań poruszano także tematykę dotyczącą profilaktyki zatruc grzybami tj. przyczyny, objawy i skutki zatruc grzybami a także zapoznano uczestników z zasadami bezpiecznego grzybobrania. Wśród

uczestników wszystkich wypoczynków prowadzona była dystrybucja materiałów oświatowo-zdrowotnych dotyczących zdrowych i bezpiecznych wakacji, profilaktyki HIV/AIDS, profilaktyki antytytoniowej, profilaktyki zażywania dopalaczy a także kolorowanki edukacyjne „Myję ręce bo wiem więcej” oraz „Kleszczowanki”. W holu PSSE na tablicy informacyjnej zamieszczono materiały edukacyjne dotyczące zapobieganiu chorobom odkleszczowym „Sezon na kleszcza” oraz „Patent na bezpieczne wakacje” i „Zasady bezpieczeństwa podczas upałów” z których mogli skorzystać pracownicy i interesanci odwiedzający Stację.

15. XIV Skarżyski Marsz Różowej Wstążeczki

29 września 2023 r., po trzyletniej przerwie spowodowanej pandemią COVID-19, ulicami Skarżyska przeszedł XIV Skarżyski Marsz Różowej Wstążeczki. Akcja profilaktyczna miała na celu szerzenie wiedzy na temat profilaktyki raka piersi wśród społeczności lokalnej oraz zachęcanie kobiet do wykonywania badań profilaktycznych – mammografii i cytologii. Honorowy patronat nad akcją objęli Prezydent Miasta Skarżyska-Kamiennej i Starosta Skarżyski. Organizatorami marszu byli: Skarżyski Klub Amazonek, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku-Kamiennej, Miejskie Centrum Kultury w Skarżysku-Kamiennej, Zespół Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Skarżysku-Kamiennej, Stowarzyszenie Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych „Chcieć znaczy móc”, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej, Polski Czerwony Krzyż – Oddział Rejonowy w Skarżysku-Kamiennej i Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku-Kamiennej. Marsz ulicami miasta zakończył się pod Miejskim Centrum Kultury, gdzie odbył się piknik profilaktyczny z licznymi atrakcjami i bezpłatnymi badaniami. Na stoisku medycznym można było wykonać badanie poziomu cukru we krwi i badanie ciśnienia tętniczego a w podstawionym pod Miejskie Centrum Kultury cytomammobusie Świętokrzyskiego Centrum Onkologii kobiety w wieku 50-69 mogły wykonać mammografię, natomiast kobiety w wieku 25-59 lat miały możliwość wykonać badanie cytologiczne. Na stoisku Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Skarżysku-Kamiennej oferowano naukę prawidłowego wykonywania samobadania gruczołu piersiowego. Uczestnicy pikniku wzięli udział w pokazie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej na fantomie zorganizowanym przez PCK oraz pokazie gimnastycznym przygotowanym przez Akademię Holistyczną. Odbył się otwarty konkurs wiedzy z zakresu profilaktyki nowotworowej a także wręczono nagrody dla uczestników konkursu plastycznego adresowanego do uczniów klas VII-VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych pt. „Niech każda kobieta będzie zawsze piękna i zdrowa dla tych, których kocha”, którego organizatorem był Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Skarżysku-Kamiennej oraz Gmina Skarżysko-Kamienna. Nagrody dla uczestników konkursów ufundowali:

Powiat Skarżyski, Gmina Skarżysko-Kamienna oraz prywatni sponsorzy. W piknik profilaktyczny włączyło się także Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Skarżysku-Kamiennej, które wystawiło stoisko z saturatorem. Uczestnicy Marszu mogli również skorzystać z poczęstunku przygotowanego przez Centrum Integracji Społecznej. W imprezie wzięło udział około 300 osób.

Źródło zdjęć: serwis informacyjny TSK24

16. Kampania EFSA „Wybieraj Bezpieczną Żywność”

W 2023 roku realizowana była III edycja kampanii informacyjnej Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) „Wybieraj Bezpieczną Żywność” #EUChooseSafeFood. Celem inicjatywy jest niezmiennie wsparcie mieszkańców Europy w podejmowaniu świadomych wyborów dotyczących zakupu żywności. Dzięki kampanii konsumenci mają dostęp do praktycznych i przystępnych informacji przydatnych podczas kupowania i spożywania żywności – od pomocy przy czytaniu etykiet, przez informacje na temat istoty i zasadności stosowania suplementów diety, do wskazówek na temat przygotowania i przechowywania produktów spożywczych. W ramach realizacji kampanii Pracownik Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej oraz pracownik Sekcji Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia PSSE przeprowadzili spotkanie edukacyjne dla uczniów kierunków gastronomicznych Zespołu Szkół Samochodowo-Usługowych w Skarżysku-Kamiennej. Podczas spotkania edukacyjnego przeczytano informację prasową dotyczącą Kampanii EFSA „Wybieraj Bezpieczną Żywność” a także wyświetlono 4 gotowe prezentacje opracowane w ramach tej kampanii pt. „Misja EFSA”, „Substancje dodatkowe do żywności”, „Higiena żywności” oraz „Co warto wiedzieć o suplementach diety – zasady bezpiecznej suplementacji”. Zachęcano uczestników spotkania do wejścia na stronę Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz na stronę internetową Kampanii „Wybieraj Bezpieczną Żywność” #EUChooseSafeFood. Na zakończenie każdemu uczestnikowi przekazano ulotki kampanijne. W spotkaniu udział wzięło 40 uczniów.

W ramach realizacji kampanii na tablicy informacyjnej w holu Stacji zamieszczono materiały kampanijne (plakaty i ulotki). Kampanie promowano również na stoisku edukacyjnym wystawionym przez PSSE podczas Rodzinnego Festynu Profilaktycznego „Przystań Bliżyn” zorganizowanego przez Wójta Gminy Bliżyn oraz Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na terenie Placu przed Zameczkiem w Bliżynie.

17. Promocja zdrowia i profilaktyka chorób

W ciągu całego 2023 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna prowadziła działania z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki chorób w zależności od sytuacji epidemiologicznej, wytycznych GIS i WSSE oraz zapotrzebowania ze strony społeczności lokalnej. Działania te polegały głównie na prowadzeniu spotkań edukacyjnych, organizowaniu i udziale w akcjach i konkursach profilaktycznych, dystrybucji materiałów oświatowo-zdrowotnych, zamieszczaniu informacji i materiałów na stronie internetowej Stacji oraz na tablicy informacyjnej w holu PSSE. Powyższe działania dotyczyły profilaktyki zażywania środków zastępczych, profilaktyki wszawicy, promocji szczepień ochronnych, promocji zdrowego stylu życia, Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach, profilaktyki chorób zakaźnych oraz promocji higieny rąk.

Podsumowanie

W roku 2023 zadania Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej były realizowane zgodnie z planem. Kontynuowano realizację programów edukacyjnych, przeprowadzono spotkania edukacyjne, kampanie społeczne i akcje prozdrowotne, organizowano konkursy dla dzieci i młodzieży, prowadzono dystrybucję materiałów oświatowo-zdrowotnych, zamieszczano materiały informacyjne na stronie internetowej PSSE i na tablicy informacyjnej w holu Stacji. Działania prowadzono we współpracy z władzami samorządowymi, instytucjami publicznymi, placówkami oświatowo-wychowawczymi, zakładami opieki zdrowotnej a także przedstawicielami mediów lokalnych, którzy przybywali na akcje profilaktyczne i imprezy organizowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną oraz zamieszczali z nich informacje i fotorelacje. Dzięki temu zwiększał się zasięg odbiorców działań profilaktycznych w sieci, co pozytywnie wpływało na edukację zdrowotną społeczeństwa. Przeprowadzone przez pracownika Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej spotkania edukacyjne spotykały się z zainteresowaniem ze strony odbiorców, którzy chętnie i z zaangażowaniem w nich uczestniczyli. Szkoły i przedszkola chętnie zgłaszały się do konkursów prozdrowotnych organizowanych przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, jednak widoczne jest większe zainteresowanie udziałem w konkursach przez młodsze dzieci w stosunku do starszych uczniów. Szkoły

i przedszkola chętnie przystępują również do realizacji programów edukacyjnych co wskazuje na zainteresowanie tematyką i edukacją prozdrowotną dzieci i młodzieży.

Istotna w realizacji zadań prozdrowotnych była współpraca Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej z samorządami lokalnymi, instytucjami pożytku publicznego i mediami, a szczególnie wsparcie finansowe, bez którego realizacja wielu zadań byłaby niemożliwa. Podmioty, z którymi współpracowano przy realizacji zadań z zakresu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej:

1. Urząd Miasta w Skarżysku-Kamiennej / Gmina Skarżysko-Kamienna
2. Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3. Starostwo Powiatowe w Skarżysku-Kamiennej
4. Miejskie Centrum Kultury w Skarżysku-Kamiennej
5. Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża w Skarżysku-Kamiennej
6. Skarżyski Klub Amazonek
7. Stowarzyszenie Aktywizacji Zawodowej Osób Niepełnosprawnych „Chcieć znaczy móc”
8. Zespół Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Skarżysku-Kamiennej
9. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Skarżysku-Kamiennej
10. Centrum Integracji Społecznej w Skarżysku-Kamiennej
11. Komenda Powiatowa Policji w Skarżysku-Kamiennej
12. Stowarzyszenie Pomocy Arka Noego w Skarżysku-Kamiennej
13. Państwowa Szkoła Muzyczna I st. w Skarżysku-Kamiennej
14. Świętokrzyskie Centrum Onkologii
15. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnie Miejskie” w Skarżysku-Kamiennej
16. Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Skarżysku-Kamiennej
17. Akademia Holistyczna i Firma Centrum Zdrowia i Urody „Podoskin”
18. Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Skarżysku-Kamiennej
19. Zakład Komunikacji Miejskiej
20. Miejska Komunikacja Samochodowa
21. Pan Łukasz Wilczyński
22. Pan Emil Bąk i Pani Weronika Stankiewicz
23. Zakłady Bukmacherskie „Fortuna”
24. Telewizja Świętokrzyska Skarżysko
25. „Echo Dnia”
26. Portal informacyjny TSK24
27. Portal informacyjny skarżysko.24

28. Portal informacyjny spottedskarżysko

29. Portal informacyjny proskarżysko

X. Działalność Laboratoryjna.

Oddział Laboratoryjny wykonuje badania i pomiary zgodnie z normami polskimi, europejskimi, międzynarodowymi. W przypadku braku możliwości skorzystania ze znormalizowanych metod, zostały opracowane własne procedury badawcze.

Pomieszczenia laboratoryjne są odpowiednio przygotowane do badań oraz wyposażone w sprzęt pomiarowy, badawczy, pomocniczy, niezbędny do prawidłowego wykonywania badań zgodnie z obowiązującymi normami i procedurami. Sprzęt i aparatura są właściwie obsługiwane i nadzorowane przez upoważnionych analityków.

Sprzęt używany do badań oraz pobierania próbek zapewnia wymaganą dokładność oraz spełnia specyfikacje dotyczące badań.

Oddział Laboratoryjny utrzymuje wysoki poziom jakości wykonywanych badań, przestrzega procedur zachowania poufności, bezstronności, ochrony praw własności i praw klienta do składania skarg.

Potwierdzeniem kompetencji technicznych laboratorium jest posiadanie od 02.02.2006 r. certyfikatu akredytacji nr AB 678 nadanego przez Polskie Centrum Akredytacji.

Audit PCA w 2023 r. wykazał spełnienie przez Laboratorium wymagań akredytacyjnych znowelizowanej normy PN-EN ISO/IEC 17025:2018-2, w związku z czym ważność certyfikatu została utrzymana do 01.02.2026.

Laboratoria Oddziału zgodnie ze specjalizacją, wykonują: badania w zakresie higieny środowiska w kierunku:

- parametrów fizyko-chemicznych i mikrobiologicznych:
  - wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
  - wody z pływalni
- parametrów mikrobiologicznych
  - wody naturalnej, mineralnej, źródlanej i stołowej,
  - wody z kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli,
  - wody użytkowej ciepłej i wody z pływalni w kierunku oznaczania liczby bakterii z rodzaju *Legionella* spp.

W 2023 roku przeprowadzono 582 badania. Wykonano 305 oznaczeń chemicznych, 991 fizycznych, a mikrobiologicznych 776.

badania w zakresie higieny żywności, żywienia i produktów kosmetycznych dotyczą:

- próbek żywności pobranych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu celem określenia zanieczyszczeń mikrobiologicznych,
- próbek środowiskowych z obszaru produkcji i obrotu żywnością potwierdzających skuteczność prowadzonych zabiegów mycia i dezynfekcji,
- wyrobów kosmetycznych.

W 2023 roku przeprowadzono 654 badania. Wykonano 2920 oznaczeń mikrobiologicznych.

badania i pomiary w zakresie środowiska pracy obejmują:

- czynniki szkodliwe i uciążliwe dla zdrowia na stanowiskach pracy tj. natężenia poziomu dźwięku, stężenia zapylenia, stężenia tlenu węgla, natężenia i równomierności oświetlenia,
- zgodnie z obowiązującymi przepisami wszystkie badania i pomiary z zakresu higieny pracy są wykonywane metodami akredytowanymi.

W 2023 roku przeprowadzono 58 badań czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy. Wykonano 465 oznaczeń fizycznych, pobrano do badań 24 próbki.

w zakresie epidemiologii prowadzone są badania:

- pracowników branżowych w kierunku wykrywania zakażeń pałeczkami duru brzuszego, durów rzekomych A, B, C, innymi pałeczkami z rodziny *Salmonella* i *Shigella*, które wywołują stany chorobowe wykluczające wykonywanie prac, w których istnieje możliwość przeniesienia zakażenia na inne osoby,
- nosicieli i ozdowieńców po durze brzuszonym, durach rzekomych A, B, C, salmonellozach i czerwonce wywołanej pałeczką *Shigella*, mające na celu wykrywanie zakażeń i chorób zakaźnych,
- testów biologicznych monitorujące skuteczność prowadzonych procesów sterylizacji.

W roku 2023 przeprowadzono 926 badań, wykonano 1780 oznaczeń mikrobiologicznych.

XI. Zakończenie.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skarżysku - Kamiennej wykonywała działania określone ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez :

Działalność przeciwepidemiczną.

W porównaniu do roku 2022 w omawianym roku odnotowano poprawę sytuacji epidemiologicznej w zakresie takich chorób zakaźnych jak:

- COVID-19 gdzie nastąpił 80% spadek zachorowań, a tym samym spadek hospitalizacji, 85% spadek zgonów z powodu COVID-19 i chorób współistniejących, wskaźnik śmiertelności dla tej jednostki chorobowej spadł do 1,30%. Nadal obserwowano większą śmiertelność wśród mężczyzn jak wśród kobiet mimo mniejszego odsetka zachorowań wśród mężczyzn, Chorowały zarówno osoby szczepione jak i niezaszczepione, rejestrowano też dużo reinfekcji.

- współczynnik umieralności na COVID-19 dla powiatu w roku 2023 wyniósł 0,17% (w roku 2022 wynosił - 1,72%, w roku 2021 wynosił - 5,2),

- od grudnia 2023r. dostępna jest tylko jedna nowa szczepionka p/COVID-19 o nazwie Nuvaxovid, szczepienia są bezpłatne i dobrowolne,

W stosunku do roku poprzedniego :

- odnotowano ponad 4-krotny spadek zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe ponad 2-krotny spadek zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe,
- na podobnym poziomie utrzymywała się liczba osób zakwalifikowanych do szczepień p/wścieklicznie,
- na podobnym poziomie utrzymywała się liczba chorych na gruźlicę,

W 2023 roku :

- nie rejestrowano chorób przenoszonych drogą płciową,
- nie rejestrowano nowo wykrytych zakażeń HIV i zachorowań na AIDS,
- nie rejestrowano OPV

Odnotowano wzrost w stosunku do 2022 roku:

- zakażeń wirusami hepatotropowymi, w tym przypadek wzw typu E,
- wzrost 77,9% zachorowań na choroby OUN- zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych o bakteryjnej, wirusowej i nieokreślonej etiologii,
- wzrost o 60,1% zachorowań na grypę, wzrost zakażeń wirusem RSV,
- wzrost zachorowań na choroby wieku dziecięcego- o 40,1% ospa wietrzna, o 66,7% - płonica,
- wzrost zachorowań na boreliozę w stadium późnym – neuroboreliozę,
- wzrost przypadków posocznicy spowodowanej pałeczkami Salmonella, Streptococcus pneumoniae , Neisseria meningitidis,

- wzrost Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych łagodnych (ogółem 5),
- nieznaczny 2,40% wzrost liczby osób decydujących się na szczepienia zalecane, za które koszt ponosi pacjent,
- nastąpił wzrost wyszczepialności - w 2023 wyszczepialność wynosiła 80,02% ,
(w 2022 roku wyszczepialność wynosiła -73,5%),
- wzrost liczby opiekunów nie dopełniających obowiązku szczepień ochronnych dzieci.

Czas globalizacji sprzyja migracji patogenów na nowe kontynenty, a tym samym sprzyja rozprzestrzenianiu się zakażeń.

- w 2023 roku monitorowano stan zdrowia 2 osób mających kontakt z chorym na cholere w czasie powrotu z Kenii, nadzorowano szczepienia ochronne p/wścieklicznie osoby pogryzionej przez małpę w Tajlandii, udzielano informacji rodzicom powracającym z zagranicy w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci, udzielano informacji w sprawie szczepień ochronnych osobom podróżującym do różnych krajów świata.

Wskaźnik zapadalności na choroby zakaźne dla powiatu w roku 2023 wyniósł 2,56 / 100 tys. m.

Mimo wzrostu zachorowań na niektóre choroby zakaźne sytuacja epidemiologiczna powiatu skarżyskiego nie budziła niepokoju i była bezpieczna.

Nadzór nad podmiotami prowadzącymi działalność leczniczą.

W analizowanym okresie tylko jeden obiekt oceniono negatywnie w związku z niewłaściwie prowadzoną gospodarką odpadami medycznymi.

Z każdym rokiem ulega poprawie stan higieniczno-techniczny podmiotów leczniczych świadczących usługi zdrowotne oraz indywidualnych i specjalistycznych praktyk zawodowych. Dzięki prowadzonym remontom i wymianie sprzętu medycznego na bardziej nowoczesny, podnoszona jest jakość świadczonych usług.

Kontrolę jakości wody do spożycia.

Na podstawie wyników badań próbek wody pobieranych zarówno przez Państwową Inspekcję Sanitarną, jak i producentów wody w ramach kontroli wewnętrznej można stwierdzić, że mieszkańcy powiatu skarżyskiego korzystają z wody bezpiecznej dla zdrowia, odpowiadającej wymaganym normom.

Stwierdzone przekroczenia parametrów mikrobiologicznych w wodzie podawanej z wodociągu Zalezianka występowały krótkotrwale, a przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne podjęło natychmiastowe i skuteczne działania zmierzające do przywrócenia właściwej jakości wody.

Sporadycznie kwestionowano jakość wody podawanej z wodociągu Klonów ze względu na podwyższoną zawartość manganu. Jakość wody w krótkim czasie była doprowadzona do wymagań określonych w obowiązujących przepisach. Należy jednak podkreślić, że od lat istnieje problem z zapewnieniem stabilnej i odpowiadającej normom jakości wody z wodociągu Klonów pod względem zawartości manganu. Podejmowane działania przynoszą jedynie krótkotrwałe efekty. Właściciel wodociągu pozyskał środki na modernizację ujęcia i stacji uzdatniania wody, co powinno przyczynić się do poprawy jakości wody.

Analiza wyników kontroli jakości wody oraz przyczyn zanieczyszczenia wody do spożycia wskazuje, że konieczne jest podejmowanie działań mających na celu poprawę stanu sanitarno-technicznego infrastruktury wodociągowej, jak również pełne skanalizowanie gmin, które zapewni ochronę wody surowej przed zanieczyszczeniem ściekami pochodzącymi od ludzi i zwierząt.

Biorąc pod uwagę powszechne zasiedlanie instalacji wodnych pałeczkami *Legionella*, realne zagrożenie zakażenia ludzi oraz inhalacyjny charakter zakażeń tymi bakteriami, bardzo istotne jest podejmowanie działań w celu ograniczenia ich występowania i namnażania. Działania te powinny obejmować zarówno rozwiązania techniczne, kontrolę czynników sprzyjających rozwojowi bakterii, jak i zwalczanie skażenia poprzez prowadzenie procesów dezynfekcji i czyszczenia.

Nadzór nad Obiektami Użyteczności Publicznej

Nadzór sprawowany nad obiektami użyteczności publicznej w analizowanym okresie nie wykazał obiektów ze złym stanem sanitarnym. W większości obiektów świadczących usługi nie stwierdzono uchybień w zakresie utrzymania bieżącego stanu sanitarnego, natomiast drobne nieprawidłowości omawiano w trakcie kontroli i były usuwane na bieżąco. Zauważalne jest utrzymywanie coraz wyższych standardów higieny i reżimu sanitarnego.

W trakcie sezonu kąpielowego 2023 r. w kąpielisku strzeżonym „Rejów” w Skarżysku-Kamiennej stwierdzono nadmierny zakwit sinic, który utrzymywał się od początku sezonu do 24.07.2023 r. Należy zaznaczyć, że zakwity sinic są zjawiskiem niekorzystnym, który negatywnie wpływa na walory rekreacyjne kąpieliska. Niestety nie da się przewidzieć pojawienia się i czasu trwania sinicowych zakwitów wody, gdyż istotne znaczenie mają zmienne warunki pogodowe takie jak nasłonecznienie, wiatr czy deszcz. Zakwity sinic nie zawsze są niebezpieczne, jednak ostrożność nakazuje by unikać kontaktu z kożuchem sinicowym i wodą o zmienionej barwie.

Mając na uwadze bezpieczeństwo zdrowotne osób korzystających z kąpeli należy podkreślić, że organizacja i tworzenie kąpielisk jest gwarancją dostępności do obiektów

spełniających wysokie standardy bezpieczeństwa, w tym normy europejskie, które są stale monitorowane w trakcie trwania sezonu kąpielowego i odpowiednio zarządzane.

Ponadto należy wyjaśnić, że w ustawie Prawo wodne wprowadzono pojęcia miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpieli w celu zabezpieczenia wyjątkowych sytuacji, których nie da się przewidzieć w terminach wcześniejszych i nie mogą one podlegać długotrwałej procedurze związanej z tworzeniem kąpieliska. Wyjątkowość sytuacji może być związana z koniecznością np. zorganizowania zawodów, obozu czy też wydarzeń kulturalnych połączonych z wypoczynkiem (kąpielą), czy też prowadzeniem agroturystyki. A zatem wskazane jest przekształcanie wyznaczonych corocznie miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli w kąpieliska.

Kontrole obiektów związanych z produkcją i obrotem środkami spożywczymi

Oceniając ilość wykonanych i zaplanowanych kontroli sanitarnych obiektów żywnościowo - żywieniowych na terenie powiatu, należy stwierdzić ich wzrost w stosunku do 2022 r. ponieważ wszystkie kontrole zaplanowane na 2023r. zostały wykonane.

Stan sanitarno- higieniczny zakładów żywienia zbiorowego otwartego w stosunku do ubiegłego roku uległ poprawie o czym świadczy mniejsza liczba wydanych decyzji administracyjnych oraz ilość nałożonych mandatów.

Ilość wydanych decyzji merytorycznych była na poziomie ubiegłego roku, natomiast zmniejszyła się ilość wydanych decyzji płatniczych.

Nadzór nad zakładami pracy

Nadzór środowiska pracy realizowany był poprzez kontrole warunków zdrowotnych środowiska pracy, w celu zapobiegania powstawania chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

W zakładach pracy warunki pracy i warunki socjalne należy uznać za prawidłowe .

W roku sprawozdawczym nie notowano przypadków wprowadzania do obrotu zakazanych substancji to jest środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych. Nie notowano również przypadków zatruc zakazanymi substancjami.

Nadzór nad placówkami Nauczania, Wychowania, Wypoczynku Dzieci i Młodzieży

Zdecydowana większość nadzorowanych placówek oświatowo-wychowawczych zapewniła w 2023 r. bezpieczne i higieniczne warunki nauczania, wychowania i opieki dzieciom oraz młodzieży.

W roku 2023 (podobnie jak w 2022 r.) nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno-technicznego obiektu odnotowano w 5 skontrolowanych placówkach (7,9 %).

Podczas kontroli sanitarnych zwracano uwagę na warunki do utrzymania higieny osobistej, w tym brak dostępu do bieżącej ciepłej wody przy wszystkich umywalkach w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

W 2023 roku w 1 szkole ponadpodstawowej wydano decyzję administracyjną w zakresie poprawy warunków do utrzymania higieny osobistej (w roku 2022 wydano 2 takie decyzje).

Aktualnym problemem są niedostateczne warunki do prowadzenia zajęć wf w szkołach (np. niedostateczna liczba pełnowymiarowych sal gimnastycznych z zapleczem, prowadzenie zajęć na korytarzu). Zastrzeżenia budzi również fakt, że szkoły, które posiadają pełną infrastrukturę do prowadzenia zajęć sportowych i czynne natryski nie umożliwiają uczniom korzystania z nich po zajęciach sportowych.

Dalszej poprawy wymaga w części placówek zagospodarowanie i urządzenie boisk sportowych oraz placów rekreacyjnych, łącznie z placami zabaw, a także utrzymanie ich w pełnej sprawności użytkowej. Niewłaściwy mikroklimat w pomieszczeniach dla uczniów (brak wentylacji w pomieszczeniach) jest nadal problemem, głównie placówek funkcjonujących w starych budynkach.

W dalszym ciągu opieka medyczna w placówkach nauczania i wychowania jest niewystarczająca ze względu na brak stałej, całodziennej opieki pielęgniarskiej oraz opieki stomatologicznej.

Wobec zagrożeń i problemów zdrowotnych wśród dzieci i młodzieży konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zapewnienia gabinetów profilaktycznej opieki zdrowotnej na terenie szkół oraz zapewnienie całodziennej obecności pielęgniarki szkolnej.

Placówki oświatowo-wychowawcze są sukcesywnie wyposażane w nowe meble i sprzęt, poprzez zakup mebli edukacyjnych, pomocy dydaktycznych i tablic interaktywnych oraz sprzętu sportowego, posiadających odpowiednie certyfikaty zgodności lub atesty bezpieczeństwa.

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny

Podsumowując rok 2023r stwierdzić należy że, po kilku latach zastoju związanego z panującą pandemią ilość inwestycji na terenie powiatu zaczyna wzrastać co zauważyć można było już w 2022 roku. W minionym roku kierunek ten zastał podtrzymany. Ilość spraw załatwianych przez Nadzór Zapobiegawczy ponownie wzrosła i wyniosła 127. Przekroczony został więc już poziom z lat poprzedzających pandemię gdzie łączna ilość spraw załatwianych przez Sekcję nie przekraczała 100.

Działalność prozdrowotna

W roku 2023 zadania Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej były realizowane zgodnie z planem. Kontynuowano realizację programów edukacyjnych, przeprowadzono spotkania edukacyjne, kampanie społeczne i akcje prozdrowotne, organizowano konkursy dla dzieci i młodzieży, prowadzono dystrybucję materiałów oświatowo-zdrowotnych, zamieszczano materiały informacyjne na stronie internetowej PSSE i na tablicy informacyjnej w holu Stacji. Działania prowadzono we współpracy z władzami samorządowymi, instytucjami publicznymi, placówkami oświatowo-wychowawczymi, zakładami opieki zdrowotnej a także przedstawicielami mediów lokalnych, którzy przybywali na akcje profilaktyczne i imprezy organizowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną oraz zamieszczali z nich informacje i fotorelacje. Dzięki temu zwiększał się zasięg odbiorców działań profilaktycznych w sieci, co pozytywnie wpływało na edukację zdrowotną społeczeństwa. Przeprowadzone przez pracownika Sekcji Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej spotkania edukacyjne spotykały się z zainteresowaniem ze strony odbiorców, którzy chętnie i z zaangażowaniem w nich uczestniczyli. Szkoły i przedszkola chętnie zgłaszały się do konkursów prozdrowotnych organizowanych przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, jednak widoczne jest większe zainteresowanie udziałem w konkursach przez młodsze dzieci w stosunku do starszych uczniów. Szkoły i przedszkola chętnie przystępują również do realizacji programów edukacyjnych co wskazuje na zainteresowanie tematyką i edukacją prozdrowotną dzieci i młodzieży.

Istotna w realizacji zadań prozdrowotnych była współpraca Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej z samorządami lokalnymi, instytucjami pożytku publicznego i mediami, a szczególnie wsparcie finansowe, bez którego realizacja wielu zadań byłaby niemożliwa.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny kieruje wyrazy wdzięczności i podziękowania dla wszystkich instytucji, które w jakikolwiek sposób wspierały realizowanie działań prozdrowotnych.

Niniejsza ocena jest dostępna na stronie Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Skarżysku – Kamiennej pod adresem :

www.gov.pl/psse-skarzysko-kamienna